

Møte onsdag den 16. desember kl. 10President: **Kirsti Kolle Grøndahl**

Dagsorden (nr. 35):

1. Spørretime (nr. 5)
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime
2. Referat

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges to settepresidenter for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

Thorbjørn Jagland (A): Jeg foreslår Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Asmund Kristoffersen.

Presidenten: Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Asmund Kristoffersen er foreslått som settepresidenter. Andre forslag foreligger ikke, og Asmund Kristoffersen og Oddbjørg Ausdal Starrfelt anses enstemmig valgt som settepresidenter for dagens møte.

Representanten Steinar Bastesen vil fremsette et privat forslag.

Steinar Bastesen (TF): Jeg vil gjerne få framsette et forslag om kartlegging av vannrør av eternitt og eventuell kreftfare ved bruk av slike rør.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime.

- statsråd Valgerd Svarstad Haugland
- statsråd Lars Sponheim
- statsråd Dagfinn Høybråten
- statsråd Marit Arnstad

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klar til å starte den muntlige spørretimen.

En del representanter har meldt seg på forhånd med ønske om å få stille spørsmål. De representanter som i tillegg til disse er interessert i å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. – Takk.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Kjell Opseth.

Kjell Opseth (A): Spørsmålet går til statsråd Sponheim.

Det har frå fleire, også frå faghald, lenge blitt åtvare om at vi går mot aukande arbeidsløyse. Regjeringa, med statsministeren i spissen, har heile tida avvist dette. Arbeidsløysa vil gå ned i 1999, har statsministeren slått fast. I Politisk kvarter i går var statsministeren plutselig komen til at arbeidsløysa vil auke. Til vanleg er det regjeringa som først får informasjon om så vesentlege endringar i samfunnsutviklinga, og tek informasjonen på alvor. Sidan dette ikkje har skjedd – og når ikkje eingong næringsministeren har oppfatta signala frå næringslivet – er det grunn til å spørje: Kva er det som går føre seg i regjeringa Bondevik?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg må først få gå i rette med forutsetningene for dette spørsmålet, og jeg vil understreke det statsministeren selv sa i finansdebatten:

«Men det betyr ikke at vi overser advarsler fra miljøer som mener at det kan gå annerledes. Dette vil vi ha under kontinuerlig overvåking, og tilpasse den økonomiske politikken deretter. Vi får selvsagt mulighet til å komme tilbake til dette – om ikke før så i revidert nasjonalbudsjett – og kan sette inn nye virkemidler hvis ledigheten viser en økende tendens.»

Og i en replikk til statsministeren gav representanten Stoltenberg uttrykk for at «det er det ingen som vet med sikkerhet», og det er nettopp usikkerheten rundt dette som understrekes av statsministeren, og også i det nasjonalbudsjettet som er forelagt Stortinget. Det er vel slik at det eneste vi i dag kan si med sikkerhet, er at det hefter stor usikkerhet til utviklingen. Det er Regjeringen oppmerksom på, og har en beredskap for å følge dette nøye.

Kjell Opseth (A): Det var ikkje mykje avklarande i forhold til det som går føre seg i regjeringa Bondevik dette, og i forhold til dette med arbeidsløyse og å ha ein beredskap i forkant, er det merkeleg at vi nettopp har handsama eit budsjett der Regjeringa kuttar på alle dei tiltaka som skal møte ei eventuell aukande arbeidsløyse – og at det blir auka arbeidsløyse, kan det dessverre ikkje vere nokon tvil om. Difor er det underleg at Regjeringa på dette punktet er på etterskot og ikkje tar signala på alvor, anna enn å seie at dei skal ha ein beredskap, men erfaring viser at beredskapen alltid kjem for seint. Kva er det for slags beredskap Regjeringa no har?

Statsråd Lars Sponheim: Regjeringa er ikke på etterskudd. Regjeringa har lagt fram og fått flertall for et budsjett som har hatt som hovedoppgave å gjøre det som kan gjøres gjennom finanspolitikken for å få ned rentenivået. Det er det viktigste en kan gjøre for bedriftene i denne situasjonen. Så får vi håpe og tro at også ytre forhold nå gjør det mulig å få ned rentenivået sakte, men sikkert utover i et nytt år. Det er det viktigste bidraget for å styrke bedrifter som i denne situasjonen kanskje ikke er sterke, og på den måten trygge arbeidsplasser og skape

grunnlag for at bedrifter kan tilsette flere. Det er faktisk det viktigste bidraget i denne situasjonen.

Hvis det skulle være slik – som sagt hefter det usikkerhet ved det – at vi får en tiltakende arbeidsledighet, vil Regjeringen følge det nøye og komme tilbake til Stortinget med forslag og nødvendige tiltak. Men det finnes ikke grunnlag i dag for å si med sikkerhet at det vil være utviklingen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Oddbjørg Ausdal Starrfelt.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Sponheim sitt svar gjev inntrykk av at ein kanskje får auka arbeidsløyse, men han har ikkje noka ny erkjenning, sånn som statsministeren gav inntrykk av. Det er likevel viktig å spørja om han tykkjer han har beredskap nok med dei tiltaka som vert sette i verk mot arbeidsløysa. Er det god nok beredskap å halvera arbeidsmarknadstiltaka? Er det god nok beredskap å redusera løyvingane til verkemiddelapparatet som går både til bedriftsrådgeving, støtte til marknadsføring, eksport, teknologiutvikling osv.? Er det god nok beredskap, eller vil Regjeringa koma med ei ny erkjenning der også?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg har for det første understreket at Regjeringen ikke er kommet med noen ny erkjennelse. Jeg har lagt merke til at Arbeiderpartiet prøver å lage en versjon som går på at det skal ha kommet en ny erkjennelse fra statsministeren i går. Med det sitatet jeg hadde, understreket jeg klart at dette hefter det en stor usikkerhet ved – og det har Regjeringen gitt uttrykk for både i nasjonalbudsjettet og gjennom hele budsjettbehandlingen i høst – så en versjon basert på at nå skal Regjeringen ha våknet opp i disse spørsmålene, er direkte feil, og det har jeg tilbakevist.

Så gjelder det tiltak. Det viktigste vi kan gjøre i denne situasjonen er å styrke bedriftene slik at de kommer gjennom tøffere tider, hvis det er det vi går i møte. Det er mange signaler som tyder på at for mange bransjer vil det bli tøffere tider. Der er rentenivået avgjørende, og det er andre forhold som er avgjørende for at bedriftene skal komme gjennom vanskeligere tider. Det er vårt viktigste bidrag. Hvis det bidraget ikke er bra nok, og det vil føre til at vi får en økende arbeidsledighet, vil Regjeringen følge denne utviklingen nøye og se om vi har de virkemidlene som trengs hvis folk må gå ut av bedrifter og inn i arbeidsledighet. Det har Regjeringen sagt at den vil følge nøye hele tiden.

Presidenten: Det blir et oppfølgingsspørsmål til – Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Det er med stigende forbauselse jeg hører på statsråden, som sier at det hefter stor usikkerhet ved anslagene for arbeidsledighet neste år. De eneste som nå er usikre på at arbeidsledigheten vil stige, er den norske regjering. Etter at nasjonalbudsjettet ble lagt fram den 5. oktober, har så langt Den norske Bank,

Handelsbanken, Kreditkassen, OECD, Statistisk sentralbyrå, Arbeidsdirektoratet, alle bransjeforeninger innenfor bygg og anlegg, verftsindustrien m.v. sagt at vi vil få en stigende arbeidsledighet. Og som om ikke det var nok, kom i dag inflasjonsrapporten fra Norges Bank, der det sies på side 27:

«... men vi venter en klar økning av ledigheten gjennom 1999».

Det betyr at nå har alle kvalifiserte miljøer uttalt seg om at Regjeringens anslag i nasjonalbudsjettet er feil. Det kan vi godt forstå, for det ble lagt fram den 5. oktober. Men da er det underlig at Regjeringen fremdeles står fast på prognoser som alle andre mener er feil. Mitt spørsmål til statsråden er da følgende: Vil statsråden ta initiativ til å komme i Stortinget umiddelbart på nyåret og redegjøre for de nye prognosene og hvordan Regjeringen har tenkt å møte den situasjonen med økt arbeidsledighet allerede første kvartal neste år?

Statsråd Lars Sponheim: Regjeringen vil selvfølgelig fortløpende vurdere behovet for å komme til Stortinget og varsle om det, hvis man sitter med ny informasjon eller kunnskaper som det er nødvendig å bringe fram til Stortinget. Men jeg vil også si at det blir understreket fra alle som deltar i dette, at det hefter stor usikkerhet ved denne utviklingen, og det gir også Regjeringen uttrykk for. Jeg sa i mitt sitat i stedet at opposisjonens kanskje fremste finanspolitiker, selv om han ikke er det aktivt i dag, Jens Stoltenberg, sier:

«Det andre er om vi vitterlig står overfor ny ledighet. Vel, det er det ingen som vet med sikkerhet.»

Så det er nok atskillig flere enn Regjeringen som synes det er rett i denne situasjonen å understreke at det hefter usikkerhet ved utviklingen. Men det betyr ikke at vi ikke tar dette alvorlig og følger det fortløpende.

Presidenten: Det blir et oppfølgingsspørsmål til – Sylvia Brustad.

Sylvia Brustad (A): En må vel da konstatere at Regjeringa velger å ta sjansen, til tross for at så å si alle faginstanser spår at det vil bli økende ledighet neste år. Vi har også hørt fra finansministeren i debatten om finansinnstillinga at ledigheten ikke kom til å øke. Morten Lund fra Senterpartiet sa at Arbeiderpartiet snakket opp arbeidsledigheten. Og så til alt overmål halverer Regjeringa arbeidsmarkedstiltakene for neste år, i en tid der alle, unntatt Regjeringa tydeligvis, ser at det er en overhengende fare for økt ledighet.

Jeg må da spørre om Regjeringa virkelig mener at det er ungdom, ufaglærte kvinner og fremmedspråklige som skal være nødt til å betale regninga for at de som er best stilt her i landet, skal få det bedre, at de ikke får seg et arbeid, men i stedet mister jobben. Hvis Regjeringa mente at det var usikkerhet, hvis det var slik at den tok signalene alvorlig, da hadde den hatt muligheten for en uke siden til å ha gjort noe med arbeidsmarkedstiltakene, men de er altså over halvvert.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg vil understreke at vi denne høsten har sett den første måned på 1990-tallet med en arbeidsledighet under 50 000. Det er bra. Vi har sett en svak økning i arbeidsledigheten i månedene etterpå. Som jeg har sagt i tidligere svar: Det hefter stor usikkerhet ved utviklingen fremover, men den viktigste jobben er å sørge for at folk kan få beholde sine ordinære arbeidsplasser. Det har vi redet grunnen for ved et stramt finanspolitisk opplegg som gjør at renten kan gå ned, og vi håper og tror at det vil skje utover i 1999. Det er det viktigste for å hindre at bedrifter går over ende. Hvis det blir nødvendig med økte tiltak for å møte ledighet hvis folk må gå ut av bedriftene, har Regjeringen en fortløpende beredskap for det. Men det avgjørende må jo være – og det synes jeg Arbeiderpartiet også bør fokusere på – hvordan vi nå kan sikre at bedriftene kommer gjennom vanskelige tider, hvis det er det vi står overfor.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

John I. Alvheim (Frp): Mitt spørsmål går til helseministeren.

Økende behandlingsskapitet, kortere liggetid ved våre sykehus og et utilstrekkelig pleie- og omsorgsapparat i kommunene går nå på menneskeverdet løs, særlig i forhold til eldre pasienter. Den situasjonen fører også til et økende antall reinnleggelse. En nylig undersøkelse av såkalt ferdigbehandlede pasienter ved Ullevål sykehus viste at kun 5 av 55 pasienter kunne sendes hjem. De øvrige hadde fortsatt behov for intensiv pleie og omsorg. Mange ble likevel sendt hjem for å frigjøre sengeplasser. Hva mener helseministeren vi i fellesskap kan gjøre med dette alvorlige problemet?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det som representanten Alvheim nå tar opp, er en stor utfordring både for pleie- og omsorgssektoren og for helsesektoren. Det økende antall eldre vil i årene som kommer, presse helsevesenet ytterligere, utover det det gjør i dag. Nettopp derfor er det viktig å få gjennomført den satsingen på pleie- og omsorgssektoren som ligger i Stortingets vedtak om opptrapping av eldreomsorgen. Det er den viktigste forutsetningen for å få gjort noe med dette problemet – i tillegg til at behandlingsaktiviteten ved sykehusene stadig øker, faktisk også utover våre egne prognoser.

Et konkret virkemiddel som vi nå vil ta i bruk for å få til et bedre samspill mellom kommunene og sykehusene når det gjelder hjemsendelse av pasienter som trenger en oppfølging i kommunen, er for det første en forskrift om et slikt samarbeid, hvor det legges et press på kommunene for å sørge for et skikkelig tilbud – hvis ikke, vil det få økonomiske konsekvenser. Det andre er forslaget som er fremmet i forbindelse med loven om pasientrettigheter, som ligger i Stortinget til behandling nå, hvor kommunene får en plikt til å lage individuelle planer for pasienter som har et langvarig og sammensatt behandlingsbehov.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret. Det er vel og bra med planer, men dette er en

akutt situasjon som vi nå opplever over hele landet. Direktøren ved Ullevål sykehus har funnet forholdene så alvorlige at han går til opprettelse av en egen sykehjemsavdeling ved sykehuset.

Når det gjelder eldreplaner og eldrepakken, registrerer vi – og jeg gjør det med sterk beklagelse – at de fleste kommuner prioriterer omsorgsboliger istedenfor sykehjemsplasser, slik at man faktisk har fått færre sykehjemsplasser, som nettopp skulle ivareta disse pasientenes interesser. Kan det være mulig innenfor nåværende regler og lover å pålegge kommunene å betale for nødvendige sykehjemsplasser som sykehusene finner å opprette for å ivareta pasientene på best mulig måte inntil de kan mottas i kommunen på en forsvarlig måte, slik Ullevål nå har gjort?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Hovedstrategien i dette samspillet mellom kommunene og sykehusene må være samarbeid. Den forskriften som nå vil bli vedtatt, med hjemmel i lovendring som Stortinget har vedtatt tidligere i år, vil gi en mulighet for sykehusene og fylkeskommunene til å kreve betaling for pasienter som strengt tatt er ferdigbehandlet i sykehuset, men som kommunene av ulike grunner ikke ser seg i stand til å ta imot, f.eks. fordi de ikke har plasser i øyeblikket. Det vil gi et grunnlag for den type løsninger som representanten Alvheim her sikter til.

Presidenten: Da går vi over til neste hovedspørsmål.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg ønsker å stille et spørsmål til statsråd Høybråten.

I forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 25 for 1996-97, Åpenhet og helhet – Om psykiske lidelser og tjenestetilbudene, gikk et flertall i Stortinget bestående av Høyre og Arbeiderpartiet inn for at Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri skulle overføres fra staten til Oslo kommune. Flertallet uttrykte:

«Flertallet er enig i at det nå er riktig at alle statlige ressurser konsentreres om å bygge ut tjenestene nær der barn og unge bor.»

Det skulle altså bety at denne overføringen skulle medføre at man fikk styrket tilbudet innenfor barne- og ungdomspsykiatri til barn og unge i Oslo.

Nå meldes det fra institusjonen om at byrådet har innstilt på at en rekke av plassene knyttet til tidligere Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri skal selges ut av Oslo kommune til andre fylker. Det betyr at man ikke nødvendigvis får en styrking i forhold til Oslo kommune, og at institusjonen brukes som et salgobjekt overfor andre fylker. Hva er Høybråtens holdning til at man velger en slik tilnærming? Er Høybråten innforstått med den når overføringen nå finner sted?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den overføring av Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri til Oslo kommune som representanten Ballo viser til, er vedtatt av Stortinget på en del premisser. En av premissene var at det i en overgangsperiode skulle sikres tilstrekkelig

kapasitet for at pasienter fra andre deler av landet fortsatt kunne få behandling ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri. Og det var, så vidt jeg erindrer, Stortingets hovedbekymring at resten av landet skulle bli skadelidende ved en slik overføring. Så vidt jeg erindrer videre, var det forutsatt at minimum seks plasser skulle reserveres for dette.

Hvis Oslo kommune innenfor rammen av det Stortinget har vedtatt, og som er fulgt opp i avtalen mellom staten og Oslo kommune, ønsker å tilby flere plasser til resten av landet, må det forutsettes å bygge på en vurdering av Oslos eget behov i øyeblikket. Vi skal selvsagt ha en dialog med Oslo kommune i den grad de ikke følger opp avtalen, men så langt har jeg ikke indikasjoner på at det er det som skjer.

Olav Gunnar Ballo (SV): Ut fra de forlydender som er kommet, er det snakk om 30 plasser – kanskje mer – som skal selges ut. Ser statsråden for seg et tak for antall plasser, slik at det etter hvert gradvis nedbygges og de fleste plassene brukes av Oslo kommune? Hvor vil statsråden eventuelt sette grensen her?

Statsråd Dagfinn Høybråten: I den avtalen som er inngått, er det satt en grense for hvor få plasser Oslo kommune kan tilby resten av landet, ut fra Stortingets bekymring for at en slik overføring til Oslo kommune skulle føre til at resten av landet i en overgangsperiode ikke skulle kunne benytte seg av en nødvendig kapasitet ved Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri. Det er ikke, verken fra Stortingets side eller i avtalen, satt noe øvre tak som gir grunnlag for å følge opp akkurat det punktet overfor Oslo kommune.

Jeg forutsetter at Oslo kommunes ansvarlige myndigheter primært ser på ivaretagelsen av sine innbyggers behov, og i den grad de mener at det er grunnlag for å stille plasser til disposisjon for resten av landet, vil jeg være tilbakeholden med å gripe inn. Og avtalen gir ikke noe direkte grunnlag for det.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Jeg vil vende tilbake til næringsministeren.

I sitt første svar i dag gav næringsministeren inntrykk av at han dementerte statsministerens uttalelse om at arbeidsledigheten vil øke neste år. Det kan jeg ikke skjønne at det er grunnlag for, for i Regjeringens egne prognoser fremgår det meget tydelig at ledigheten vil øke neste år. Det er så enkelt som å si følgende: Den siste registrerte AKU-ledigheten i år er 2,8 pst. Regjeringens meget forsiktede prognose tilsier at gjennomsnittlig ledighet neste år vil være 3,2 pst. Ledigheten må da nødvendigvis øke for at gjennomsnittet skal komme så pass høyt opp i løpet av et år. Så jeg tillater meg å spørre næringsministeren om hva som er hans faktiske grunnlag i Regjeringens egne tall for å dementere statsministerens meget forsiktede uttalelse om at ledigheten vil øke noe neste år.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg kan ikke se at jeg har dementert statsministerens uttalelse. Jeg refererte statsministerens uttalelse, hvor han i finansdebatten viste til at det hefter stor usikkerhet ved disse anslagene framover, og sa at Regjeringen har dette under kontinuerlig oppsikt. Det var det jeg gav uttrykk for, slik jeg kan se det, og det er også bakgrunnen for det svaret jeg gav.

Per-Kristian Foss (H): Jeg vil gjøre et nytt forsøk, ikke på å få forklart hva som skjer i Regjeringen – det har jeg forstått er en umulighet når man spør Sponheim – men hva mener næringsministeren selv om arbeidsledigheten neste år? Introduksjonen til statsministerens uttalelser i NRK-nyhetene var nemlig følgende:

«For første gang sier statsminister Kjell Magne Bondevik at regjeringen nå ser at det er fare for høyere arbeidsløshet neste år.»

Mener statsråd Sponheim noe annet? I så fall: Hva er grunnlaget i Regjeringens egne tall for at næringsministeren har en egen oppfatning om dette, som verken stemmer med tallene i nasjonalbudsjettet eller med statsministerens uttalelser?

Statsråd Lars Sponheim: Næringsministeren har ikke egne oppfatninger om dette. Næringsministeren har gitt uttrykk for den usikkerhet som hefter ved situasjonen, og at det ikke finnes grunnlag for å gjøre andre vurderinger enn det Regjeringen har gjort i nasjonalbudsjettet. Jeg tror at alle bør ta innover seg at det hefter stor usikkerhet ved anslagene i denne mulige konjunkturbrekken vi er inne i – vi ser bransjer som nå varsler at de kommer til å ha behov for færre tilsatte framover, men også bransjer som varsler at de åpenbart har betydelig stramhet eller vanskelig for å skaffe seg arbeidskraft. Og i en tid med slik usikkerhet er det rett å gi uttrykk for at vi vil følge utviklingen nøye.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg skal få lov til å stille spørsmål til næringsministeren.

Regjeringens prognoser for ledighetstallene for 1999 er utgått på dato, allerede før julen ringes inn – selv statsministeren har innrømmet det. Nå ser det ut til at også en annen avgjørende premiss i det nasjonalbudsjettet som er lagt til grunn for 1999, svikter, nemlig utviklingen av kronekursen. Regjeringen legger til grunn at kronekursen skal tilbake til utgangsleiet før årsskiftet. I den inflasjonsrapport som er offentliggjort i dag fra Norges Bank, er anslagene at kronekursen er tilbake til utgangsleiet i løpet av første halvår neste år. Det innebærer at vi må se for oss å leve med en høy rente mye lenger inn i 1999 enn forutsatt. Da er mitt spørsmål: Hvilke vurderinger gjør næringsministeren av denne situasjonen i forhold til norsk næringsliv? Hvordan bedømmer statsråden denne situasjonen, og hvordan vil et vedvarende høyt rentenivå slå ut for våre bedrifter og for norske arbeidsplasser?

Statsråd Lars Sponheim: For det første vil jeg understreke at det overhodet ikke er grunnlag for å si dette som her sies, om at Regjeringens tall for arbeidsledighet er utgått på dato. Jeg vil igjen understreke at det hefter usikkerhet ved dette i denne situasjonen, og at det vurderes fortløpende.

Så er det spørsmål om kronekurs og renter, som i og for seg vel ligger under finansministerens ansvarsområde. Det er klart at det avgjørende her er at vi nå har klart å levere et budsjett, et finanspolitisk opplegg, som på en måte er det nasjonale bidraget vi kan gi i denne situasjonen for å få ned renten. Vi ser at det er stor turbulens rundt kronekursen om dagen, men vi har forventninger om at dette vil kunne roe seg, og at muligheten for å få renten ned vil være til stede utover nyåret. Men vi er alle kjent med at her er vi «offer» for ganske sterke ytre krefter, hvor oljeprisen er ganske avgjørende. Det er ingen tvil om at utlandet ser på Norge gjennom oljebriller – mye tydeligere enn vi kanskje er klar over, eller vil innse selv – og det betyr at det synes å være en veldig nær sammenheng mellom oljeprisen og kronekursen og den oppfatning utlandet måtte ha av det å investere og satse i Norge.

Hill-Marta Solberg (A): Jeg har da heller ikke bedt næringsministeren om å gjøre rede for kronekursens nivå, men om en vurdering av hvordan en høy rente slår ut for norsk næringsliv i 1999. I et tidligere svar la næringsministeren stor vekt på hvor viktig det var at norsk næringsliv kunne komme seg gjennom den vanskelige tiden vi har foran oss, og i dagens utgave av Dagbladet sier lederen av Norsk Bedriftsforbund at han ser for seg drastiske endringer i bedriftenes investeringer og ansettelser.

Hva vil være næringsministerens bidrag for at næringslivet skal komme best mulig gjennom denne situasjonen?

Statsråd Lars Sponheim: For det første deler jeg bekymringen for den virkning et høyt rentenivå vil ha for bedriftene. Det er klart at et rentenivå som ligger 3-4-5 pst. høyere enn hos konkurrentene, gir en konkurranseulemppe som vi både tror og håper ikke vil vedvare lenge utover i 1999. Men dette hefter det selvsagt usikkerhet ved.

Det viktigste vi kan gjøre fra politikken side, er å føre en finanspolitikk og ha et økonomisk opplegg som gjør det mulig å få ned rentenivået. I tillegg vil Regjeringen følge også den situasjonen fortløpende, og hvis det blir nødvendig i løpet av 1999 å komme tilbake med tiltak som vil virke stimulerende for bedriftene, vil Regjeringen vurdere som én del i en situasjon med økende arbeidsledighet: Hvordan kan vi sikre at folk ikke blir arbeidsledige, men forblir i bedriftene? Det er jo det vi først og fremst ønsker å få til.

Presidenten: Kristin Halvorsen – til oppfølgings spørsmål.

Kristin Halvorsen (SV): Dette må jeg si er en ganske pinlig seanse. Det er riktig som statsråd Sponheim

sier, at det hersker usikkerhet om anslaget for arbeidsledigheten neste år. Men det hersker usikkerhet om hvor mye den kommer til å øke, det er ikke stor usikkerhet i noen av de økonomiske miljøene som nå har lagd prognoser for neste år, om at arbeidsledigheten kommer til å øke.

Da er spørsmålet: Hva slags beredskap fins det i Regjeringen, når arbeidsledigheten kommer til å øke neste år? Da kan vi ikke ha en regjering som bare lener seg tilbake og sier at det er usikkerhet, og som langt ut i mai-juni finner ut at arbeidsledigheten øker, og så har tenkt å sette i gang tiltak, som kanskje kan begynne å virke uti septem-ber. Da må Regjeringen allerede nå lage beredskapsplaner som er slik at det går an å sette i gang tiltak umiddelbart når man ser at arbeidsledigheten øker. Den største løsningen vi kan ha, er at bygningsarbeidere nå går ledige mens vi trenger boligbygging, eller at anleggsarbeidere går ledige mens vi trenger investeringer i jernbanen. Hva slags beredskap har Regjeringen?

Presidenten: Taletiden er omme.

Presidenten vil bemerke at hovedspørsmålet gikk på renteutviklingen og ikke på arbeidsledigheten.

Kristin Halvorsen (SV): Men dette henger nøye sammen.

Presidenten: Presidenten vet at det henger sammen.

Statsråd Lars Sponheim: Det blir variasjoner rundt samme tema.

Jeg vil understreke at vi nå har vedtatt et budsjett som på mange områder har fastsatt poster og tiltaksnivå, og det står fast helt til Regjeringen måtte invitere Stortinget til å gjøre et annet vedtak. Men Regjeringen følger situasjonen, og jeg syns at atskillig flere burde gi uttrykk for usikkerhet om hvor vi er i en konjunkturutvikling. Vi får de varsler som representanten Halvorsen her gir uttrykk for, når det gjelder bygg og anlegg. Det gjenstår å se om det blir utviklingen. Av den grunn valgte Stortinget ikke å gjennomføre den konjunkturavgiften som var i beredskap, f.eks., og dette henger også sammen med renteutviklingen. Jeg kan ikke si annet enn at dette vurderer Regjeringen fortløpende, og er det nødvendig å komme tilbake til Stortinget med forslag, vil det bli gjort.

Presidenten: Jens Stoltenberg – til oppfølgings spørsmål.

Jens Stoltenberg (A): Næringsministeren sa i sitt første svar til representanten Solberg at Regjeringens tall for arbeidsledighet ikke var utgått på dato, da hun spurte om betydningen av renteøkningen for arbeidsplassene i Norge. Det som er situasjonen, er at det er veldig uklart hva slags ledighetstill Regjeringen baserer seg på, for så sent som i finansdebatten slår finansministeren utvetydig fast at Regjeringen ikke regner med noen økning i ledigheten. Finansministeren sier til og med at «det er ikke riktig at vi nå har en økende arbeidsledighet foran oss».

Og så kommer statsministeren etterpå og skaper uklarhet om hva Regjeringen nå faktisk tror.

Problemet er ikke bare hva Regjeringen tror og ikke tror, problemet er at den innretter den økonomiske politikken på at ledigheten fortsatt skal gå ned og være lav, mens stadig flere tror at den kommer til å gå opp. Da gjør Regjeringen på nytt en alvorlig feilvurdering av den økonomiske situasjonen. Den tar ikke usikkerheten innover seg og baserer den økonomiske politikken på fortsatt lav ledighet og bygger ned den beredskap man bør ha for å møte økende ledighet.

Det er et godt norsk ordtak ...

Presidenten: Dette spørsmålet dreide seg også, så langt presidenten kunne forstå, om noe annet enn det som var hovedinnretningen på hovedspørsmålet.

Statsråd Sponheim: Det er Regjeringens klare oppfatning – og jeg har faktisk oppfattet det slik at det har vært bred tilslutning til i Stortinget – at det viktigste vi kan gjøre i denne situasjonen, er å levere et stramt budsjett som fortsatt bidrar til å trekke ned eller holde igjen den samlede totale etterspørsel i landet, av frykt for å få en tiltakende prisstigning.

Hvis det skulle vise seg at konjunktursituasjonen er slik at en burde ha hatt et lavere stramhetsnivå i budsjettet, tror jeg både representanten Stoltenberg og det øvrige storting vet at det er atskillig lettere å slippe noe opp i økonomien enn å måtte foreta en innstramning senere i løpet av året. Og det er en regjerings oppgave å følge dette fortløpende og komme tilbake til Stortinget når det er nødvendig å iverksette tiltak, og det vil selvsagt Regjeringen fortløpende gjøre.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Øyvind Vaksdal (Frp): Mitt spørsmål går til olje- og energiministeren.

Regjeringen la i sitt budsjettforslag opp til en økning i elavgiften på 2,5 øre. Dette kom i tillegg til de varslede økte overføringskostnader på 40 pst. og ville først og fremst ha rammet de som har minst, minstepensjonister og andre som takket være svak økonomi ofte bor i trekkfulle hus og leiligheter.

Nå fikk vi heldigvis stoppet elavgiftsøkningen i budsjettkompromisset, men det er likevel grunn til å spørre om de foreslåtte økninger i strømprisene var ment kun for å øke de offentlige inntektene for å saldere budsjettet, eller om dette var en del av Regjeringens strategi for å begrense strømforbruket ved hjelp av prismekanismen.

Statsråd Marit Arnstad: Det er riktig at Regjeringen i statsbudsjettet foreslo en balansert økning i både elavgiften og avgiften på mineralolje og fyringsolje, som også kunne påvirke forbruket av elektrisitet.

Jeg tror at elavgift kan ha en energipolitisk begrunnelse og kan virke inn på forbruket. Hvor mye den må økes for faktisk å påvirke forbruket, er usikkert. Det er mulig at en burde ha diskutert hvordan en skal innrette en øk-

ning for å kunne påvirke forbruket. Da tenker jeg først og fremst på om en f.eks. bør påvirke maksimalforbruket mer enn normalforbruket. Det er en tanke som har vært diskutert i forbindelse med avgiftspolitikken tidligere. Regjeringen fikk ikke tilslutning til avgiftsforslagene i Stortinget, og det inngår ikke i budsjettforliket. Regjeringen vil av den grunn fortsatt vurdere ikke nødvendigvis en ensidig økning av elavgiften, men vurdere den i forhold til utredningen fra Energilovutvalget, en utredning omkring en progressiv avgiftsbruk når det gjelder avgift på strøm.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg synes var interessant, ikke minst på bakgrunn av at oljeselskapet Statoil, der statsråden er generalforsamling, nå også har kastet seg inn i elmarkedet og nærmest tilbyr strøm til dumpingpriser for å få større markedsandeler. Synes statsråden det er en fornuftig bruk av offentlige kroner å subsidiere billig strøm, all den tid Regjeringens målsetting er å redusere forbruket og bruke prismekanismen bevisst for å nå dette målet?

Statsråd Marit Arnstad: Når det gjelder Statoils engasjement på energimarkedet og strømsiden, ligger det innenfor Statoils forretningsmessige engasjement og den forretningsmessige handlefrihet som Statoil har i forhold til regjering og storting. Fra et politisk ståsted har jeg derfor ingen synspunkt på hvordan Statoil utøver sitt forretningsmessige engasjement. De må i så måte ha den samme handlefrihet som enhver annen privat aktør har.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Jens Stoltenberg (A): Jeg vil stille spørsmål til næringsministeren.

Etter min vurdering har det i dag kommet fram at Regjeringen nå endrer sin vurdering av to viktige forutsetninger for den økonomiske politikken. Det ene er at Regjeringen ikke lenger tror at kronekursen er tilbake på et normalt nivå før jul, slik at rentene raskt etter normaliserer seg. Det andre er at Regjeringen ikke lenger tror at arbeidsledigheten kommer til å gå ned gjennom 1999.

Det er to fundamentale forutsetninger for den økonomiske politikken som næringsministeren i dag har bekreftet at man ikke lenger tror på. Og da sier Regjeringen at den vil vurdere situasjonen løpende og eventuelt komme tilbake med et justert opplegg i revidert nasjonalbudsjett, som kan vedtas i juni, for så å tre i kraft fra sommeren/høsten. Spørsmålet er om det er ansvarlig å vente så lenge med å justere den økonomiske politikken, når to av de viktigste forutsetningene åpenbart ikke holder, selv før budsjettet har begynt å virke.

Det er et godt norsk ordtak som sier: Bedre føre vår enn etter snar, og spørsmålet er hva Regjeringen velger.

Statsråd Lars Sponheim: Først til de to nyhetene som har kommet i dag. Vi skriver i dag den 16. desember, og vi så det ble herjet med kronen i går, da ecu-indeksen var på 116, så det burde vel ikke være så vanske-

lig å spå at den ikke vil være tilbake i et normaleie, mellom 103 og 105, før jul. Jeg tror ikke det er så problematisk å se det, så den nyheten tror jeg kanskje vi skal avdempe noe. Det er nok en erkjennelse vi må se i øynene. Vi har likevel grunn til å tro og håpe at utviklingen vil gå i en bedre retning på nyåret, siden vi nå faktisk har fått vedtatt et stramt finanspolitisk opplegg for neste år.

Jeg har ikke gitt uttrykk for at jeg tror på økt arbeidsledighet til neste år. Det har jeg definitivt ikke sagt. Det jeg tror jeg har sagt ganske mange ganger nå, er at det hefter stor usikkerhet ved disse tallene, og at usikkerheten er så stor at Regjeringen i dag ikke har grunnlag for å revurdere forholdene som ligger i nasjonalbudsjettet. Men nettopp fordi det hefter så stor usikkerhet ved tallene og ved akkurat hvor vi står i en sånn konjunkturknekk, er det helt nødvendig for Regjeringen å ha en fortløpende beredskap. Jeg vil understreke det jeg sa i slutten på mitt forrige svar til representanten Stoltenberg, at det i en sånn situasjon må være rett å vedta et stramt budsjett, for så fortløpende å vurdere om det er grunnlag i økonomien for å kunne slippe noe opp. Jeg tror det er atskillig vanskeligere å gjøre det motsatte.

Jens Stoltenberg (A): Jeg er helt enig med næringsministeren i at det er veldig klokt av Regjeringen å ha fortløpende beredskap mot økende arbeidsledighet. Problemet er at den beredskapen er bygd dramatisk ned. Tiltakene er mer enn halvert i forhold til nivået i år, og det er nettopp da man ikke har den nødvendige beredskapen.

Jeg tror alle skjønner at det er riktig å redusere arbeidsmarkedstiltakene i år hvor ledigheten går ned, men problemet er at ledigheten til neste år kan gå opp. Likevel har Regjeringen valgt mer enn å halvere beredskapen i form av reduserte arbeidsmarkedstiltak. Problemstillingen er at når vi står foran et konjunkturskifte, så er det andre ting enn budsjettbalansen som kanskje er de viktigste styringsredskapene. Det er ikke bare budsjettbalansen som avgjør om vi greier å føre en god økonomisk politikk, men det er også innretningene. Da er tiltakene kanskje det viktigste treffsikre virkemiddel vi har, og det tiltaket har man dramatisk redusert. Spørsmålet er om det er ansvarlig, når usikkerheten er så stor som Regjeringen nå selv understreker.

Statsråd Lars Sponheim: Nå er statsbudsjettet for 1999 vedtatt på det nivået som stortingsflertallet har ønsket, og utover det kommer Regjeringen til å ha en fortløpende vurdering, og vil etter avtale gjennom budsjettforliket selvsagt ha nødvendige konferanser med avtalepartene i den grad det blir aktuelt å endre det økonomiske opplegget. Det er det Regjeringens plikt og oppgave å gjøre.

Ellers vil jeg understreke, og jeg tror nok at representanten Stoltenberg er enig med meg i det, at viktigere enn å varsle ordninger for mennesker som kanskje må ut av sine ordinære jobber, er det nå å hindre at folk faktisk må gå ut av bedriftene og over på ulike tiltaksplasser. Det er det avgjørende. Vi ser nå at et høyere rentenivå og kanskje en utvikling i markedssituasjonen osv. ute gjør at en

del bedrifter kan få problemer. Derfor er det mer avgjørende å sørge for at bedriftene kan komme gjennom vanskelige tider og hindre arbeidsledighet, enn å sette i gang tiltak som først er nødvendig når arbeidsledighet måtte dukke opp. Skulle det skje, vil Regjeringen ha en fortløpende beredskap.

Presidenten: Øystein Djupedal – oppfølgingsspørsmål.

Øystein Djupedal (SV): La meg følge opp Stoltenbergs spørsmål. Når statsråden sier at det ikke finnes grunnlag for andre beregninger enn dem som er i nasjonalbudsjettet, er det med respekt å melde det rene tøv. Alle beregninger som er gjort etter at statsbudsjettet ble lagt fram, har jo vist andre ting. Ikke minst viser rapporten fra Norges Bank i dag at både renteanslaget, kronkursanslaget, oljeprisanslaget, investeringsanslaget og arbeidsledighetsanslaget i nasjonalbudsjettet er feil. Og det er naturlig at det er feil, for statsbudsjettet ble lagt fram den 5. oktober. Nå har vi kommet langt ut i desember, og de kvalifiserte økonomiske miljøene både i Norge og i utlandet påpeker at nasjonalbudsjettets forutsetning er feil. Da er det ubegripelig for meg hvordan en statsråd kan forsvare et dokument som alle vet er forgangent og gått ut på dato. Og det spørsmålet mange her har vært opptatt av, er følgende: Hvis det er riktig som alle kvalifiserte miljø sier, at vi får økt arbeidsledighet og større uro i norsk arbeidsmarked til neste år, hvorfor kan ikke da Regjeringen allerede i januar/februar komme til Stortinget og si at de har nye prognoser, og at tiltak må settes i gang for å sørge for at arbeidsledigheten ikke øker? Det er utfordringen til statsråden.

Presidenten: Ordet «tøv» er ikke ansett som parlamentarisk uttrykk.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg har etter hvert begynt å få en bestemt følelse av å ha svart på disse spørsmålene nå, men det er ulik grad av evne til å ta innover seg svaret, tydeligvis, så jeg vil igjen understreke at i en veldig vanskelig situasjon, hvor det hefter stor usikkerhet rundt konjunktursituasjonen, hvor det kommer ulike meldinger – og det er ikke slik at det er entydige meldinger med mange utropstegn, alle understreker at her er det usikkerhet, og vi får også meldinger fra ulike bransjer som forteller om veldig ulik utvikling – er det en regjerings plikt å ha en høy beredskap rundt dette, og det er selvsagt ingen prestisje knyttet til tall. Hvis det er nødvendig og riktig å komme tilbake til Stortinget med andre tall og tiltak, vil selvsagt Regjeringen gjøre det. Men det er det ikke grunnlag for, slik situasjonen er pr. i dag.

Presidenten: Jan Johnsen – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Johnsen (H): Vi har hørt at finansministeren i sin tale mente at arbeidsledigheten ville gå ned, vi har hørt at statsministeren har sagt at den ville gå opp, og næringsministeren sier nå at han har ingen mening om

denne saken. Derimot mener han at det bør settes inn tiltak for bedriftene hvis denne ledigheten skulle gå opp.

I forbindelse med at vi kunne få en for løssluppen økonomi i Norge, gikk Regjeringen ut med konjunkturavgiften – den kunne bedriftene vente seg hvis det ble et for løssluppet løp. Mitt spørsmål blir da: Hvilke enkelttiltak har Regjeringen på lur som den kan sette i verk hvis det blir økt arbeidsledighet, som alle forventer ut fra de signalene som er, og kan vi få greie på det nå?

Statsråd Lars Sponheim: Det Regjeringen har gjort, er å skaffe seg flertall for et stramt budsjett, som er det nødvendige finanspolitiske grep for å kunne få ned renten i 1999. Det er det viktigste bidraget vi kan komme med i dag, og det er også det viktigste bidrag for å pynte på sluttresultatet, eller lage mer robuste bedrifter om man vil, i 1999. Det er det viktigste bidraget for å hindre arbeidsledighet. Så vil Regjeringen vurdere fortløpende, som jeg har sagt noen ganger, nødvendigheten av å komme tilbake til Stortinget med andre grep. Og jeg verken kan eller ønsker å komme med noen signaler om hva innholdet i det måtte være i dag.

Presidenten: Siste oppfølgingsspørsmål er fra Dag Terje Andersen.

Dag Terje Andersen (A): Det er ingen uenighet om det siste som statsråd Sponheim sa, at det viktigste bidraget for å hindre at folk havner i arbeidsledighet, er å få ned rentenivået. Dette er det referert til i dette hovedspørsmålet, og man har tidligere vært inne på det, men det som er noe uklart, er hva Regjeringen mener og tror om hvordan den vil utvikle seg?

Nå sa Sponheim at Stortinget vedtok budsjettet med det innstrammingsnivået som Stortinget mente var riktig. Det vil da være interessant å høre om Regjeringen mener at det innstrammingsnivået var riktig, for det var lavere enn Regjeringen foreslo, men på den annen side var det jo Regjeringen som foreslo at det skulle bli lavere. Jeg spør med utgangspunkt i at Sponheim rett etter at statsbudsjettet ble lagt fram, faktisk sa at hvis Regjeringen får gjennomslag for dette budsjettet med den stramheten som nå ligger der, kommer renten til å gå ned, jeg tror det var 3 pst. som ble sagt, i løpet av våren. Og når statsråd Sponheim...

Presidenten: Taletiden er omme.

Statsråd Lars Sponheim: Det er nå engang slik at stortingsflertallet faktisk har vedtatt et budsjett med en innstramning på om lag 8 milliarder kr. Regjeringspartiene var en del av det flertallet, og det betyr selvsagt at det er det nivået som også Regjeringen har vurdert som det riktige. Selvsagt er det slik.

Det er riktig at jeg i forbindelse med fremleggelsen av nasjonalbudsjettet refererte til at ifølge prognoser i nasjonalbudsjettet – og det ble referert i klamme hvordan meglere vurderte det – vil et så stramt budsjett skape grunnlag for en rentereduksjon i løpet av 1999 på den størrel-

sesorden som er nevnt. Det er ikke tall som jeg fant på eller lovte, men som faktisk viste til et punkt i nasjonalbudsjettet hvor markedet allerede syntes å forskuttere den type rentenedgang, hvis vi klarte å få til et stramt nok budsjett. Et stramt nok budsjett har vi nå fått til, og da er det viktig at vi tror på at dette vil virke utover i 1999, og jeg tror faktisk det er grunn til å gjøre det.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Annelise Høegh (H): Jeg har et spørsmål til helseministeren.

Representanten Alvheim var tidligere i spørretimen opptatt av at mange eldre blir liggende på sykehus etter at de er ferdigbehandlet. Jeg er også opptatt av at mange eldre som har lidelser som er alvorlige, men som er enkle å gjøre noe med, ikke kommer inn på sykehus i tide. Jeg tenker spesielt på alle de som lider av grå stær, som jo vil føre til blindhet dersom den ikke blir behandlet innen rimelig tid. Nå viser det seg, til tross for at en operasjon for grå stær bare tar et kvarters tid, at det i mange fylker er en ventetid på bortimot halvannet år, og det er over 16 000, og da særlig eldre, som venter på å få utført den operasjonen.

Det har vært et utvalg i arbeid som har foreslått å opprette egne poliklinikker ved sykehusene, at man burde utnytte sykehusenes lokaler og utstyr på kveldstid og kjøpe tjenester hos private for å bøte på dette. Er helseministeren enig i at dette er gode tiltak?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ja, helseministeren er enig i at det absolutt er behov for at sykehuseierne, fylkeskommunene, fokuserer på hvordan de kan få ned de uakseptable lange ventetidene når det gjelder grå stæroperasjoner. De tiltakene som representanten Høegh refererte til, er det mulig for fylkeskommunene og sykehuseieren å benytte seg av, hvis de ønsker det. Det er jeg faktisk enig i.

Annelise Høegh (H): Her er vi ved et annet grunnproblem i norsk helsevesen, og det er at helseministeren bare sier ja og sender ballen over til fylkeskommunene.

Nå er ikke dette et nytt problem, og tiltakene er heller ikke nye og revolusjonerende, men det viser seg altså at det blir ikke gjort. Da er spørsmålet om ikke helseministeren føler et ansvar for å gjøre noe mer aktivt enn bare å spille ballen over til fylkeskommunene for å få i gang dette arbeidet.

Våre sykehus er etter hvert blitt store og kompliserte enheter. Det er mye øyeblikkelig hjelp, det er møter og administrasjon som tar bort tiden fra pasientrettet behandling. Er helseministeren villig til å vurdere om det kan være fornuftig å tenke seg en arbeidsdeling mellom de offentlige sykehusene og offentlige eller private klinikker utenfor sykehusene, som kunne ta unna køene på slike egentlig enkle områder, men som får alvorlige konsekvenser for dem som venter, f.eks. på grå stæroperasjoner?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg aksepterer ikke kritikken som gikk på at denne helseministeren kun henviser til fylkeskommunene når problemer i helsevesenet bringes på bane. Regjeringen har et aktivt forhold til de utfordringer vi står overfor nettopp innenfor det området som representanten Høegh nå nevner, organiseringen av tjenestene, arbeidsdelingen mellom de ulike virksomhetene, også arbeidsdelingen i forhold til de private tjenester som vi har i spesialisthelsetjenesten.

Vi vil aktivt bruke de kanaler vi har for å bringe fram bedre organisasjonsformer, et klarere skille mellom planlagt virksomhet som dette er, og den akutte virksomhet, som ofte fortrenger den planlagte virksomheten, og en bedre arbeidsdeling mellom enhetene. Det blir tatt opp i bl.a. helseplanene.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Aud Blattmann (A): Mitt spørsmål går til olje- og energiminister Arnstad.

Tinfos Jernverk A/S Øye Smelteverk har vedtatt å utvide virksomheten og investere ytterligere 390 mill. kr i en ny smelteovn under forutsetning av tildeling av kraft. Dessverre har ikke statsråden kunnet gi bedriften noen positiv tilbakemelding på søknaden om kraft innenfor det eksisterende industrikraftverkgemiet, det såkalte 104. Dette er en ordning for tildeling av kraft til ny virksomhet som Stortinget har vedtatt. Nå følger ikke Regjeringen dette opp. Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: På hvilket formelt grunnlag har Regjeringen valgt å avslutte behandlingen av søknader om krafttildeling innenfor et regime Stortinget har vedtatt?

Statsråd Marit Arnstad: Spørsmålet kan tyde på at representanten Blattmann mener at Regjeringen og statsråden har avgjort Tinfos-saken i den forstand at vi har gitt et avslag. Det er ikke riktig.

Søknaden om ny kraft til Tinfos Jernverk A/S Øye Smelteverk er verken avslått eller innvilget. Det som det er gitt uttrykk for fra min side, er at det ikke vil være mulig å avgjøre saken før jul, og at det heller ikke vil være mulig – det er det ikke er det i noen sak – å gi noe forhåndstilsagn om en støtte.

Dessuten har jeg gitt uttrykk for at normal saksbehandlingstid for denne typen saker kunne tilsi at denne enkeltsaken burde ses i sammenheng med framleggelsen av et nytt forslag til industrikraftregime, og at det ville være naturlig at man underla denne enkeltsaken behandling parallelt med det nye industrikraftregimet.

Aud Blattmann (A): Vi har i hele formiddag snakket om behovet for investeringer, og her kunne man altså sikre 150 årsverk i anleggsperioden for denne byggingen og i forbindelse med de nye investeringene og 20 nye arbeidsplasser i distriktene. Allikevel velger Regjeringen ikke å ta standpunkt til tildeling av strøm.

Jeg må igjen understreke at den fullmakten som Regjeringen har fått til å tildele kraft etter 104-regimet, fortsatt står ved lag. Og jeg stiller spørsmålet igjen: På hvil-

ket formelt grunnlag kan Regjeringen avslutte behandlingen av søknaden om krafttildeling innenfor et regime som Stortinget har vedtatt?

Statsråd Marit Arnstad: For å vise til mitt første svar: Vi har ikke avsluttet behandlingen av denne saken. Jeg har gitt uttrykk for, både overfor representanten Blattmann og offentlig, at denne saken ikke kan avgjøres før jul, og at det ikke for min del er mulig å gi noe forhåndstilsagn om støtte før en har gått grundig inn i saken på en sjølstendig måte, slik departementet gjør i alle saker av denne type.

Dette er arbeidskrevende saker, som det viser seg – hvis en ser på behandlingen fra 1994 og fram til i dag – har tatt ganske lang tid. Vi vil sjølsagt undergi denne saken den samme behandling som enhver annen søknad og etter de retningslinjer som Stortinget har nedfelt i 104-regimet. Men det tilsier også at saksbehandlingstiden kan komme til å vare fram til et nytt industrikraftregime er framlagt. Og mitt enkle svar så langt – for jeg ser sjølsagt at dette er en sak av stor viktighet – er at den ikke er avslått, men det er heller ikke mulig for meg å gi noe forhåndstilsagn om støtte i denne saken.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Karin Andersen (SV): Jeg vil stille et spørsmål til næringsministeren, og det er fordi det blir mer og mer klart for meg at når det gjelder arbeidsledighet, har Regjeringa og SV svært forskjellig politikk.

Statsråden har flere ganger i dag sagt at det viktigste å gjøre nå i norsk økonomisk politikk, er å stramme inn finanspolitikken og å trekke ned aktiviteten i økonomien. På norsk betyr dette økt ledighet.

I nasjonalbudsjettet, som statsråden har vist til flere ganger i dag, står det:

«Et hovedproblem i fastlandsøkonomien er det sterke presset i arbeidsmarkedet. Dempet press i arbeidsmarkedet er en nødvendig forutsetning for at lønns- og kostnadsveksten igjen skal komme ned på samme nivå som hos våre handelspartnere.»

I mine ører er dette et ønske om økt ledighet. Og jeg oppfattet også at det var Regjeringas ønske da den la innstramminga så høyt som den gjorde, at ledigheten måtte øke. Kan statsråden bekrefte at det er en riktig tolkning av dette sitatet?

Statsråd Lars Sponheim: Regjeringen ønsker definitivt ingen økt arbeidsledighet, men dette er en av de vanskelige balansegangene i økonomisk styring, det å hindre inflasjon og å hindre økt arbeidsledighet, og vi må kunne si at så langt i denne regjeringens levetid har vi klart å balansere dette veldig godt. Vi har i løpet av høsten sett de laveste arbeidsledighetstall vi har hatt i Norge på 1990-tallet, og vi klarer fortsatt å holde en lav inflasjon. Det er det viktige.

Hvis inflasjonen skulle ta av, f.eks. ved at vi ikke har et stramt nok finanspolitisk opplegg, ville også faren for at arbeidsledigheten tar av, ganske fort være til stede.

Det er den vanskelige balansegangen, og den balansegangen har Regjeringen fortsatt tenkt å klare. Det er bred tilslutning i Stortinget nå til et stramt finanspolitisk opplegg. Det er vel bare SV som legger seg tungt på utsiden av dette, som ikke mener det er nødvendig med et stramt budsjett i denne usikre situasjonen i konjunkturutviklingen.

Karin Andersen (SV): Jeg tror ikke SV er helt alene om det. Jeg kan bl.a. vise til at da Statistisk sentralbyrå la fram sine prognoser der de spår en ganske mye høyere ledighet enn det Regjeringa gjør, sa de at de ikke trodde at noen burde beklage seg over at Stortinget vannet ut innstrammingen til Regjeringa, for uten at man hadde gjort det, hadde prognosene for ledighet blitt høyere.

Jeg må igjen få stille statsråden et elementært sosialøkonomisk spørsmål: Er det ikke slik at når man strammer inn og demper ned aktiviteten i økonomien, slik Regjeringa sier de vil, kan man ikke være sikker på at renten kommer til å gå ned, men man er aldeles sikker på at arbeidsledigheten kommer til å øke?

Statsråd Lars Sponheim: Det avgjørende i en situasjon hvor Stortinget og Regjeringen ønsker et stramt økonomisk opplegg, er nettopp å dempe den samlede etterspørsel, ta aktivitet ut av økonomien for å unngå prisstigning. Det som kan føre til et langvarig høyt rentenivå i Norge, er at vi får en inflasjon, og det er for å unngå en slik utvikling at det er nødvendig å gå inn i det neste året med et stramt budsjett.

Hvis det skulle vise seg, og det er også sagt noen ganger før i dag, at konjunkturutviklingen utover i året blir slik at det vil være rett å slippe opp noe mer, slik som SV har sagt, ja så vil Regjeringen fortløpende vurdere det. Men det er atskillig lettere – og det er det viktig å understreke – å vedta et stramt budsjett og så slippe opp i økonomien hvis det blir nødvendig, enn å gjøre det motsatte. Det tror jeg alle burde være enige om.

Presidenten: Vi går da til siste hovedspørsmål, fra Steinar Bastesen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til olje- og energiministeren.

Oljevernberedskapen har alltid vært til bekymring for kystbefolkningen. Den 3. november skulle oljevernutstyret på Norne-skipet testes etter at Statoil hadde søkt om å få demobilisere fartøyet som skulle foreta sleping av oljelenser etter pålegg fra Statens forurensningstilsyn. Jeg har stilt spørsmål om dette tidligere i den ordinære spørretimen, men mitt spørsmål nå går på om det er slik at Statoil, som ministeren har ansvaret for, ikke sørger for mer beredskap enn det de får pålegg om fra Statens forurensningstilsyn, inklusive vurdering av slepekraft for oljelenser.

Statsråd Marit Arnstad: Det generelle spørsmålet som går på oljevernberedskap og forholdet til Statens forurensningstilsyn, er et spørsmål som vil bli besvart senere i dag, og som ikke ligger inn under mitt departe-

ment, men under miljøvernministerens departement. Generelt er det mulig for meg å si at Statoil, som ethvert annet oljeselskap, skal forholde seg lojalt til alle de retningslinjer og pålegg som blir gitt, enten det er fra Oljedirektoratet, Statens forurensningstilsyn eller andre myndighetsinstanser. Dessuten har de et ansvar, som enhver aktør på norsk sokkel, for å være trygge på at de oppfører seg på en forsvarlig og fornuftig måte i sin daglige virksomhet.

Steinar Bastesen (TF): Det vitner ikke om mye ansvar når Statoil søker om å få fjerne slepefartøyet som de har hatt stasjonert der, og erstatte det med en 22 fot Malo slepelettått. På grunn av at de ikke har fått pålegg om det fra Statens forurensningstilsyn, vurderer altså statsråden og Statoil det slik at det er tilstrekkelig med en lettått som søkker i godt vær!

Statsråd Marit Arnstad: Det er vanskelig for meg å gå inn i den konkrete saken, fordi det er en sak som vurderes av et helt annet myndighetsorgan enn det Olje- og energidepartementet rår over og har ansvaret for. Derfor er det nesten umulig for meg å vurdere om det er forsvarlig å sende søknaden eller ikke, men det vil jo Statens forurensningstilsyn som myndighetsorgan kunne vurdere på et forsvarlig vis.

Presidenten: Presidenten har en viss forståelse for at statsråden ikke har detaljinnsett i den saken.

Tiden for den muntlige spørretime er omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det store antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at hun med hjemmel i forretningsordenens § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det kun vil bli anledning til ett tilleggsspørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Dette anses nødvendig for at dagens kart skal kunne ferdigbehandles innen den reglementsmessige tiden for formiddagens møte.

Videre vil presidenten meddele at det blir en rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 10, fra representanten Karin Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av kommunal- og regionalministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra kirke-, utdannings- og forskningsministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart foran spørsmål 20, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 21, fra representanten Inger Stolt-Nielsen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 23 og 24, fra henholdsvis representantene Inger Lise Husøy og Kjellaug Nakkim til forsvarsministeren, blir etter anmodning fra statsråden flyttet og besvart etter spørsmål 5.

Spørsmål 32, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til helseministeren, er trukket tilbake.

Spørsmålene 37 og 38, fra henholdsvis representantene Trond Helleland og Steinar Bastesen til olje- og energiministeren, vil bli besvart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

S p ø r s m å l 1

Dag Danielsen (Frp): Jeg vil stille dette spørsmålet til kulturministeren:

«Ifølge flere medieoppslag synes det som om Statsbygg er i ferd med å legge utredningsarbeidet knyttet til Tullinløkka-prosjektet på is.

Hva vil Regjeringen gjøre for å hindre ytterligere utsettelse samt å sikre fortsatt fremdrift for saken?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Til prosjektering av Tullinløkka er det bevilget 1 mill. kr over Kulturdepartementets budsjett og samme beløp over Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementets budsjett. Statsbygg er på oppdrag fra de to departementene byggherre for prosjektet. Statsbygg sendte 26. februar d.å. forslag til konsekvensutredningsprogram til Oslo kommune. Dette er behandlet av Oslo kommune, som i brev av 7. desember d.å. bad Statsbygg revidere enkelte punkter i programmet. Det revidert utredningsprogrammet skal sendes til Miljøverndepartementet for uttalelse og til planmyndighetene for godkjenning. Statsbygg vil som forutsatt revidere programmet slik at framdriften i godkjenningsarbeidet sikres. Konsekvensutredningen kan deretter igangsettes.

En lang rekke kulturinstitusjoner i Oslo og resten av landet har behov for investeringer til ombygging eller nybygg. Når resultatet av konsekvensutredningen foreligger, er det derfor nødvendig å vurdere dette byggeprosjektet i sammenheng med det samlede behovet for avsetninger til kulturbygg de nærmeste årene.

G u n n a r B r e i m o hadde her overtatt presidentplassen.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for positivt svar. Jeg forstod statsråden dit hen at hun vil bidra til å sørge for at de aktuelle departementene pålegger Statsbygg å foreta konsekvensutredning i henhold til plan- og bygningslovens bestemmelser. Jeg håper at ministeren kan bekrefte at jeg forstod dette riktig.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Som jeg sa i mitt svar, er det en prosess på gang hvor Statsbygg er byggherre. Etter de opplysninger jeg har fått, vil det, om programmet er godkjent, gjennomføres en konsekvensutredning med høringer og offentlig ettersyn, og det vil ta ett til halvannet år. Så er spørsmålet hva man gjør videre,

om det prosjektet som vant arkitektkonkurransen, er det aktuelle. Jeg vil også presisere det jeg sa i mitt første svar til representanten, at vi er nødt til å se på alle de store byggeprosjektene i Oslo – i nasjonen for øvrig, men også spesielt i Oslo – for å se hvordan vi kan prioritere dette på en fornuftig måte. Jeg er ikke i tvil om behovet på Tullinløkka, men jeg må også melde at det er så mange og store byggeprosjekter på gang på dette området her i byen at vi er nødt til å se på prioriteringene.

S p ø r s m å l 2

Jørn L. Stang (Frp): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Ledelsen i NRK vil utsette oppstartingen av egne nyhetssendinger i TV fra NRK Østfold for tredje gang. NRKs ledelse har flere ganger lovet at NRK Østfold skal skilles ut fra NRK 4 og få egne nyhetssendinger. Lisensavgiften blir stadig øket nettopp for å opprette distriktsfjernsyn, senest i 1996 og 1997.

Hva vil statsråden foreta seg etter de entydige forutsetningene som er gitt fra Stortingets side hva gjelder distriktssendinger generelt, og for Østfold spesielt?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Problemstillingen som representanten Stang tar opp, er forelagt Norsk rikskringkasting i annen sammenheng.

NRK opplyser at det har vært nødvendig å utsette oppstarten av distriktssendingene med fjernsyn i Østfold, bl.a. fordi utbyggingen ble forsinket på grunn av funn av fornminner ved gravearbeidene. Videre opplyser NRK at selskapet i 1998 har funnet det riktig å prioritere nasjonale tiltak. Endelig opplyser NRK at 77 pst. av seerne vil kunne ta inn fylkessendingen, mens resten av seerne vil måtte skaffe seg ny antenne og innstille fjernsynsapparatet på nytt. Dette finner NRK lite tilfredsstillende og mener det vil være nødvendig å bruke noe mer tid for om mulig å finne bedre løsninger. NRK antar at det vil foreligge en avklaring i år 2000.

I budsjettinnstillingen for 1997 uttalte et flertall i komiteen at distriktssendinger på fjernsyn må prioriteres. Østfold ble spesielt nevnt i komiteinnstillingens omtale av kringkastingsavgiften for 1997.

På bakgrunn av dette vil jeg ta kontakt med Norsk rikskringkasting for å undersøke om det er mulig å realisere distriktssendingene med fjernsyn i Østfold raskere enn NRKs nåværende planer går ut på.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Den siste delen virker meget positiv for NRK Østfold sin del. Det er nok riktig at man hadde en del oldtidsfunn rundt området, men selve bygningsmassen og innholdet er allerede på plass, og Stortingets forutsetninger var at man skulle starte byggingen og slutføre arbeidet innen en viss tid, og sendingene skulle starte innen år 2000. Jeg vil også henvise til Distriktsprogramrådet, som ber statsråden om å sørge for at man kan komme i gang med sendingene innen år 2000, og jeg håper også det er statsrådets forutsetning at det virkelig blir tilfellet, spesielt av

hensyn til de lisensbetalerne som har betalt ekstra lisensavgift nettopp for at dette skulle bli en realitet.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Som jeg sa i mitt svar, vil jeg ta opp dette med NRK for om mulig å få til en raskere løsning enn det nå ligger an til. Jeg vil bare kommentere et element i det representanten pekte på, nemlig Stortingets forutsetninger. Det er riktig at det i forbindelse med økningen av lisensavgiften for 1997 ble pekt på behov for utbygging av distriktskontorer, og spesielt ble Østfold nevnt, men det er jo ikke slik at en komitemerknad kan tolkes som et vedtak i Stortinget. Så dette er en anmodning som vi selvfølgelig tar alvorlig, og som jeg etter beste evne skal prøve å følge opp, men samtidig mener jeg nok også at NRK må sikre den helhet og de nasjonale tiltakene som de legger opp til. Jeg skal gå tilbake til NRK med denne saken.

S p ø r s m å l 3

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg vil tillata meg å stilla fylgjande spørsmål til kulturministeren:

«Jærradioen har av Kulturdepartementet vorte pålagt å gje Jæren Misjonsradio sendetid i konsesjonsområde 61 som går langt utover den sendetida misjonsradioen har hatt før.

Meiner statsråden at denne avgjerda er i tråd med Stortinget sine føresetnader då dei handsama St.meld. nr. 31 (1994-95)?»

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Stortinget behandlet 13. juni 1995 den nevnte meldingen, som gjelder eierskap i nærkringkasting. I samme møte behandlet Stortinget også en melding om nærkringkasting, en melding om kringkasting og dagspresse i 1993 og et Dokument nr. 8-forslag om videreformidling av satellittfjernsyn.

I debatten ble følgende forslag fremsatt:

«Alle nærradioar med konsesjon skal ha høve til å sende program mellom kl. 06.00 og kl. 18.00, også i område med berre ein frekvens.»

Forslaget ble vedtatt med 58 mot 47 stemmer. Det var SV, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Høyre som sikret flertall for dette.

I den konkrete saken, som gjaldt en klage over vedtak i Statens Medieforvaltning om fordeling av sendetid, ble Jæren Misjonsradio tildelt sendetid innenfor det tidsrom Stortinget omtaler i sitt vedtak. Resten av sendetiden disponeres av den kommersielle radioen Radio 1 Jærradioen, som har langt flere sendetimer enn Jæren Misjonsradio.

Jeg konstaterer derfor at departementets vedtak i klagesaken er i samsvar med Stortingets forutsetninger i vedtaket av 13. juni 1995. Den tildelte sendetiden til Jæren Misjonsradio er den samme som de sjøl søkte om, men noe mer enn de hadde i forrige konsesjonsperiode. Dette finner jeg ikke problematisk.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg vil takka statsråden for svaret, som eg tykkjer er svært trist.

Eg kjenner til vedtaket som vart gjort, men det vart gjort i ein samanheng: Stortinget sine føresetnader var at

folk skulle få behalda historiske rettar, altså at dei skulle få behalda det dei hadde hatt før. Det som er skjedd her, er at Jæren Misjonsradio har fått ei stor utviding av sendetida og på heilt andre tider av dagen enn dei har hatt før. Eg stiller igjen spørsmålet: Meiner statsråden at dette er i tråd med Stortinget sine føresetnader?

Det andre spørsmålet ein kan stilla seg, er om Kulturdepartementet er ankeinstans i slike saker. Etter den informasjonen eg har, har ei liknande sak frå Radio Oslofjord vorte send tilbake til Statens Medieforvaltning til ny vurdering.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg kjenner ikke den konkrete saken som går på tilbakesending til Statens Medieforvaltning. Men det er nå slik at Statens Medieforvaltning har disse sakene til avgjørelse, med ankemulighet overfor departementet. Så jeg er ikke i tvil om at det er vi som tar endelig beslutning i denne saken, slik systemet nå er.

Når det gjelder utvidelse av Jæren Misjonsradios sendetid, er det riktig at det blir noe. Sendetiden blir mandag – søndag kl. 8.30 – 09.00, mandag og onsdag kl. 17.30 – 18.00, onsdag kl. 19.30 – 21.00 og torsdag og fredag kl. 21.00 – 21.45.

Som sagt mener jeg det er uproblematisk å ha foretatt denne beslutningen. Når de to konsesjonærene ikke blir enige, er man nødt til å foreta en avveining, og jeg mener dette er godt i tråd med Stortingets vedtak.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til barne- og familieministeren, vil bli tatt opp av representanten Grethe G. Fossum.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov til å stille barne- og familieministeren følgende spørsmål:

«Voldsproblematikken blant barn og unge er et alvorlig og stadig voksende problem. Forskning viser at hvis forebyggende tiltak skal virke, så må disse settes inn mot små barn, og spesielt rettet inn mot gutter, siden dette er et særlig gutteproblem. Barnehagers innflytelse vil være viktig, her har en utdannet personale som er kvalifisert til å ivareta denne typen problemer. Kvalitet og tilgjengelighet blir viktig.

Hvordan vurderer statsråden muligheten for å styrke tiltakene mot disse gruppene?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Regjeringa er bekymra for valdsutviklinga blant born og unge og legg opp til ein styrkt innsats med omsyn til denne utfordringa, m.a. gjennom innsats i barnehagar, gjennom programmet for foreldrerettleiing, gjennom innsats i barnevernet, gjennom tilskot til ungdomstiltak i større bysamfunn og gjennom Utviklingsprogram for styrking av oppvekstmiljøet. Regjeringa vil stimulera til ei brei mobilisering for å skapa eit betre oppvekstmiljø for born og ungdom – i samarbeid med dei unge sjølve, foreldra, frivillige organisasjonar, skulen, barnehagen og lokale styresmakter.

Vegen til den asosiale åtferda startar ofte tidleg, gjerne i heimen i 4-9-årsalderen. Hos nokre born er slik åtferd òg synleg tidlegare enn dette. Den førebyggjande innsatsen har størst effekt når han blir sett inn tidleg. Tiltaka kan dreia seg om å utvikla og styrka det aggressive barnet sin kompetanse til sjølvkontroll, tilpassing og problemløysing for å redusera den asosiale måten å vera på.

Utagering og vald er problem som mange familiar slit med, og som foreldre ofte ber om hjelp til å handtera. Regjeringa vil satsa vidare på det nasjonale programmet for foreldrerettleiing, der målet er å støtta foreldra i omsorga for og oppdraginga av borna. Programmet legg vekt på at kompetente fagfolk og foreldra saman skal kunna medverka til å førebyggja psykososiale vanskar og fastlåste mønster for samhandling. Derfor vil ein halda fram med å skapa gode møteplassar som ikkje minst gir foreldra høve til å utveksla røymsler og drøfta oppdraging av eigne born og ungdomar. Som eit ledd i dette arbeidet vil det bli gitt kontinuerleg skoloring av fagfolk. Det vil òg bli utvikla relevant materiell for foreldre og fagfolk. Det er eit mål at alle foreldre som har born og ungdom med problemåtferd, skal få eit tilbod om foreldrerettleiing tilpassa den alderen borna har.

Eg er einig med representanten i at barnehagane har ei viktig rolle når det gjeld å førebygga vald. Som representanten er kjend med, er målsettinga at alle foreldre som ynskjer det, skal få barnehageplass til borna sine i år 2000. I barnehagane kan borna læra å vera saman og løysa konflikhtar utan å nytta vald. Samstundes kan dei få oppleve korleis ein kan takla sterke kjensler og aggresjon. Rammeplanen for barnehagen legg sterk vekt på at borna skal utvikla basiskompetanse, som m.a. tyder at borna skal kunna ta og halda ved lag kontakt med andre, og kunna ta andres rolle og sjå ei sak frå fleire synsvinklar. Ein legg òg sterk vekt på at borna skal få bruka kroppane sine aktivt. Dette kan òg hjelpa til med å meistra aggresjonen og gi han uttrykk som er aksepterte. Eg trur òg at fleire menn i barnehagane vil vera gode vaksenmodellar for gutane. I foreldrerettleiingsprogrammet er det utarbeidd materiell tilpassa barnehagen. Men det er òg viktig at dei som ikkje går i barnehage, får denne rettleiinga. Her vil helsestasjonane kunna gjera ein innsats.

Eg er kjend med at Forskningsrådet sitt spesialpedagogiske program har eit prosjekt som gjeld utvikling av sosial kompetanse i barnehagen. Gjennom dette programmet har ein særleg sett lyset på korleis personalet kan medverka til at borna utviklar positive mønster for samhandling. Eg trur resultatet frå dette prosjektet kan vera til hjelp for barnehagepersonalet.

Eg meiner at vi stadig må følgja med i denne problematikken og sjå om vi kan finna nye tiltak eller endra på dei vi har. Dette må vi gjera i nært samarbeid med kommunane, som skal leggja til rette for eit godt oppvekstmiljø for born og ungdom.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov til å stille et tillegsspørsmål til statsråden. Dette er ikke en ny debatt om verken kontantstøtte eller barnehage, men gjelder et alvorlig problem som vold.

Forskerne hevder at skal man få en endret atferd i forhold til vold, må man starte tidlig. De hevder til og med at aggressive toåringer som ikke får hjelp til å regulere følelsene sine, blir avvist av andre barn. Dermed vil de søke seg inn i en ond sirkel med andre aggressive og avvikende, f.eks. gutter. Da er det ganske viktig at man griper fatt i dem når de er så små som to år. I forbindelse med kontantstøtten vil foreldrene kanskje ta disse guttene ut av barnehagene. Har statsråden en strategi utover det med foreldreveiledning? Det er ganske vanskelig å få foreldrene i tale når barna er to år og utagerende. De ser på en måte ikke problemene ennå. Så jeg vil vite om statsråden har noen strategi for hvordan man skal få disse foreldrene og barna i tale.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Representanten sa at dette ikkje var ein debatt om kontantstøtte eller barnehagar, men ein debatt om vald. Det er eg einig i, men ho klarte likevel å koma inn på det, og det var heller ikkje uventa.

For det fyrste vil det i alle fall ikkje vera snakk om at ein skal innføra tvang for alle born til å gå i barnehage. Dersom ein skal kunna ha alle born under oppsyn, må ein ha barnehageplikt her i landet, og det ynskjer ikkje denne Regjeringa å gå inn for.

Det som er viktig, er at vi, både gjennom foreldrerettleiingsprogrammet, som eg sa ein del om i svaret, og ikkje minst på helsestasjonane har eit ope auga på dette i samtale med foreldra. Som sikkert representanten veit, er det vedtatt planar om å styrkja helsestasjonane med ganske mange stillingar i dei neste åra framover. Det er opplagt at den samtalen som dei som jobbar på helsestasjonane, har med foreldra, vil vera viktig for å avdekka om det er nokon som treng hjelp. Eg trur at det er eit av dei gode tiltaka vi har. Ved sida av alle dei som vel å bruka barnehage – dei får sjølv sagt òg ei oppfylgning gjennom barnehagane – trur eg at foreldra sjølve oppfattar ting og kan be om hjelp dersom dei treng det.

S p ø r s m å l 5

Astrid Marie Nistad (A): Eg tillèt meg å stille følgjande spørsmål til næringsminister Lars Sponheim:

«I bladet Firda av 24. oktober 1998 uttaler statssekretær Odd Hellesnes i Nærings- og handelsdepartementet at det har vore bra for investeringspresset i Norge at det statlege industriselskapet Hydro heller enn å investere i Norge, investerer i utlandet.

Er dette i samsvar med den nasjonale industripolitikken som Regjeringa Bondevik styrer etter?»

Statsråd Lars Sponheim: For å sikre norsk verdiskaping og velferd framover er vi avhengige av at Norge framstår som et attraktivt land for investeringer og næringsvirksomhet. Dette er avgjørende for utviklingen av sterke og dynamiske norske næringsmiljøer. Regjeringens næringspolitikk har dette som utgangspunkt.

En sunn økonomisk politikk er en forutsetning for å lykkes i dette. Nivået på renter, priser og valutakurser er

blant næringslivets viktigste rammebetingelser og er viktig når investeringsbeslutninger skal tas. Hensyn til næringsliv og investeringsklima i Norge har stått sentralt i Regjeringens arbeid med et ansvarlig statsbudsjett i høst.

Regjeringen presenterte tidligere i år en helhetlig strategi for næringspolitikken. Vi har også lagt fram egen handlingsplan for små bedrifter. Disse framleggene støtter alle opp om det som er et hovedmål, å bidra til at Norge blir et attraktivt område for næringsvirksomhet og investeringer.

Et sentralt element i vår næringspolitiske strategi er å legge til rette for at norsk næringsliv kan utnytte mulighetene i en globalisert økonomi. Dette krever bl.a. at den samlede næringspolitiske innsats legger til rette for norsk næringslivs internasjonale konkurranseevne. Dette gjelder i forhold til konkurranse både på hjemmemarkedet og ute. Norske myndigheter støtter også direkte opp om norske foretaks virksomhet ute, enten det gjelder eksport eller uteetableringer. Jeg ser på ingen måte bort fra at bedrifter i enkeltsaker vil stå overfor et valg mellom satsing i Norge eller ute. Det er ikke minst i forhold til slike valgsituasjoner at vi legger stor vekt på å ha en helhetlig næringspolitikk som bidrar til at bedriftene satser videre i Norge. Det er imidlertid bred enighet om at den samlede verdiskaping her i landet er best tjent med en aktiv satsing fra norske foretak også i markeder ute.

Norsk Hydro ASA er et multilateralt selskap og en av Norges største enkeltaktører i den globale økonomi. Konsernet har de siste fem år investert over 50 milliarder kr. Av dette var rundt to tredeler i Norge og på norsk sokkel. Selskapet har 18 000 ansatte i Norge og 19 000 ansatte i utlandet.

Jeg ser det ikke som naturlig å kommentere nærmere den enkeltsaken som er grunnlag for artikkelen i bladet Firda 24. oktober i år. Statens opptreden som majoritetsaksjonær i et stort børsnotert og internasjonalt selskap som Norsk Hydro innebærer for øvrig at forvaltningen av selskapet, herunder ledelsen av den forretningsmessige virksomheten, hører under styret og administrerende direktør. Det er eventuelt bedriftsforsamlingen, ikke generalforsamlingen, som treffer avgjørelse i saker som gjelder betydelige investeringer, eller større endringer ved rasjonalisering eller omlegging av driften.

Astrid Marie Nistad (A): Eg har heller ikkje gått inn på den enskilde bedrifta som var grunnlaget for det svaret som vart gitt av statssekretær Hellesnes. Det var bakgrunnen for svaret som gjorde at eg stilte spørsmål om den nasjonale industripolitikken. Det fekk eg i grunnen ikkje noko anna svar på enn at ein har ein politikk for små og mellomstore bedrifter som eg oppfattar slik at ein har gått vekk frå dei mellomstore bedriftene og berre går til dei små, mikrobedriftene. Då spør eg: Korleis trur statsråd Sponheim at han kan sikre full sysselsetjing når han sender ut signal til administrerande direktørar, til dei statlege industriselskapa, om at det passar Noreg no at ein investerer ute, når ein har sysselsetjingsproblem og ein har ein-sidede industriarbeidsplassar som vil bli råka av slike utsegner?

Statsråd Lars Sponheim: Norsk Hydro er et viktig selskap i Norge, og jeg tror det er et selskap som vi alle er stolte av. Det er et selskap som har tillit både ute i markedene og blant de mindretallsaksjonærer som er i selskapet, med staten som majoritetseier. Det er helt avgjørende at vi tar vare på den tilliten, også i forholdet mellom staten som majoritetseier, og det betydelige antall mindretallsaksjonærer. Derfor er det veldig viktig å holde fast ved at investeringsbeslutninger som tas i et slikt selskap, tas på forretningsmessig grunnlag av styret og administrerende direktør. Jeg har den største tillit til at Norsk Hydro som et selskap som er forankret i Norge, tar de nødvendige nasjonale omsyn. Det har jeg opplevd i alt det Hydro har gjort, og jeg er sikker på at de kommer til å gjøre det framover. Det viser også tallene jeg gav i mitt svar, om at to tredeler av de gigantinvesteringer som Hydro gjør, gjøres i Norge.

Presidenten: Da skal vi gå til spørsmålene 23 og 24.

S p ø r s m å l 2 3

Inger Lise Husøy (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«Stortinget har vedtatt å lokalisere HV-distrikt 11 til Setnesmoen ved Åndalsnes. Dette skulle gjennomføres sist sommer. Stortingsvedtaket er ikke lojalt fulgt opp, blant annet fordi Forsvarets Overkommando har lagt nye forutsetninger til grunn som utsetter flyttingen til år 2005.

Hva vil statsråden gjøre for at Stortingets vedtak lojalt blir fulgt opp?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Gjennom St.prp. nr. 70 for 1994-95 ble det foreslått å samordne Hærens territoriale regimenter og Heimevernets distriktsstaber fra 1. august 1997. Stortinget vedtok en kolokalisering mellom de nevnte enheter der dette var hensiktsmessig. Dette innebærer at enhetene plasseres sammen, men forblir selvstendige avdelinger med hver sin ledelse, stab og lagre. Kolokalisering krever derfor større bygningsmasse enn en samordnet avdeling. Gjennom dette vedtak ble forutsetningene for organisasjonsendringen med hensyn til kostnader og tidsplan vesentlig endret. I henhold til Forsvarets tidsplan skulle ny kolokalisert organisasjon være på plass innen 1. januar 1999, der forholdene vedrørende eiendom, bygg og anlegg lå til rette for dette. Der ny bygningsmasse måtte ferdigstilles, skulle ny organisasjon være på plass i løpet av år 2000.

Vurderinger i forbindelse med gjennomføringen av kolokaliseringen viser at kostnadene ved den valgte løsningen er vesentlig høyere enn ved en samordning. Beregninger utført av de lokale brukere resulterte i et totalt investeringsbehov på 175 – 200 mill. kr for å kunne fullføre kolokaliseringen. På Setnesmoen ble kostnadene beregnet til 29 mill. kr til nye kontorer og lagre. Forsvaret gjennomfører nå en kvalitetskontroll av disse behovene. Det er fram til år 2001 avsatt 40 mill. kr til byggetiltak i forbindelse med kolokaliseringen. Av dette beløpet har

Forsvaret funnet å kunne avsette 13 mill. kr til byggetil- tak på Setnesmoen, og man vil be lokale myndigheter ut- rede hvilken løsning man kan få til innenfor denne ram- men.

Kostnadene innebærer at det ikke har vært mulig å følge den opprinnelige tidsplan for kolokaliseringen. Forsvarsdepartementet har i forbindelse med oppfølgin- gen av budsjettet for 1999 pålagt Forsvaret å videreføre arbeidet med nettopp kolokaliseringen. Den antas nå tid- ligst å kunne være fullført i sin helhet i 2005.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for sva- ret.

Jeg er fornøyd med at det er bevilget noen penger til å starte opp. Men faktisk tror jeg og mange andre at en kan flytte inn i lokalene på Setnesmoen. De har også moder- ne telekommunikasjon, slik at den forsinkelsen som vil komme, er unødvendig. Dette påpeker også forsvarsko- miteen i budsjettinnstillingen som nylig er vedtatt.

Det er viktig å kvalitetssikre beregningene. Jeg har tidligere fra Stortingets talerstol antydnet at jeg synes det har vært tendensiøse beregninger fra dem som ikke øn- sker flytting. Derfor vil jeg gjerne be statsråden om å være veldig nøye med kvalitetssikringen, fordi jeg tror faktisk det er lagt inn premisser som ikke er nødvendige i denne prosessen.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Forsvarsministeren tar representanten Husøys oppfordring til etterretning. Jeg vil kvalitetssikre, som jeg nevnte i mitt første svar, de tallene som ligger på bordet, og se om de omfatter mer enn behovet skulle tilsi. Men det er etter en foreløpig oversikt ikke grunn til å tro det, iallfall i utgangspunktet.

Nå er det jo slik at det er Stortingets vedtak som teller, og det er det som lojalt vil bli fulgt opp av Forsvaret. Det er også slik at det er Stortinget som både fatter beslutnin- gene på dette området og fatter budsjettvedtakene som gir de nødvendige bevilgninger. Ut fra tidligere erfaringer og ut fra min tro på Stortinget regner jeg med at Stor- tinget vil sørge for at det i fremtiden også vil være sam- svar mellom de vedtak som konkret fattes, og de bevilg- ninger som gis til oppfølging også på dette området.

S p ø r s m å l 24

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil stille følgende spørs- mål til forsvarsministeren:

«Stasjonssjefen ved Rygge Hovedflystasjon har med- delt pressen at siste flytur for «Tigere» finner sted 21. desember 1998. I forbindelse med behandlingen av for- svarsbudsjettet er det påpekt at før skvadron 336 blir nedlagt, skal saken behandles i Stortinget.

Vil statsråden gripe inn slik at Stortingets forutsetnin- ger blir fulgt opp?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: 336 skvadronen ved Rygge hovedflystasjon er oppsatt med kampflyet F-5, som i mer enn 30 år har vært i operativ tjeneste i Forsva- ret. I St.meld. nr. 22 for 1997-98 redegjorde Regjeringen

for at kampflyvåpenet fram mot 2006 vil bli dimensjo- nert med sikte på å opprettholde fire operative skvadro- ner, og at skvadronen som opererer F-5, vil bli lagt ned tidlig i perioden 1999-2002.

Luftforsvaret sliter med en anstrengt personellsitua- sjon med mangel på erfarne flygere og kvalifisert teknisk personell. Det er derfor behov for å konsentrere ressurse- ne om trening og opplæring på F-16. I forlengelsen av Stortingets behandling av forsvarsbudsjettet for 1999 vil virksomheten ved 336 skvadronen likevel bli opprett- holdt inntil videre, inkludert flyging med F-5. Arbeidet med å vurdere utfasingen av F-5 fra krigsstrukturen og nedleggelse av 336 skvadronen fortsetter, slik det er re- degjort for i Regjeringens budsjettforslag. Dette skjer i overensstemmelse med hovedretningslinjene i St.meld. nr. 22 for 1997-98, jf. Innst. S. nr. 245 for 1997-98, og omleggingen av Luftforsvarets organisering i oppfølging av Innst. S. nr. 244 for 1997-98, jf. St.prp. nr. 45 for 1997-98. De fagmilitære utredningene skal munne ut i en anbefaling til Forsvarsdepartementet, som i sin tur vil fremme eventuelle forslag til endringer for Stortinget på et tidligst mulig tidspunkt.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker statsråden for sva- ret.

Da er det slik å forstå at 336 skvadronen fortsatt skal være i virksomhet inntil man får disse utredningene på plass. Vi var selvfølgelig klar over at skvadronen skulle utfases, og år 2001 har også vært antydnet. Nå er det slik at 336 skvadronen skal ha 50-årsjubileum i 1999.

Nå fikk vi en annen argumentasjon fra forsvarsmini- steren enn den stasjonssjefen på Rygge Hovedflystasjon har fått, for den 6. oktober fikk han beskjed om i en sty- ringsdialog med generalinspektøren at det ikke var pen- ger til å drive denne skvadronen videre – ergo skulle skvadronens siste flytur være den 21. desember. Nå ser det ut til at Forsvarets kvern maler langsomt, idet de fremdeles ikke har fått beskjed der ute om at virksomhe- ten skal fortsette. Heller ikke Luftforsvarets stabssjef kunne lørdag gi beskjed om at denne virksomheten ville opprettholdes. Jeg vil bare igjen be om en bekreftelse.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Forsvarsministeren kan bekrefte at en F-5 ikke bare vil være flygedyktig, men være i luften også etter nyttår i 1999.

Fra Forsvarsdepartementets side vil det nå bli sendt ut et styringsdirektiv – allerede i dag, hvis alt går etter plan- nen – som vil gi nødvendige føringer med hensyn til vi- dereføring i henhold til Stortingets vedtak, ikke bare når det gjelder skvadronen, som det alltid vil ta sin tid å fore- ta en vurdering av, men også når det gjelder operativ fly- ging. Så F-5 vil være å finne i luften også etter 1. januar.

Presidenten: Vi går så tilbake til spørsmål 6.

S p ø r s m å l 6

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«I årene 1995-98 har uttaket av nøkkelbestandene torsk, sei og hyse i stor grad fulgt forskernes anbefalinger, og det har vært en forsvarlig beskatning. Så opplever vi at det for 1999 blir anbefalt en dramatisk reduksjon i disse kvotene. For torsk er det en reduksjon fra 338 000 tonn i 1995 til 236 000 tonn i 1999. Tilsvarende tall for sei er fra 160 000 tonn til 87 000 tonn, og for hyse fra 90 000 tonn til 46 000 tonn.

Hva er forvaltningsstrategien, og hva vil statsråden gjøre for å sikre denne?»

Statsråd Peter Angelsen: De store variasjonene i størrelsen på våre viktigste fiskebestander har gjennom alle år vært et problem som fiskerinæringen har måttet leve med. Mye av dette skyldes nok naturlige svingninger, men også overfiske har til tider vært en medvirkende årsak.

Et overordnet mål for ressursforvaltningen er å regulere høstingen slik at en sikrer en bærekraftig og jevnest mulig utnyttelse av ressursene. Det er av fundamental betydning for kystsamfunnene og av stor betydning for hele landet at vi kan leve opp til dette målet. Jeg skal ikke her gå gjennom alle tiltak og virkemidler som forvaltningen setter inn, men jeg vil trekke fram noen viktige innsatsområder.

For det første er det utvilsomt behov for å utvikle vår kunnskap om den naturen vi høster av, og få bedre grep på de mekanismer som styrer utviklingen i de viktigste fiskebestandene. Det er av avgjørende betydning for å kunne tilpasse uttakene av bestandene på en forsvarlig måte og dermed unngå at det blir satt for høye kvoter enkelte år, og dermed et overfiske som gir reduserte kvoter senere år. Det er en viktig målsetting å legge grunnlaget for et jevnest mulig kvotenivå for hvert år.

Et viktig tiltak er å utvikle bedre beregningsmodeller for norsk-arktisk torsk. På kort sikt er det viktig å få på plass noe som er bedre enn i dag. Men for å oppnå et fullgodt verktøy må metodene videreutvikles, og dette er et langsiktig arbeid for våre forskere. Utviklingen av bedre beregningsmodeller krever kombinasjon av ulike data og økt bruk av miljødata. Økosystemtilnærming er et viktig begrep i denne sammenheng. Dette krever bedre forståelse og oversikt over sammenhengen mellom artene for på en bedre måte trekke inn data for utviklingen av havklima og produksjonsforhold i havet.

Et annet viktig satsingsområde er å sikre at uttaket av bestandene er i samsvar med kvotene som settes, og at fisket foregår på en måte som ikke har skadelige virkninger for utviklingen av bestandene. Vi setter derfor inn store ressurser på kontroll, og arbeider stadig for å effektivisere denne. I år 2000 vil det bli satt i gang satellittbasert sporing av havgående fiskefartøyer. Dette innebærer at fiskerimyndighetene mer effektivt kan håndheve reguleringsbestemmelsene. Fangstrapporteringsrutinene skal effektiviseres ved å ta i bruk teknologi som er utviklet de senere årene, bl.a. gjennom prosjekter som Fiskeridepartementet har stått bak. Det er utviklet et godt samarbeid med andre nasjoner i kontrollen av fisket, og dette samarbeidet vil bli videre utbygd.

Jeg vil for øvrig vise til St.meld. nr. 51 for 1997-98, Perspektiver på utvikling av norsk fiskerinæring, som ble lagt fram i sommer.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret. Det er interessant å registrere at hovedingrediensene for å få en stabil, forutsigbar kvoteberegning er overvåking, kontroll, satellittsporing og fangstrapportering – samarbeid og kontroll altså. Statsråden går ut fra at i stor grad er alle fiskere kjeltringer. Det er med tristhet jeg må registrere det.

Etter det jeg har fått rede på, er det åtte-ni forskere av hele forskningsstaben i Bergen som forsker på bunnfisk. Kan det ikke være en tanke å sette inn mer ressurser og eventuelt dele ansvaret mellom Bergen og Tromsø? Det er et godt forskningsmiljø der. Vi står overfor store problemer internasjonalt med å kunne dokumentere fiskbarheten av de bestander vi fisker på. Det går ikke an å leve med variasjoner på 50 pst. pr. år.

Statsråd Peter Angelsen: Jeg går ut fra at representanten Steinar Bastesen ikke mener at det er unødvendig med kontroll. Det har gjennom alle år vist seg at skal en få respekt for reguleringer, må alle som deltar i fisket, ha en sikkerhet for at det er kontroll som gjør at regulerings-systemene virker helt likt. Det er klart at reguleringer er et betydelig inngrep i næringsutøvernes frie virksomhet og økonomi. Derfor må man ha et kontrollsystem som er tett, slik at det er tillit til det. Og det er klart at det gjennom årene har vært avdekket betydelige forsøk på å unngå disse reguleringene, ikke spesielt fra norske fiskere, men kanskje særlig fra fiskere fra andre land som har hatt dårligere utviklet kontrollsystem. Når det gjelder satellittsporing, er dette faktisk iverksatt i Canada og i en del andre land for å få bedre kontroll. EU har for sin del vedtatt det som et av de viktigste innsatsområdene når det gjelder kontrollsystemer, og det ønsker vi å følge opp.

Når det så gjelder forskningen, vil jeg bare si at vi har et prosjekt i gang for å legge grunnlaget for bedre beregningsmodeller. Vi regner med at når det er gjennomført, har vi et bedre verktøy, og vi vil stadig følge utviklingen for å gjøre dette verktøyet bedre.

S p ø r s m å l 7

Tore Nordtun (A): Jeg har følgende spørsmål til finansministeren:

«Stortinget har fastsatt en vrakpantordning for personbiler for å stimulere til innlevering av utrangerte kjøretøy.

Vil statsråden vurdere å utvide vrakpantordningen til også å gjelde større kjøretøy, eksempelvis busser?»

Statsråd Gudmund Restad: Gjeldende oppsamlingssystem for bilvrak sikrer forsvarlig innsamling og gjenvinning av bilvrak. Ordningen ble iverksatt i 1978 og omfatter i dag person- og varebiler, kombinertbiler med totalvekt under 3500 kilo, beltemotorsykler, minibusser og campingbiler.

(Statsråd Restad)

Vrakpantavgiften for førstegangsregistrerte kjøretøy er på 900 kr pr. kjøretøy. Ved innlevering av utrangerte kjøretøy utbetales det vrakpant på 1000 kr pr. kjøretøy. Oppsamlingssystemet for bilvrak skal være selvfinansierende ved at inntekter og utgifter skal balansere over tid. Formålet med vrakpantordningen er å motivere eierne av kjøretøy til å levere utrangerte kjøretøy til godkjent oppsamlingsplass for miljømessig forsvarlig håndtering.

Med unntak av en midlertidig forhøyet vrakpant i 1996 har vrakpanten for biler vært uendret siden 1986. Den reduserte realverdien av vrakpanten har svekket den økonomiske motivasjonen for innlevering av bilvrak. Regjeringen foreslo derfor i statsbudsjettet for 1999 å øke vrakpanten med 500 kr. For å finansiere økningen i vrakpanten vil vrakpantavgiften øke med 300 kr til 1200 kr pr. kjøretøy fra 1. januar 1999.

Dagens ordning med vrakpant fungerer tilfredsstillende. Systemet med vrakpant motiverer eiere av kjøretøy til å levere inn disse til vraking, slik at miljøvennlig og forsvarlig håndtering sikres. Det kan derfor være gode argumenter for å utvide ordningen til kjøretøy som i dag ikke omfattes, bl.a. større motorkjøretøy som busser og lastebiler. For at virkemiddelbruken skal være tilstrekkelig sterk overfor denne typen større kjøretøy bør vrakpanten være vesentlig større enn for personbiler. Det synes i utgangspunktet ikke å være store praktiske og administrative problemer knyttet til en utvidelse av ordningen. Jeg er derfor positivt innstilt til å utvide ordningen til å omfatte flere kjøretøy som bl.a. busser og lastebiler. Behovet for å utvide ordningen må imidlertid vurderes nærmere, og problemer knyttet til iverksettelse og mulige overgangsproblemer i startfasen må avklares. Finansdepartementet vil i samråd med Miljøverndepartementet vurdere en utvidelse av vrakpantordningen fram mot neste års statsbudsjett.

Tore Nordtun (A): Jeg takker finansministeren for svaret, og jeg takker ham spesielt fordi det var et veldig positivt svar. Jeg oppfatter det da slik at han nå vil komme til Stortinget med en sak angående denne delen av vår kjøretøypark, altså de større og tyngre kjøretøyene.

Vi vet at disse kjøretøyene blir brukt som campingbusser, forretningsbusser o.l., og de representerer en stor ulykkesrisiko. Mellom 5 og 10 pst. av disse bussene i Norge blir utrangert, og det dreier seg om mellom 400 og 800 busser. Dette gir et stort potensial til gjenbruk på ulike områder, også når det gjelder disse bussenes tekniske fasiliteter, slik at når vi nå kan legge til rette for en vrakpantordning, kan det også være med på å skape arbeidsplasser.

I det området jeg kommer fra, er det tatt initiativ fra lokale transportører, og jeg ser fram til at finansministeren kommer til Stortinget med saken og vi kan få satt dette arbeidet i gang.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg føler at representanten Nordtun og jeg har felles oppfatning og felles interesse i denne saken, og da ser jeg ganske fortrøstningsfullt

på framtiden. Det er i hvert fall ikke tvil om at jeg går til jobben med en positiv innstilling til å finne en ordning, og jeg har så langt ikke sett noen vesentlige problemer med å få innført en vrakpantordning også for større biler. Vi vil da etter alt å dømme kunne komme tilbake til en slik ordning i forbindelse med budsjettet neste år.

S p ø r s m å l 8

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Hundrevis av hedmarkinger som har kjøpt vedmaskin og vedsekker, blir registrert hos skatteetaten. Både kunder og forretninger mener, med rette, at dette minner om «storebror ser deg»-mentalitet og usmakelig dyneløfting. «Hva blir det neste?» spør Hamar Arbeiderblad.

Kan statsråden bekrefte at det ikke foreligger planer om at øks og håndsag skal bli det neste skatteobjektet, og hva vil statsråden ellers gjøre for å stoppe en overivrig fylkesskatteetat?»

Presidenten: Finansdepartementet har vært i kontakt med Fylkesskattekontoret i Hedmark. Det opplyses at bl.a. ut fra erfaringer i andre fylker er det grunn til å anta at det foregår en del svart omsetning av ved. Det lukter unektelig litt svidd når skattyteren avetterer ved til salgs etter å ha utgiftsført både vedmaskin og vedemballasje i større omfang i sitt næringsregnskap, mens det samme regnskap ikke viser salgsinntekter av ved.

Dette tilhører ikke de største og mest interessante kontrollområder for skatteetaten. Men en begrenset kontrollinnsats vil være aktuelt, bl.a. for å markere at ingen aktører i svart økonomi skal kunne føle seg trygge mot avsløring.

Ved å bruke opplysninger innhentet ved begrenset bokettersyn hos leverandører av vedkappere og vedsekker samt merverdimantallet og andre ligningsopplysninger, innrettes kontroller praktisk uten omfattende bruk av ressurser.

Når det gjelder den fremgangsmåten som Fylkesskattekontoret i Hedmark har valgt, kan jeg vanskelig se annet enn at en har holdt seg innenfor det som må anses rimelig i forhold til publikum. Jeg kan heller ikke se annet enn at fremgangsmåten virker fornuftig i forhold til det en ønsker å oppnå. Næringsdrivendes salg av ved er klart skattepliktig og også merverdiavgiftspliktig i de fleste tilfeller. En begrenset kontrollinnsats også på dette området kan ikke karakteriseres som overivrighet. Jeg går ut fra at representanten Hernæs ikke vil forsvare de skatte- og avgiftsunndragelser det her kan være tale om, selv om det finnes atskillig større og verre unndragelser som fortjener strengere kontroll.

Jeg tror også at representanten Hernæs vil forstå at øks og håndsag ikke gir slike skatte- og avgiftspliktige inntektsmuligheter som mer profesjonelt utstyr kan gjøre. Hans frykt for kontrollinnsats på økse- og sagfronten er ubegrunnet, og også dette tror jeg nok Hernæs vil forstå.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt hadde her teke over presidentplassen.

Bjørn Hernæs (H): Jeg er oppriktig skuffet over at statsråden overhodet ikke går inn på det som var nerven i mitt spørsmål, nemlig storebror ser deg-mentaliteten og usmakelig dyneløfting. Vi er en nasjon av hobbyhåndverkere og hobbyhåndverkere. Det finnes omtrent ikke en hedmarking som ikke har en vedsekk eller en vedmaskin, som ikke har en slipemaskin, en dreiemaskin, snøryddingsutstyr osv. Det ligger i sakens natur at alt dette kan, hvis man ønsker det, brukes til skatteunndragelser. Mitt spørsmål gikk på om dette utstyret skal registreres. Insi-unsjoneren om at jeg skulle forsvare skatte- og avgiftsunndragelser var helt unødvendig.

Da må jeg spørre: Hvilken beløpsgrense er det vi snakker om? Skal en snøfreser, som det er helt åpenbart at man kan rydde snø med hos naboen, også registreres? Er det den gamle problematikken om at man skal registrere omtrent alt, heldigvis unntatt øks og håndsag – i hvert fall foreløpig? Hvor går grensen?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg ønsker ikke å akseptere et storebror ser deg-samfunn, men mener at det som har foregått i den aktuelle saken, heller ikke kan karakteriseres som en storebror ser deg-mentalitet. Jeg forstår at Hernæs mener det er betenkelig at jeg ikke svarte på det, og at jeg ikke tok klarere avstand fra en slik tanke – det har jeg herved gjort.

For min del synes jeg det er like betenkelig hvis en stortingsrepresentant mener at en viss skatte- og avgiftsunndragelse skal kunne aksepteres uten at man forsøker å avsløre det. Det er nok, som jeg sa i mitt svar, dessverre et faktum at det innen bransjen vedomsetning antakelig foregår en del svart omsetning, og det bør det i tilfelle være i alles interesse at man får avslørt. Noen beløpsgrense for hvor dyre eller billige disse redskapene skal være, er det selvfølgelig umulig å fastslå. Men jeg mener nok at det som er aktuelt når det gjelder anskaffelse av utstyr som kan brukes i næringsøyemed, som vedomsetning vil være, bør man kunne kontrollere.

S p ø r s m å l 9

Sylvia Brustad (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til finansministeren:

«I finansdebatten den 30. november 1998 tilbakeviste finansminister Restad påstander om at det vil bli høyere arbeidsledighet neste år. Flere faginstanser, blant annet Arbeidsdirektoratet, Statistisk sentralbyrå, Norges Bank og Den norske Bankforening, sier at ledigheten kan komme til å øke neste år.

Hvilke tall og hvilke faginstanser er det Regjeringen baserer sine anslag for arbeidsledigheten neste år på?»

Statsråd Gudmund Restad: Prognosene i nasjonalbudsjettet innebærer at den økonomiske veksten stabiliserer seg på et lavere nivå enn den har vært de siste årene, og at presset i økonomien gradvis avtar. Det er bl.a. lagt til grunn at veksten i etterspørselen etter arbeidskraft avtar vesentlig. Det ventes å føre til at den markerte ned-

gangen i arbeidsledigheten vi har sett de siste årene, stopper opp.

De siste tallene fra Arbeidskraftundersøkelsen tyder på at sysselsettingen har fortsatt å øke, og at antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt har fortsatt å falle. AKU-ledigheten var 2,8 pst. – sesongjustert – i gjennomsnitt i månedene august-oktober. Samtidig tyder tall fra Arbeidsdirektoratet på at nedgangen i den registrerte ledigheten har stoppet opp.

Den økonomiske utviklingen neste år er usikker, og vi kan ikke utelukke at veksten blir svakere enn antatt, selv om statistikken for tredje kvartal eller enkeltindikatorer for oktober og november ikke gir klare tegn på at det har skjedd noe markert omslag i norsk økonomi. Statistisk sentralbyrås siste prognose fra begynnelsen av desember viser en klart svakere utvikling. Byrået venter et betydelig omslag i fastlandsøkonomien neste år, der bl.a. den gjennomsnittlige ledigheten øker fra 3,2 pst. i år til 4,0 pst. Men også Statistisk sentralbyrå understreker at utviklingen i arbeidsmarkedet framover er usikker.

Også i nasjonalbudsjettet ble usikkerheten om den økonomiske utviklingen understreket sterkt. Erfaringsmessig er det særlig vanskelig å gi gode prognoser i en situasjon med stor internasjonal usikkerhet og etter flere år med sterk vekst i økonomien.

Prognosene i nasjonalbudsjettet er basert på at lønnsveksten bringes klart ned i 1999. Det er en krevende forutsetning. Det er fortsatt stor etterspørsel etter arbeidskraft, og kapasitetsutnyttningen i økonomien er høy. Yrkesdeltakelsen er nå rekordhøy, og potensialet for videre oppgang er trolig begrenset.

I nasjonalbudsjettet er det anslått om lag uendret gjennomsnittlig AKU-ledighet fra 1998 til 1999. Jeg synes fortsatt dette er et realistisk anslag. Men jeg vil samtidig understreke, slik det også er gjort i nasjonalbudsjettet, usikkerheten knyttet til den økonomiske utviklingen. Utviklingen på arbeidsmarkedet kan bli svakere enn anslått i nasjonalbudsjettet, særlig dersom lav oljepris og uro i internasjonale finansmarkeder fører til at renten blir liggende høyt lenge.

Det er lite vi kan gjøre med de dramatiske forholdene vi har vært vitne til i verdensøkonomien de siste månedene. Derimot har Stortinget, som jeg har understreket viktigheten av mange ganger, tatt sin del av ansvaret ved å dempe kostnadsveksten og dermed trygge sysselsettingen på lengre sikt. På den måten legges det også til rette for lavere renter.

Sylvia Brustad (A): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg er ikke fornøyd med det. Jeg synes heller ikke statsråden svarte på det jeg spurte om, men jeg forstår finansministeren slik at han fortsatt står på det han sa i finansdebatten om at vi ikke har en økende ledighet framfor oss. Imens har Regjeringa halvert antall arbeidsmarkedstiltak, og da må en konstatere at Regjeringa tar sjansen, tar ikke dette på alvor og har ingen beredskap i forhold til økende ledighet. Imens mister mange jobben.

Alle faginstanser jeg kjenner til, sier at ledigheten vil øke. Arbeidsdirektoratet gav beskjed til Regjeringa alle-

rede den 15. oktober i år at den kom til å øke fra 50 000 til 70 000 neste år. Da blir mitt spørsmål igjen: Hvilke faginstanser er det Regjeringa baserer sine anslag på? Jeg har ikke hørt om dem. Og hvorfor er det slik at Regjeringa ikke stoler på den underliggende etaten som kanskje er den som har mest greie på utviklinga på arbeidsmarkedet framover, nemlig Arbeidsdirektoratet? Direktoratet har gitt Regjeringa klar beskjed om at sannsynligheten for at ledigheten vil øke neste år, er veldig stor, og at den kommer til å øke med i hvert fall 20 000 personer.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg har for lengst avslørt Arbeiderpartiets taktikk, å påstå at Regjeringen holder konsekvent fast på at det nærmest under ingen omstendighet vil bli arbeidsledighetsøkning neste år, for så å håpe at man kanskje kan komme tilbake og si: Hva sa vi!

Det er ingen tvil om at jeg allerede i min finanspolitiske redegjørelse understreket den usikkerheten som finnes, og jeg kunne sitert mye fra det innlegget. Jeg sa bl.a.:

«Et internasjonalt tilbakeslag vil også ramme norsk økonomi og føre til redusert lønnsomhet i næringslivet, herunder finansnæringen. Dette vil også kunne få betydning for statens inntekter. Samtidig kan lav oljepris og internasjonal valutauro føre til en fortsatt svak kronkurs og dermed vedvarende høyt rentenivå. Høye lønnstillegg i neste års lønnsoppgjør og en manglende innstramming i finanspolitikken kan føre til dette.»

Det er usikkerhet, særlig internasjonalt, og om hvordan den bl.a. påvirker rentenivået, for det er jo i våre forutsetninger lagt til grunn at renten skal gå ned mot europeisk nivå i løpet av 1999. Og hvis det ikke lykkes, er selvfølgelig faren til stede for en ledighetsøkning, men dette har vi full oppmerksomhet på og vil sørge for å justere kursen hvis man får den ledigheten som en god del miljøer frykter.

Presidenten: Spørsmål 10 kjem me tilbake til seinare.

S p ø r s m å l 1 1

Gunnar Halvorsen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til landbruksminister Kåre Gjønnes:

«Kan norsk lovverk stoppe innførsel eller avl på kurasen Belgisk blå, og dersom ikke, hvilke tiltak bør iverksettes?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Norge har gjennom eksisterende EØS-avtale godtatt direktivene om avl på dyr. Disse direktiver omhandler ikke innførsel som sådan. Innførsel av dyr til Norge reguleres gjennom forskrifter om dyrehelsemessige betingelser for handel med og innførsel av levende dyr. Disse forskrifter bygger på direktiver som også ligger inne i eksisterende EØS-avtale. Norge kan med hjemmel i disse forskriftene ikke stoppe innførsel av dyr som oppfyller de helsemessige/smittemessige krav til handel.

Når det er sagt, vil jeg vise til den norske dyrevernsloven § 5 første, andre og tredje ledd, hvor det sies at det er forbudt å endre dyrs arveanlegg på en slik måte at dyret blir uskikket til å utøve normal adferd eller får sine fysiologiske funksjoner påvirket i uheldig retning, at dyret blir påført unødig lidelse, eller at endringen vekker allmenne etiske reaksjoner. Det er videre forbudt å avle på dyr som er blitt slik. Forbudet i dyrevernsloven er av helt generell karakter, omfatter alle dyrearter og rammer all avl og alle avlsprogrammer som kan sies å være i strid med bestemmelsen. Så langt jeg kjenner rasen Belgisk blå, vil dyr som har det såkalte hypertrofienet, rammes av forbudet. Dyr som innføres, vil derfor ikke kunne brukes i avl, dersom avlen kommer i strid med forbudet i dyrevernsloven.

Med forbehold om Stortingets samtykke, vil dyrevernsloven fra 1. januar 1999 bli en del av EØS-avtalen gjennom revidert veterinærvedlegg til avtalen. Herunder vil også EUs nye direktiv 98/58 om beskyttelse av produksjonsdyr bli tatt inn. I dette direktivet angis bl.a. at det ikke skal være tillatt å drive med avl eller avlsprogrammer som vil medføre lidelse for de dyr det gjelder. Etter min mening kan direktivet tolkes på samme måte som § 5 i vår dyrevernslov og slik gi Norge grunnlag for å forby avl på Belgisk blå også i fremtiden. Denne fortolkningen kan bli reist overfor domstolen, noe vi eventuelt ikke kan forhindre.

Gunnar Halvorsen (A): Jeg takker for svaret.

Mitt utgangspunkt for spørsmålet er det dyreetiske. Vi mennesker driver fram raser som f.eks. Belgisk blå, som genetisk produserer mye kjøtt, altså det som gir penger, mens organer som lunger og hjerter blir små og nesten ikke tillater dyret å bevege seg. Når det gjelder fødsel med keisersnitt, kan en lese i avisene at enkelte bønder ut fra økonomiske hensyn foretar keisersnitt selv. Det er bred politisk enighet om at dyrevernsloven skal være streng og til dyrenes beste. Mitt spørsmål blir derfor det samme som mange stiller seg: Vil en utvidelse av EØS-avtalen – den såkalte veterinæravtalen – forverre norske myndigheters muligheter til å ivareta en god dyrehelse?

Statsråd Kåre Gjønnes: Jeg er ikke overrasket over at spørsmålet stilles, i og med at vi har vært vitne til den debatten som har pågått i media i den senere tiden. I mitt svar forsøkte jeg å gi klart uttrykk for at når det gjelder vår situasjon gjennom den lovgivningen vi har i dag og den vi skal forholde oss til etter at Stortinget eventuelt har vedtatt EØS-avtalens nye vedlegg I, veterinæravtalen, vil vi i hvert fall ikke stå dårligere i forhold til å håndtere dette spørsmålet enn vi gjør i dag.

Det jeg imidlertid fant grunn til å ta med i mitt svar, er at denne saken naturligvis kan, som ellers innenfor det EØS-systemet vi har etter avtalen med EU, påklages til domstolen. Det kan ikke Norge forhindre. Men sett fra norske myndigheters ståsted mener vi at vi med det lovverket vi har i dag gjennom dyrevernsloven, og det som vil ligge til grunn i den nye avtalen, vil stå sterkt når det gjelder å håndtere den saken ut fra bl.a. etiske synspunkter, som representanten viste til.

S p ø r s m å l 1 2

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Lotteriloven av 1995 medførte en kraftig innskjerpelse av kravene til avholdelse av lotterier, selve grunnstenen i ideelle organisasjoners arbeid. Det kreves i dag normalt polititillatelse for eksempelvis å legge ut en loddbok i den lokale landhandel. Det er som hovedregel forbudt for barn under 15 år å selge lodd. I tillegg gjelder en rekke strenge regler. Norske Kvinners Sanitetsforening opplyser at loven truer virksomheten i mange lokalforeninger.

Hva vil statsråden gjøre for å rette på forholdene?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Lotteriloven åpner for at humanitær eller samfunnsnyttig virksomhet gis adgang til lotterimarkedet. Justisdepartementet har derfor ført en liberal praksis i tråd med Stortingets intensjoner når det gjelder deltakelse i dette markedet. Ved avgjørelse av om tillatelse skal gis, kan politiet ta hensyn til en samfunnsmessig forsvarlig fordeling av inntektsmulighetene fra lotterivirksomheten. Videre er det et mål å sikre at midlene til de frivillige organisasjoner og foreninger skal øke.

For å oppnå disse målene er det nødvendig å ha et regelverk og en offentlig styring som sikrer at inntekten kommer formålet til gode. Her spiller politiet en viktig rolle som tillatelsesmyndighet og kontrollinstans.

Lotteriloven gir samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner og foreninger en rekke muligheter til å avholde lotterier gjennom bl.a. landslotterier, smålotterier, oppstilling av automater, bingo mv. Som hovedregel kreves det forutgående tillatelse fra politiet.

Vanlig basarvirksomhet krever imidlertid ikke tillatelse.

I NOU 1997:14 foreslås det opprettet et lotteritilsyn med tilsyns- og kontrollansvar for all spill- og lotterivirksomhet i Norge. Som en oppfølging av arbeidsgruppens tilråding arbeider Justisdepartementet nå med en odelsingsproposisjon. Blant annet som en følge av dette vil någjeldende forskrifter bli revidert. I den forbindelse vil det bli vurdert nærmere regler for gjennomføring av lokale smålotterier. Her er ett av målene å klargjøre nærmere behovet for kontroll med lotteriinntektene mot hensynet til å sikre gode rammevilkår for organisasjonene ved gjennomføring av lokale smålotterier. I det arbeidet som nå pågår, er mitt utgangspunkt å utforme et regelverk som er mer smidig når det gjelder mindre lotterier.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret. Det er bra at de gjeldende forskrifter nå blir revidert, og at statsråden har i tankene å sikre gode rammevilkår for organisasjonene. Men er statsråden i disse juletider klar over at loven bl.a. forutsetter at dersom man vil lodde ut en halv gris og ikke kan sende inn selve grisen på søknadstidspunktet, må det stilles særskilt bankgaranti for grisens verdi? Man vet ikke om man skal le eller gråte.

Loven er en trussel mot ideelt arbeid i sin alminnelighet. Justisdepartementet har hatt meget lang tid på seg til

å lage forskrifter som kunne ha begrenset lovens rekkevidde på en fornuftig måte. Vil statsråden sørge for å få fortgang i dette arbeidet? Det er uholdbart slik regelverket nå fungerer. Det er, som jeg sa, en trussel mot det arbeidet som foregår i de frivillige organisasjonene.

Statsråd Aud-Inger Aure: Justisdepartementet er i gang med dette arbeidet. Og når jeg forsikrer om at min intensjon med denne gjennomgangen nettopp er å sikre lokale lag og organisasjoner gode rammevilkår for å drive sin virksomhet innenfor lovens ramme, må jeg igjen henvise til at det er loven av 1995 som danner grunnlaget for hva Justisdepartementet kan gjøre. Justisdepartementet har til enhver tid et ønske om å levere produktene så raskt som mulig, men der har vi også rammebegrensninger innad, og de er jeg nok – jeg kan i enkelte tilfeller si dessverre – nødt til å ta hensyn til. Men dette kommer så fort som vi har mulighet til å få lagt det fram fra vår side.

S p ø r s m å l 1 3

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«I den søte juletid stjeler folk som ravner i butikkene. Meldinger om naskerier kommer fra hele landet og skaper problemer for varehandelen. I Fredrikstad har antallet butikktysterier økt med 60 pst. siste året. Det er svært store forskjeller mellom politidistriktene på hvordan det reageres på butikktysterier.

Vil statsråden gå inn for å innføre en minstestraft eller et gebyr for denne typen kriminell handling?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Justisdepartementet er kjent med problemet bl.a. gjennom en henvendelse fra kjedens sikkerhetsutvalg, og jeg deler handelsstandens bekymring for utviklingen.

Jeg ønsker å understreke at Regjeringen er opptatt av kriminalitetsbekjempelse, og redusert kriminalitet er et av Regjeringens hovedinnsatsområder i 1999. I tillegg til den grovere kriminaliteten er det også viktig å bekjempe den såkalte hverdagskriminaliteten, der vinningsforbrytelser utgjør hovedtyngden av lovbruddene.

Jeg anser det viktig å følge opp de mindre alvorlige sakene, fordi disse ofte vil være innfallsporten til alvorligere kriminalitet. Jeg vet at jeg også har Riksadvokaten med meg i dette. Riksadvokaten har tidligere i år innskjerpet at mindre forbrytelser med kjent gjerningsmann ikke skal henlegges.

Når det gjelder påstanden om forskjeller mellom politidistriktene vedrørende hvordan det reageres på butikktysterier, er dette et forhold som i første rekke må ivaretas gjennom påtalemyndighetens instruksjonsmyndighet. I henvendelsen fra kjedens sikkerhetsutvalg til departementet, der påstanden om ulik praktisering fremsettes, fremgår det at brevet også er sendt til Riksadvokaten.

På bakgrunn av spørsmålet til spørretimen har jeg vært i kontakt med Riksadvokatembetet. Riksadvokaten har ingen innvendinger mot at politidistriktene opererer med standardsatser for botens størrelse, men presiserer at

det må foretas en konkret vurdering i den enkelte sak. Det er fastslått i straffeloven at botens størrelse skal avpasses etter overtreders økonomi. Riksadvokaten opplyser videre at naskerisaker bør kunne løses ved konfliktråd, noe han anbefalte overfor statsadvokatene i 1996. For unge lovovertridere vil en slik måte å gjøre opp for seg på ofte være mer følbar enn en bot.

I utgangspunktet skulle dagens lovgivning være tilstrekkelig til at de som anmeldes for naskeri, følges opp og straffes dersom de finnes skyldige. Jeg vil følge den videre utvikling, og dersom de tiltakene som settes i verk i henhold til dagens lovgivning, ikke gir resultater, vil jeg selvfølgelig være åpen for å vurdere om en lovendring kan være en løsning.

Hvorvidt det i denne sammenheng skal foreslås fastsettelse av minstestraft, må være gjenstand for en grundig vurdering. Som nevnt skal botens størrelse avpasses etter overtreders økonomi, og ettersom denne kan være svært varierende, vil det være vanskelig å finne et hensiktsmessig nivå for en minstestraft.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg forstår at det arbeides med disse sakene, og at man er opptatt av det i departementet.

Det er noe fortvilet når mange butikkeiere og ansatte i butikkene reagerer på at det stadig er påtaleunntattelse på påtaleunntattelse, og at man føler at myndighetene ikke gjør nok for å bidra til å forebygge denne type kriminalitet. Enkelte butikkeiere frykter faktisk for levebrødet sitt, fordi problemene er blitt for store. Derfor er nettopp dette med et gebyr eller en minstestraft i disse sakene veldig viktig, så man i hvert fall får en reaksjon. Mener ikke statsråden at det i alle saker bør foreligge en eller annen form for reaksjon fra myndighetenes side?

Statsråd Aud-Inger Aure: Til spørsmålet om jeg mener det bør komme en eller annen reaksjon fra myndighetenes side: Det er jo det som er grunnlaget for det vi har av strafferett og straffeprosess her i landet. Men like fullt har vi denne tredelingen som jeg vet representanten Hedstrøm kjenner veldig godt, der Justisdepartementet har sin del av oppgaven og Riksadvokaten en annen.

Som jeg redegjorde for i mitt første svar, er det her svært tett kontakt mellom Justisdepartementet og Riksadvokatembetet. Vi konstaterer at vi ser likt på disse spørsmålene. Som skissert gjennom det svaret jeg har gitt, er dette med botens størrelse og avpassing etter økonomi noe som er fastlagt i straffeloven. Det må vi da ha en lovendring av, hvis representanten ønsker å endre det. Men vi mener det er tilstrekkelig rom for å foreta disse vurderingene innenfor dagens system.

S p ø r s m å l 1 4

Bjørn Hernæs (H): Jeg vil gjerne få stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ransbølgen i Oslo kjenner tilsynelatende ingen grenser. Høyre har foreslått et program i 17 punkter mot kri-

minalitet, men selv om forslagene blir vedtatt, vil de selvsagt først virke på litt sikt.

Hva vil statsråden gjøre av øyeblikkelig tiltak for å stoppe volden nå, og i jule- og nyttårshelgen?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg deler den bekymring som representanten Hernæs gir uttrykk for i sitt spørsmål når det gjelder økningen i antall ran, spesielt i våre største byer.

Det er to forhold som bekymrer særskilt, nemlig at ransanslagene i større grad nå enn tidligere rammer unge ofre, enten på gaten eller på jobb i butikk, i kiosk eller lignende, og at ranerne selv i større grad er under myndighetsalder, ja endog under kriminell lavalder. Politiet gir også uttrykk for at man her til dels står overfor en ny utvikling.

Derfor er jeg opptatt av å sette inn strakstiltak mot denne bekymringsfulle utviklingen. Men som representanten Hernæs også påpeker, vil de fleste tiltakene vi kan sette i verk innenfor et demokratisk styre, først gi resultater på lengre sikt. Det viktigste er hele tiden å arbeide for å finne gode forebyggende tiltak mot kriminalitet, også mot ranskriminalitet. For å forebygge og bekjempe vold på offentlig sted la Regjeringen fram tiltaksplanen «Trygghet i sentrum» i september. Denne planen retter tiltakene i stor grad mot den volden som forekommer på offentlig sted, og også ran.

Men vi må også, slik vi opplever situasjonen i dag, finne tiltak som kan gi resultater på kort sikt. Etter at banker og postkontorer lenge var mål for ranere, ble det satt ned et særskilt utvalg, Ransutvalget, til å utarbeide tiltak mot ran spesielt mot denne type objekter. Postkontor og banker iverksatte en rekke tiltak. Resultatet av dette arbeidet har vært at ran mot slike objekter har gått ned. Imidlertid har ran av kiosker, bensinstasjoner og lignende økt.

Ut fra denne situasjonen er det nødvendig å videreutvikle og forsterke samarbeidet med de berørte instansene for å finne mest mulig enhetlige og effektive tiltak mot rans- og voldsforbrytelser mot kiosker og butikker. Det er allerede iverksatt en prøveordning i Oslo som følges opp med konkrete tiltak i samarbeid med Handels- og Servicenæringens Hovedorganisasjon. Hittil er det for få butikker som har gjort tiltak som kvalifiserer for å merkes «Sikret mot ran», men utviklingen går i riktig retning. Departementet vil opprette en ny ressursgruppe for forebygging av ran i vid forstand. Gruppen skal gjennom tett tverrsektorielt samarbeid der politiet, påtalemyndigheten, handelsnæringen, vaktelskaper m.fl. deltar, ha rådgivning og idéskapning som oppgaver, med sikte på å få antall ran ned.

Oslo politidistrikt har i den senere tid spesielt prioritert innsats mot voldskriminalitet på offentlig sted i Oslo sentrum, særskilt med overtidsinnsats i helgene, med svært godt resultat. Dette vil bli fulgt opp med høy prioritet både i jule- og nyttårshelgen.

Politiet legger også opp til forsterket innsats mot både barneranene og ranene mot butikker, kiosker og lignende. Vi vil sette inn alle tilgjengelige midler for å få stanset

denne nye utviklingen innen ranskriminaliteten. For å styrke helgetjenesten vil vi i samarbeid med politimesteren i Oslo tilby studentene i tredje klasse på Politihøgskolen slik tjeneste bl.a. i jule- og nyttårshelgen i Oslo. I et møte med departementets politiske ledelse på mandag ble dette drøftet med Oslos politimester. Jeg ser også at Politiets Fellesforbund trekker fram dette tiltaket som et hensiktsmessig virkemiddel. Jeg vil også understreke at svært mange av de grove ranene er eller er i ferd med å bli oppklart. Oslo politidistrikt har også ranspatruljer som jevnlig kontrollerer kiosker og lignende om kvelden, for å kunne forebygge ransforsøk.

Politiet har en stor oppgave, og det er viktig at de lykkes med sin innsats mot denne type kriminalitet. Et best mulig resultat er imidlertid også avhengig av at handelsnæringen intensiverer arbeidet med å iverksette sikrings tiltak på ransutsatte steder.

Bjørn Hernæs (H): Jeg takker for svaret, og vil understreke at justisministeren påtar seg et meget stort ansvar når hun gir uttrykk for at politiet har prioritert den grove volden i Oslo; til tross for det har den altså tatt av på en slik måte som vi nå har fått føle det.

Så har jeg lyst til å understreke én ting: Den følte volden er like reell og like alvorlig for den som opplever den, som det selve volden er. Det er bra det vi nå hører, at man skal sette inn politihøgskolestudenter, for på kort sikt er vi overbevist om at det ikke er noe annet som kan stoppe voldsbølgen enn synlig politi.

Jeg har lyst til å følge opp det med politihøgskolestudentene, som jeg er fornøyd med: Hva har justisministeren tenkt seg i forhold til politireserven? Jeg har tidligere hatt et spørsmål i spørretimen om politireserven, og det er blitt lovet å komme tilbake til den saken. Det må jo være et utmerket tiltak, vi så hvor effektive de var under OL på Lillehammer.

Statsråd Aud-Inger Aure: Det som her hevdes, at trass i de tiltak som er kommet fra politiet og Justisdepartementet, har vi fortsatt en bølge av grov vold, ser vi jo. Samtidig er det da også riktig å si at når det gjelder den handlingsplanen som ble lagt fram i september, må man akseptere at det vil ta litt tid før vi har fått det ønskede nivået på de tiltakene vi foreslår.

At opplevd vold er like reell som den reelle volden, forstår vi, og med de tiltakene vi foreslår, ønsker vi nettopp å bidra til at angst og frykt skal kunne dempes. Synlig politi er en meget viktig sak, og vi mener jo at det å få tredjeklassestudentene fra Politihøgskolen inn i dette arbeidet vil føre oss svært langt. Men det er klart at vi avviser heller ingen andre tiltak til oppfølging, nettopp for å oppnå det som jeg opplever er spørsmålsstillerens og mine felles mål.

S p ø r s m å l 1 5

Signe Øye (A): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Arbeidsplassene til 17 psykisk utviklingshemmede i Meldal kommune kan bli lagt ned over nyttår på grunn av at kommunen må spare penger, og rådmannen har foreslått å legge ned ASVO-bedriften, fordi dette ikke er en lovpålagt oppgave, skriver Adresseavisen 19. november 1998.

Vil statsråden foreta seg noe for at innsparingene i Meldal kommune ikke skal ramme de aller svakeste i kommunen?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Som spørteren sikkert er kjent med, gir arbeidsmarkedsmyndighetene støtte til etablering og drift av såkalte arbeidssamvirketiltak, ASVO-tiltak.

ASVO-tiltak har som formål å skape varige arbeidsplasser. Sysselsettingen skal bidra til å kvalifisere og utvikle ressurser hos personer med omfattende yrkeshemninger.

Det er Arbeidsdirektoratet som etter fylkesarbeidskontorenes anbefalinger fatter beslutningen om hvor de nye ASVO-plassene skal etableres.

Jeg har fått opplyst fra Arbeidsdirektoratet at søknaden fra Meldal kommune om ASVO-plasser ligger an til å bli innvilget. Antallet plasser må imidlertid vurderes i sammenheng med andre søknader innenfor den budsjett-ramme som er fastsatt.

Signe Øye (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg synes det var meget hyggelig, for jeg tror at hvis Meldal kommune i hvert fall får noen plasser, vil de klare å kunne drive den bedriften videre. Så det synes jeg var veldig bra.

Men jeg har lyst til å dra dette litt lenger. Jeg mener det er svært alvorlig dersom dårlig kommuneøkonomi – ikke bare i Meldal, men også andre steder – gjør at yrkesvalghemmede som har vært i jobb i mange år, kan bli sendt hjem til passivitet. Jeg har besøkt veldig mange bedrifter for yrkesvalghemmede og sett hvilken glede og livskvalitet arbeidet gir disse. Her snakker vi om de aller svakeste i samfunnet, og det er disse som står i fare for å bli rammet. Vi står overfor en stor satsing innenfor psykiatrien som også vil bety at vi trenger mange flere arbeidsplasser for yrkesvalghemmede. Og jeg har lyst til å spørre statsråden: Kan vi forvente at Regjeringen kommer til Stortinget med en opptrappingsplan for å sikre flere yrkesvalghemmede arbeid?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg deler representanten Øyes erfaring med ASVO-bedrifter som utmerkede tiltak.

Det finnes både kommunalt igangsatte ASVO-bedrifter og ASVO-bedrifter som allerede er i drift med statlige tilskudd. Ved budsjettbehandlingen i dette hus er bevilgningen økt med 10. mill. kr. Det vil gi både økte satser pr. plass for dem som allerede er i drift eller kommer til å bli i drift, og det kommer til å øke antall plasser. Dette er arbeidsplasser for yrkesvalghemmede som er varig vernet. Jeg tror det i tillegg er svært viktig å peke på tiltaksplasser for yrkesvalghemmede som også har en annen

karakter, der man har større mulighet for fleksibilitet mellom de forskjellige tiltak. Og det er en linje som Regjeringens politikk vil føre videre gjennom de tildelingsbrev som Arbeidsmarkedsetaten får fra oss.

S p ø r s m å l 1 6

Karin Andersen (SV): «Mange enslige forsørgere trenger utdanningstilbud tilpasset livssituasjonen for å komme i jobb. Arbeidsmarkedsetaten har ansvar for å gi et tilbud og mange steder er tilbud etablert.

Mener statsråden at det er nødvendig å ta spesielle hensyn til denne gruppen, både når det gjelder lengde og omfang på tiltak, og kan statsråden love tiltak og kvalifisering til enslige forsørgere som går ut av perioden med overgangsstønad?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Endringene i reglene for overgangsstønad i folketrygden fra 1. januar 1998 innebærer økt satsing på utdanning for å kvalifisere enslige forsørgere for arbeid og selvforsørging. Økt overgangsstønad og stønad til barnetilsyn vil kunne bedre økonomien under utdanning.

Enslige forsørgere er en sammensatt gruppe. Mange er i arbeid eller i utdanning. Noen mottar overgangsstønad i en kort periode, mens andre mottar overgangsstønad over lengre tid.

Det er en stor utfordring å kvalifisere enslige forsørgere og øke tilknytningen til arbeidslivet. Tilknytning til arbeidslivet vil øke enslige forsørgeres muligheter for sosial kontakt og deltakelse i samfunnslivet, gi mindre avhengighet av offentlige stønadsordninger samt øke deres selvstendighet.

Arbeidsledige enslige forsørgere kan benytte seg av arbeidsmarkedsetatens ulike tjenester på lik linje med alle andre arbeidsledige. Blant annet kan de få tilbud om arbeid som lar seg kombinere med barneomsorg. I tillegg kan de delta på arbeidsmarkedstiltak. I mange fylker er det dessuten opprettet et formalisert samarbeid mellom arbeidsmarkedsetaten, trygdeetaten og fylkesmannen for å lette situasjonen for enslige forsørgere.

Omfanget av arbeidsmarkedstiltakene rettet mot denne gruppen må imidlertid ses i lys av utviklingen på arbeidsmarkedet og det samlede tiltaksnivået.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for redegjørelsen, men det var egentlig ikke noe svar på det jeg spurte om.

Men jeg skal ta fatt i det statsråden sier, at endringene i folketrygden innebærer økt satsing på utdanning for å kvalifisere enslige forsørgere for arbeid. Og det er jo riktig, for ved behandlingen av velferdsmeldingen sa en nettopp at det skulle være oppfølgingstiltak for enslige forsørgere, og flertallet mente også at hver enkelt skulle følges opp med konkrete planer. Jeg vil spørre statsråden om det er tilfellet at dette faktisk skjer, for det vi ser nå, er jo at tiltakene reduseres. Når statsråden sier at arbeidsledige enslige forsørgere kan benytte seg av arbeidsmarkedsetatens ulike tjenester på lik linje med andre, må det bety at det konkrete oppfølgingsansvaret som Stortinget forutsatte da man behandlet velferdsmel-

dingen, ikke kan oppfylles med de rammer arbeidsmarkedsetaten nå har.

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg mente at jeg gjennom mitt svar hadde svart på spørsmålet, for spørsmålet var jo om det skulle tas spesielle hensyn til enslige forsørgere. Jeg svarte at de ville bli vurdert på lik linje med andre arbeidssøkere eller arbeidsledige. Dette er fornuftig, ut fra den smidighet som bør ligge i tiltaksnivået for å kunne oppfylle de ønsker vi har for flere utsatte grupper. Dess mer vi binder dette til en utsatt gruppe, dess vanskeligere er det å gi tilbud også til andre.

Når det gjelder enslige forsørgere, er det helt klart at det skal foregå et samarbeid mellom etatene for trygd, skole og arbeid for å finne de riktige tiltak for hver enkelt forsørger. Det er ikke gitt noen andre retningslinjer fra Arbeidsdirektoratet nå enn for tidligere faser.

S p ø r s m å l 1 7

Signe Øye (A): Må jeg få lov til å stille et nytt spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Vi har 50 000 arbeidsledige her i landet, og ledigheten ser ut til å kunne øke. Det var samtidig ved utgangen av november 1998 16 000 ledige stillinger. Det er spesielt helsesektoren som har problemer med å skaffe fagutdannet arbeidskraft, men det er ledige stillinger også i industrien, undervisningssektoren og handels- og service-næringen.

Hva akter statsråden å gjøre for å gi de arbeidsledige kvalifikasjoner slik at de blir kvalifisert til de ledige stillingene?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg er enig med representanten Øye i at arbeidsmarkedet fortsatt er stramt. Samtidig er langtidsledigheten redusert, og mange av de ledige kommer raskt i arbeid.

I tråd med regjeringens politikk, som Stortinget ikke har hatt merknader til, skal arbeidsmarkedstiltakene i første rekke bidra til at arbeidssøkere kommer raskt i arbeid. Arbeidsmarkedskursene er av de mest aktuelle arbeidsmarkedstiltakene. Disse skal være korte og yrkesrettede. Innenfor de rammer som arbeidsmarkedsetaten har, tar etaten derfor sikte på å gi modulstrukturerte kurs rettet inn mot ledige jobber. Der hvor det er hensiktsmessig, vil kursene også kunne bidra til å bygge opp delkompetanse.

Det er dels mangel på samsvar mellom kvalifikasjoner som kreves i ledige stillinger, og kvalifikasjoner blant arbeidsledige. En del som ikke har fullført fagopplæring, kan trenge mer omfattende bistand enn det som tilbys innenfor arbeidsmarkedspolitikken. Dette må søkes innenfor det ordinære utdanningssystemet. Den nye kompetansereformen tar sikte på å gi voksne lettere adgang til opplæring på videregående nivå.

Med dagens stramme arbeidsmarked er det også viktig at arbeidsgiverne vurderer nøye om kravene til formell kompetanse til de ulike ledige stillingene er nødvendige. I mange tilfeller vil lang erfaring kunne veie opp for mangel på formell fagopplæring.

En del av de ledige jobbene krever lang utdanning på høyere nivå, som ikke kan tilbys innenfor arbeidsmarkedspolitikken. For å motvirke flaskehalser innenfor enkelte særlig viktige områder driver arbeidsmarkedsetaten derfor også aktiv rekruttering fra utlandet.

Signe Øye (A): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg synes det framkom lite nytt i det svaret som ble gitt.

Det sies at de ledige trenger mye kompetanse. Da må jeg spørre: Hvorfor ble vikarordningen avskaffet, som var akkurat en målrettet ordning, som gjorde at ufaglærte i kommunene bl.a. kunne få sykepleierutdanning?

Tidligere i dag har vi spurt statsråd Sponheim om Regjeringen har en plan for hvordan de skal takle en eventuell økt ledighet neste år. Når vi vet at vi har vedtatt et statsbudsjett med veldig lave bevilgninger til arbeidsmarkedstiltak, må det være grunn til å spørre statsråden: Dersom det viser seg at det er behov – og det mener jeg det er allerede – for å øke tiltakene allerede raskt over nyttår, vil da Regjeringen komme tilbake med en beredskapsplan, lenge før revidert nasjonalbudsjett?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Jeg opplevde at stortingsrepresentant Øye nå på en måte forandret spørsmålet. Jeg var faktisk glad for å få et spørsmål som gikk på det som er den største utfordring, slik jeg ser det – ikke svingninger i tiltaksnivået eller arbeidsledighet gjennom sesonger, men hva vi faktisk gjør med gapet mellom den kompetanse som de ledige har, og den kompetanse som arbeidsmarkedet etterspør. Det synes jeg er en så viktig problemstilling at jeg tillater meg å dvele litt ved den. For under disse svingningene i sesongmessige variasjoner i ledigheten ligger det et underdekket behov for arbeidskraft i dette landet. Hvis vi ikke klarer å komme fram til en kompetanseforflytting og en kompetanseheving av de menneskene som er i ledighet, i tillegg til at vi må mobilisere mer arbeidskraft, har vi faktisk et ganske stort problem. Derfor tillot jeg meg å svare mer på det spørsmålet enn på oppfølgingsspørsmålet, for det føler jeg er besvart ganske mange ganger i denne salen i dag.

Presidenten: Presidenten har forståelse for det.

S p ø r s m å l 18

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Transportdemonstrator-prosjektet var et forskningsprosjekt satt i gang for å effektivisere transportbransjens behov i Norge. Nødetatens muligheter og behov ble utviklet underveis. Det er nå laget vektorbaserte digitale kart som vil være et viktig hjelpemiddel for nødetaten.

Kan statsråden se på muligheten av at nødetaten i Norge, brann, helse og politi, i fremtiden får en kostnadsfri oppdatert tilgang på disse kartene?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Transportdemonstrator er et samarbeidsprosjekt mellom Telenor Mobil, Vegdirektoratet og Statens kartverk med deltakelse fra brukere

og systemleverandører. Prosjektet ble etablert i 1995 og avsluttet ved utgangen av 1997, og inngikk i Norges forskningsråds satsing på Nasjonale Informasjonsnettverk. Formålet med prosjektet var å etablere en elektronisk veginformasjonsdatabase til nytte for bl.a. godstransport, kollektiv transport, transporter innenfor helsetjenesten, utrykningskjøretøyer, service og salg. Prosjektet bestod av to deler; etablering av infrastruktur for kvalitetssikrede vegdata og forsøk med bruk av disse dataene hos 15 ulike brukere, bl.a. Tollpost-Globe, Oslo politi, Oslo Sporveier, Ullevål sykehus osv. Der gikk elektroniske data inn på en slik måte at de ble utnyttet i ulike kombinasjoner med adresser og kart samt satellittbasert posisjonering og mobil kommunikasjon. Evalueringen av erfaringene til brukerne viser at de fleste allerede har eller forventer å realisere betydelige gevinster i systemløsninger for IT i planlegging og styring av sine transporter.

Det er etablert et selskap, TransportTelematikk AS, som eies av Telenor Mobil, og som driver forretningsmessig drift av den elektroniske veginfrastrukturen – en infrastruktur for elektroniske vegdata med tilhørende adresser er etablert for hele østlandsområdet. Kart over hele Sør-Norge vil være ferdig innen dette året, mens kart for resten av Norge er planlagt ferdig innen første halvdel av 1999. Digitale kart og elektronisk veginformasjon for mobile kommunikasjonsløsninger er allerede solgt og i bruk hos en rekke ulike brukere, herunder nød-etater.

TransportTelematikk AS har planer om å tilby tjenester basert på den etablerte datainfrastrukturen også for bruk i andre deler av transportmarkedet samt i personbilmarkedet. Det foreligger også planer om å utvide vegdatainfrastrukturen i løpet av de nærmeste årene med løpende data om f.eks. trafikkstrømmer, ulykkeshendelser og andre veg- og føreremeldinger.

Jeg ser det som klart viktig at både nødetatene og transportsektoren generelt utnytter de betydelige effektiviseringsgevinstene som kan oppnås gjennom økt bruk av informasjons- og teleteknologi. Digitale kart og de nødvendige systemløsninger det er behov for, tilbys til kommersielle vilkår i markedet. Når det gjelder finansiering av kostnadene til slike investeringer for nødetaten, er det min mening at dette på vanlig måte må synliggjøres over den enkelte etats budsjett og prioriteres mot investeringer til andre formål og oppgaver. Jeg mener imidlertid det kan være grunnlag for å se nærmere på mulighetene for samarbeid innen og på tvers av etatene når det gjelder anskaffelse og drift i forbindelse med slike løsninger, med grunnlag i behovet for lavest mulig kostnader.

Jan Johnsen (H): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg faktisk syns var positivt. Jeg oppfattet avslutningen slik at nødetaten kan forvente at det kan bli en effektivisering på kostnadssiden som gjør det mulig for nødetaten å ta i bruk dette systemet. Det som er problemet i dag, er at det er veldig dyrt å komme inn på dette systemet, men når vi vet hvilke muligheter dette åpner for når

det gjelder å berge liv og hindre katastrofer, syns iallfall jeg at det er meget viktig at dette blir tilgjengelig så raskt som mulig, spesielt for nødetaten. Jeg forstår ministeren slik at han er innstilt på å være med og se på dette, slik at vi får en effektivisering også av nødetaten gjennom dette hjelpemiddelet. Jeg går ut fra at ministeren kan svare positivt på det.

Statsråd Odd Einar Dørum: Ja, det kan jeg, for jeg har sagt at med den kunnskapen en har om slike digitale verktøy, er det nødvendig å se på hvordan man kan sørge for å få ned kostnadene når det gjelder anskaffelse og bruk, slik at man – for å forholde meg til noe som jeg antar ligger i representantens spørsmål – ikke opplever at systemer sperrer for slik fornuftig tenkning. Jeg opplever at representanten nettopp ønsker å heie på, initiere og stimulere slike initiativ, og det kan jeg bekrefte at jeg vil følge opp.

S p ø r s m å l 1 9

Rita Tveiten (A): «Statsråden er kjend med vegstandarden på Osterøy. Det er tvingande nødvendig å få ferdigstilt Hannisdalslinja snarast. Eit samla kommunestyre har no vedteke å finansiera utbygginga 100 pst. med bompengar. Osterøy har 7000 innbyggjarar og ca. 330 bedrifter som er avhengig av eit tenleg vegnett, med god trafikksikring.

Kva medverknad bør staten ha overfor lokalsamfunn som gjennom dugnad tek på seg store lyft på samferdselssektoren, men framleis har mange uløyste samferdsleoppgåver att?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Høsten 1989 ble St.prp. nr. 5 for 1989-90 Om Kvisti bru med veg Herland – Veset – Hauge, lagt fram. Her ble det foreslått å bygge 1) Kvisti bru – som senere er døpt om til Osterøybrua, 2) Tiråstunnelen og 3) den såkalte Hannisdalslinjen.

I St.prp. nr. 37 for 1992-93, Om Kvisti bru, ble dette gjort om, og det ble vedtatt en trinnvis utbygging. I første omgang ble det vedtatt kun å bygge Osterøybrua. Samtidig ble det likevel pekt på at utbygging av Tiråstunnelen og Hannisdalslinjen kunne bedre økonomien i prosjektet. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 1997 ble det vedtatt å utvide prosjektet til også å omfatte Tiråstunnelen.

Når det gjelder den tredje delen av dette prosjektet – Hannisdalslinjen – er det interessant at kommunen ønsker å finansiere denne vegen fullt ut med bompenger. Jeg vil derfor i utgangspunktet stille meg positiv til en eventuell søknad om en slik utvidelse.

Jeg vil likevel ta et viktig forbehold. Et slikt prosjekt må på vanlig måte gjennomgåes nøye og godkjennes av de lokale myndigheter før det eventuelt kan fremmes for Stortinget. Jeg har fått opplyst at en søknad fra Osterøy Bruselskap AS nå vurderes på vegkontoret i Hordaland. Videre er det planlagt behandling i Hordaland fylkeskommune våren 1999. En eventuell søknad vil deretter bli oversendt til sentral behandling. Dersom det blir be-

sluttet å fremme saken for Stortinget, kan dette tidligst skje høsten 1999.

Rita Tveiten (A): Eg er glad for at samferdselsministeren er positiv til søknaden om at Osterøy skal få finansiera Hannisdalslinja 100 pst. med bompengebetaling – eg heldt på å seia, det skulle berre mangla.

Likevel synest eg ikkje at han svarte heilt på spørsmålet mitt. Samferdselsministeren var på Osterøy i samband med opninga av Tiråstunnelen. Det var Osterøy industri-lag som tok han med på ein runde på Osterøy-vegane – eg går ut frå at det var ei oppleving som han hugsar framleis.

Dei lokale lyfta for næringslivet på Osterøy er tunge når det gjeld samferdselsutgifter – sånn som det er i dag, har me allereie eit konkurransehinder. Det som er det viktige spørsmålet for meg, er kva slags konkret julehel-sing samferdselsministeren kan senda både til Osterøy-industrien og til Osterøy kommune når det gjeld å få løyst oppgåver som t.d. nødvendige vegprosjekt, som Hauge – Lonevåg, som han nok hugsar – samt utbetring av riksvegen mellom Lonevåg og Tysse. Alle desse prosjekta inneber vedlikehald, utbygging og trafikksikring av eksisterande vegar.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg svarte så vennlig som overhodet mulig på spørsmålet, når alle vet at det ikke fins andre penger til samferdselssektoren enn det som ligger i Bondevik-regjeringens budsjett – det konstaterer vi etter behandlingen av budsjettet i samferdselskomiteen for en tid tilbake. Jeg syns det er glimrende at noen vil betale 100 pst. – men en god saksbehandling av hensyn til dem som skal betale, tilsier jo at de vet hva 100 pst. betyr. Og det betyr at man må få en kostnads-klargjøring, slik at folk vet hva beløpet er, for vi husker, bl.a. i forbindelse med debatten om Nordhordlandsbrua, at vi fikk noen overraskelser etterpå. Så jeg sier: Klargjør saken, behandle den lokalt – og så fremmer vi den videre. Stort mer vennlig kan ikke en statsråd svare på et initiativ som kommer lokalt fra.

Det er også slik at jeg er meget vel kjent med hvordan forholdene er på Osterøy, og det at man vil ta et initiativ i kommunen når det gjelder veger som har gammel vestlandsstandard, bortsett fra at de er asfaltert, syns jeg er imponerende. Men som sagt, det ville være en dårlig julehilsen å komme med et prosjekt uten samtidig å stille krav til kostnadssikring. For Stortinget har, med rette, vært så tøffe i kravene om kostnadssikring at det må vi forvente. Ellers er jeg meget interessert, og jeg lytter med stor iver til det som kommer fra Osterøy, for der skjer det meget.

Presidenten: Vi går så tilbake til spørsmål 10.

S p ø r s m å l 1 0

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Karin Andersen til kommunal- og regionalministeren, vil verta svara på av kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren på vegner av kommunal- og regionalministeren.

Karin Andersen (SV): «Regjeringen varsler nå at de vil bruke 50 mill. kroner av skjønnsporten til å unngå skolenedleggelse i kommuner som legger ned skoler for å ha penger til egenandelene i eldrereformen.

Har Regjeringen nå skaffet seg en oversikt over hvor store nedskjæringene blir, hvor mange skolenedleggelse som følger av budsjettet, og kan statsråden si om beløpene som er disponible til dette formålet, er tilstrekkelige?»

Statsråd Jon Lilletun: Dei økonomiske rammene for kommunane er særst stramme i 1999. Samtidig er det knytt krav til at aktivitetsnivået i pleie- og omsorgssektoren i kommunane minst skal vere på same nivå som i inneverande år for at øyremerkte tilskott skal verte utløyse. I ein situasjon der kommunane sine kostnader er høgare enn inntektene, vil dette seie at dei andre utgiftsområda i kommunane må ta nedskjæringane. Ein konsekvens av dette kan derfor verte at ein del kommunar ser seg nøyde til å redusere utgiftene i grunnskulen.

Avgjerder om å leggje ned og opprette skular er kommunane sitt ansvar. Som regel er desse avgjerdene ei fylgje av den langsiktige planlegginga i kommunane. Med bakgrunn i den generelle økonomiske situasjonen veit eg likevel at somme kommunar vurderer å leggje ned skular av reint økonomiske årsaker. Dette kan slå uheldig ut. Eg har ikkje oversikt over dei nedskjæringane på grunnskuleområdet som no vert vurderte i kommunane. Dette er ein del av dei lokale budsjettprosessane, som enno ikkje er avslutta. Det har vore framlegg om relativt mange nedleggingar i budsjettførebuingane, men erfaringane viser at det heldigvis berre er ein del av desse som fører til politiske vedtak om nedlegging. Dette kom nyleg fram i ein artikkel i Nationen, som hadde etterprøvd rådmannsforslaget, korleis det hadde enda i kommunestyrebehandlinga.

I samband med behandlinga av budsjettet for 1999 er det derfor sett av 50 mill. kr i skjønnsmidlar til små skular. Desse midlane er ikkje eit generelt tilskott til små skular, men skal verte nytta i særlege tilfelle til einskilde kommunar som er i ein særst vanskeleg økonomisk situasjon. Midlane skal medverke til å styrkje skulesektoren i kommunar som har små skular som fylgje av eit desentralisert busetjingsmønster.

Det er fylkesmannen, i samråd med utdanningsdirektøren, som skal vurdere dei einskilde kommunane med sikte på eventuelt å nytte skjønnsmidlar til å halde oppe små skular. Fylkesmannen vil vurdere kommunane sin økonomiske situasjon og foreslå skjønnsmidlar til einskilde kommunar som har særlege økonomiske vanskar, som kan få store konsekvensar for skulen. I denne samanhengen skal fylkesmannen ta omsyn til kommunar som tapar mykje på at selskapskatten fell bort som kommunal inntekt, og som ikkje har fått kompensasjon for dette.

Eg meiner 50 mill. kr i skjønnsstilskottet vil vere eit godt bidrag for å hjelpe på situasjonen i dei kommunane der dei små skulane er truga på grunn av akutte økonomiske vanskar.

Karin Andersen (SV): Jeg takker for svaret, og spesielt for at statsråden erkjenner at i veldig mange kom-

muner er kostnadene nå høyere enn inntektene, og at det betyr at de må foreta nedskjæring.

Jeg er også glad for at statsråden sier at midlene skal medvirke til å styrke skolesektoren i kommuner som har små skoler – jeg oppfatter det statsråden sier, slik at man ikke nødvendigvis bare tenker på nedleggelse, men at man også ser på de andre viktige områdene. Det vi vet, er at det nå skjæres når det gjelder vikarordninger, etterutdanning for lærere, bevilgninger til lærebøker, læremidler, inventar, utstyr – alt kuttet. Er det riktig oppfattet av meg når jeg tolker statsrådets svar slik at det er skolesektoren generelt som nå skal vurderes i fylkesmennenes og departementets gjennomgang, og ikke bare situasjonen i de kommunene der det er enkelte skoler som skal legges ned?

Statsråd Jon Lilletun: Her er det, som det òg gjekk fram av mitt svar, eit skjønn som skal utøvast, og ein vil då måtte gå noko vidare enn berre å vurdere spørsmålet om talet på skular og skulenedlegging. Det er ikkje mogleg, ut frå at vi har kommunalt sjølvstyre å leggje eit millimetermål for korleis dette skjønnet skal utøvast, og eg kan difor stadfeste at ein skal sjå meir heilskapleg på det, utan dermed å seie at ein vil få ei summering når det gjeld dei forholda som representanten Andersen tok opp i sin kommentar, men eg stadfestar at det implisitt ligg innbakt i det skjønnet.

Presidenten: Då går me vidare til spørsmål 20.

S p ø r s m å l 2 0

Petter Løvik (H): Eg tillet meg å stille følgjande spørsmål til kyrkje-, utdannings- og forskingsministeren: «Etter råd frå ein kommunal institusjon (PP-tenesta) fekk ein elev utsett skulestart. 12 år seinare vart same elev straffa for dette av ein statleg institusjon (Lånekassa) med redusert stipend då han tok til på folkehøgskule.

Vil statsråden ta skritt for å hindre at Lånekassa sine stivbeinte reglar for stipend til folkehøgskuleelevar slår negativt ut overfor ein elev som, etter tilråding frå sakkunnige, fekk utsett skulestart og difor har eit anna fødselsår enn medelevene?»

Statsråd Jon Lilletun: Fyrst vil eg presisere at det er Stortinget som har fatta vedtak om aldersgrensene i utdanningsfinansieringsordninga, og dette er fylgt opp i forskriftene for Lånekassa som er gjevne av departementet. Lånekassa har altså handla korrekt etter dei føresetnadene som ligg i regelverket i dag.

Det finst i dag reglar som trygger full støtte for dei som har utsett skulestart eller har teke eitt år om i grunnskulen etter sakkunnig vurdering når det gjeld stønad for VK II. I budsjettet for 1999 er det også vedteke å auke aldersskiljet for dei som på grunn av sin helsetilstand treng fire år i vidaregåande opplæring. Då Stortinget i januar 1997 vedtok stønadsreglane for 19-åringar som tek folkehøgskule som fjerde år, er det grunn til å tru at ein i vurderingane av dette ikkje hadde med dei folkehøgskule-

elevane som ville vere i sitt fjerde år etter at dei hadde utsett skulestart eller har teke eit år om i grunnskulen etter sakkunnig vurdering. Eg kan sjå at det kan verke urimeleg at desse ikkje kjem inn under unntaksregelen i folkehøgskulen, og eg stiller meg positiv til å finne ei løysing fordi det er naturleg med ei endring som får desse unntaksreglane til å henge i hop. Eg vil gjere merksam på at dette berre vil gjelde dei som har utsett skulestart eller har gått om eitt år i grunnskulen etter sakkunnig vurdering. Desse vil eg finne rom for innanfor dagens ramme og iverksetje dette som ei endring i forskriftene for innverande skuleår, dvs. 1998-99. Det vil også vere naturleg at det same vert gjort gjeldande for dei elevane som på grunn av sin helsestilstand må bruke eitt ekstra år i vidaregåande opplæring, når dette vert gjeldande frå 1999-2000.

Med alle unntaka vert regelverket for utdanningsfinansieringa etter kvart uoversiktleg, og eg vil i denne samanhengen vise til det utvalet som departementet har sett ned no i haust til å gå gjennom ordninga. Utvalet skal leggje vekt på behovet for forenklingar, og har i mandatet også fått i oppdrag å vurdere bruken av aldersskiljereglane i utdanningsfinansieringa.

Men som konklusjon: Det er heilt klart at denne ungdomen og dei som er i tilsvarende situasjon, heilt klart vil oppleve det som urettferdig, at dei etter å ha fylgt eit råd frå ein offentlig instans vert straffa av ein annan offentlig instans. Eg vil altså allereie i dette skuleåret imøtekomme det som spørjaren her har teke opp.

Petter Løvik (H): Statsråd Lilletun er ein velviljens og til tider jordnær person, og eg vil takke for eit svært positivt svar på dette spørsmålet.

Det verkar heilt urimeleg at ein elev som har gått 12 samanhengande år på skule i lag med 1979-kullet, skal tape mange tusen kroner på grunn av eit stivbeint regelverk. Det er korrekt som statsråden seier, at her er det ikkje Lånekassa, men forskriftene frå departementet som har vore til hinder for ei positiv løysing. Og eg trur aldri det har vore Stortinget sin intensjon at ei tolking av dette vedtaket skal vere så firkanta.

Statsråden sitt svar er ein siger for fornufta og ei god julegåve til dei dette gjeld. Igjen – tusen takk!

S p ø r s m å l 2 1

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Inger Stolt-Nielsen til kyrkje-, utdannings- og forskningsministeren, vert svara på av justisministeren som rette vedkomande.

Inger Stolt-Nielsen (H): Jeg har følgende spørsmål: «Fra Universitetet i Bergen (UiB) er det kommet skarpe reaksjoner på at utenlandske forskere og doktorgradsstipendiater ikke innvilges utvidet oppholdstid i Norge for å fullføre det arbeid de holder på med. Ifølge rektor Bernt fører dette til at norske universiteter og høyskoler hindres i å bygge opp faglig kompetanse. Dette er forhold som på sikt forringer kvaliteten ved høyere utdanning.

Er Norge etter statsrådets mening tjent med at Utlendingsdirektoratet hindrer nødvendig kompetanseoppbygging ved våre læresteder?»

Statsråd Aud-Inger Aure: I henhold til utlendingsloven tilligger det utlendingsmyndighetene, herunder Utlendingsdirektoratet og Justisdepartementet, å vurdere om studenter og forskere oppfyller vilkårene for å få oppholdstillatelse i Norge.

Det er egne bestemmelser i utlendingsforskriften som gjelder oppholdstillatelse eller arbeidstillatelse for utlendinger som er forskere før de kommer til Norge.

Utenlandske studenter kan ta en utdanning i Norge, fortrinnsvis på høyskole- og universitetsnivå. Søkeren må ha opptak ved godkjent utdanningsinstitusjon. Det er Utlendingsdirektoratet i samråd med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet som gir retningslinjer om hvilke utdanningsinstitusjoner og studier som godkjennes. Sammen med søknaden fremlegger studenten sin studieplan. Studieplanen gir oversikt over hvilke fag eller linjer studenten planlegger å ta, og gjenspeiler således det som anses som normert studietid ut fra en utdanningsfaglig vurdering.

For å få fornyet studieoppholdstillatelse er det et vilkår at studenten har hatt tilfredsstillende progresjon i utdanningen. Det innhentes en uttalelse om dette fra lærestedet som sammenholdes med den tidligere fremlagte studieplanen. For studenter som ikke har fremlagt studieplan, har man lagt søkerens opplysninger om fremtidige studieplaner, eventuelt supplert med uttalelse fra lærestedet, til grunn. Det er imidlertid fast praksis at man godtar ett års forsinkelse i utdanningen. Går studenten utover tillatt forsinkelse, blir en konkret vurdering av grunnene til dette avgjørende for om studenten likevel får fortsette studiene. Dette er særlig aktuelt når studiene går mot slutten.

Doktorgradsstudenter omfattes av reglene som gjelder for studenter generelt. Slike studier har som hovedregel en varighet på tre år. I praksis har vi imidlertid sett at noen studenter involveres i nye prosjekter eller utredninger, slik at doktorgradsstudiet trekker ut i tid. På denne bakgrunn synes det viktig at både studenter og læresteder kjenner til regelverket, slik at studieopplegget ikke går utover studieplanen.

Når studenten har fullført studiene i henhold til studieplanen, anses utdanningen avsluttet, og studenten skal returnere til hjemlandet. Som hovedregel vil vedkommande ikke få arbeidstillatelse i Norge før etter fem års opphold utenfor riket. Utlending som har fullført høyere utdanning i Norge, kan imidlertid i henhold til praksis få førstegangs arbeidstillatelse uten opphold utenfor landet, forutsatt at han eller hun kom til Norge som student før 1994 og fyller vilkårene for å få arbeidstillatelse som spesialist. For å få slik tillatelse er det bl.a. vilkår om at det foreligger et konkret arbeidstilbud, at søkeren har en kompetanse som er absolutt nødvendig for virksomheten, og at stillingen ikke kan besettes med innenlandsk arbeidskraft.

Utlendingsmyndighetene har en løpende vurdering av om de innvandringsregulerende vilkårene i utlendings-

forskriften er hensiktsmessige. Vi ser at det er viktig for universitetene og høyskolene å bygge opp sin faglige kompetanse, men understreker at lærestedene må sette seg inn i det regelverket som gir rammer for studentenes opphold, slik at påbegynte opplegg kan avsluttes i henhold til den opprinnelige studieplanen.

Inger Stolt-Nielsen (H): Jeg registrerer at jeg har fått et langt svar, men jeg har ikke fått svar på det jeg spurte om. Det jeg spurte om, var ikke hvordan regelverket er, hvilke regler som gjelder. Det jeg spurte om, var om det etter statsrådens mening er tjenlig at kompetanseoppbygging ved norske universiteter og høyskoler hindres av Utlendingsdirektoratet. Jeg er klar over at Utlendingsdirektoratet følger retningslinjer, men retningslinjer går det an å endre.

Mitt spørsmål var: Tjener det norske universiteter og høyskoler at et regelverk kjøres så stivbent at rektor ved et universitet sier at dette er et kompetansetap for Norge? Når forskere som kommer til Norge, føler seg mistenkliggjort og såret, hvilken virkning vil det ha når Norge skal gå inn i et internasjonalt forskningssamarbeid? Jeg spør igjen: Er norske universiteter og høyskoler tjent med denne praksis?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg må understreke at de forskrifter og retningslinjer som er utarbeidet, er utarbeidet på bakgrunn av de rammer som loven trekker opp. Vi opplever på veldig mange felt at det finnes grupper som stadig vekker på at det kan være ting som kanskje virker uforståelig. Da har jeg bare lyst til å vise til at vi i en god del sammenhenger også må forvente at man forholder seg til den loven og det forskriftsverket som foreligger, når man planlegger hvordan man skal bruke utenlandske forskere.

For øvrig vil jeg gjerne be om at de som opplever slike urimeligheter, kommer med en konkret henvendelse til kirke-, utdannings- og forskningsministeren eller til meg, så skal vi prøve å ta opp dette i det samarbeidet som vi naturlig nok har på dette området.

S p ø r s m å l 2 2

Rolf Reikvam (SV): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I rundskriv F-51/98 foretar departementet en presisering av tidligere rundskriv om dokumentasjon om praksiskrav ved oppmelding til teoretisk del av fagprøven. For yrkessjåfører, tunge kjøretøy, er det krav om praksis både fra buss og tungt kjøretøy. Fagopplæringsnemndene praktiserer regelverket ulikt på grunn av noe uklare signaler fra departementet.

Vil statsråden i samsvar med Opplæringsrådets vedtak presisere overfor nemndene at det ikke skal stilles krav om en prosentvis fordeling av ulike typer praksis?»

Statsråd Jon Lilletun: Ja, det vil jeg gjøre.

Presidenten: Rolf Reikvam til tilleggsspørsmål. – Dette var et relativt utvetydig svar etter presidentens vurdering.

Rolf Reikvam (SV): Ja, takk – det var et klart svar. Det er ikke alltid man får så klare svar, så jeg vil bare si takk for det klare og utvetydige svaret.

Neste runde blir da at departementet følger dette opp med et rundskriv til nemndene, slik at man unngår at mange får problemer med å ta fagprøve bl.a. fordi de ikke har praksis både fra buss og tungt kjøretøy. Så nok en gang, takk til statsråden, og jeg regner med at dette skjer kjapt. Takk!

Presidenten: Det vert sagt mange ganger takk til statsråd Lilletun i dag.

Spørsmåla 23 og 24 er allereie svara på.

S p ø r s m å l 2 5

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Folketrygdlovens § 15-5 inneholder bestemmelser om tildeling av stønad til dekning av ortopediske hjelpemidler. For å presisere lov og forskrift har Rikstrygdeverket utarbeidet retningslinjer for tildeling av slik stønad. Frem til mai 1997 ble vurderingen om å gi stønad basert på hensynet til den trygdedes funksjonalitet. Retningslinjene ble da endret. Nå tildeles stønad bare til trygdede med spesifikke diagnoser.

Hvilke vurderinger lå til grunn da Rikstrygdeverket endret retningslinjene?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Ved varige og vesentlege funksjonsforstyrningar i støtte- og rørsleorgana kan det ytast stønad frå folketrygda til naudsynte og føremålstenlege ortopediske hjelpemiddel, som blir rekvirerte av lege.

Forskrift om stønad til ortopediske hjelpemiddel er gitt av Sosial- og helsedepartementet. Forskrifta krev ikkje at brukaren skal ha ein spesiell diagnose.

Rikstrygdeverket har i rundskriv til trygdekontora gitt nærare retningslinjer om praktisering av regelverket. I rundskrivet er det nemnt einskilde tilstandar som ikkje kan sjåast på som vesentlege funksjonsforstyrningar. Dette er gjort både i det siste og i tidlegare rundskriv, så dette er ikkje noko nytt frå 1997.

På grunn av ulike praksis ved trygdekontora gjorde Rikstrygdeverket ein del presiseringar i rundskrivet i samband med innføring av ny folketrygdlov frå 1. mai 1997. Det vart lagt større vekt på at legen må ha ei god grunngeving for at det er eit behov for det ortopediske hjelpemiddelet. På einskilde område fann Rikstrygdeverket det òg føremålstenleg å gje eksempel på kva diagnosar som vanlegvis fører med seg vesentlege funksjonsforstyrningar, og andre diagnosar som vanlegvis ikkje fører med seg slike funksjonsforstyrningar.

Rikstrygdeverket sitt rundskriv stiller ikkje krav om visse diagnosar. Rundskrivet stengjer heller ikkje ute pa-

sientgrupper frå stønad til ortopediske hjelpemiddel om dei har ein spesiell diagnose. Det er såleis framleis funksjonsnedsetjinga som er avgjerande for om vilkåra for stønad er oppfylte. Ein diagnose kan aldri vere meir enn ein indikasjon.

For å sikra at brukarane får dei hjelpemidla dei har behov for etter gjeldande regelverk, vil eg ta initiativ til at dette kjem klart fram i Rikstrygdeverket sine retningslinjer.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Høyre tok opp denne saken fordi Rikstrygdeverkets praktisering av retningslinjene for tildeling av stønad til ortopediske hjelpemidler innebar at en rekke pasienter som før har fått stønad til slike hjelpemidler, ikke lenger får det. Mange av disse pasientene må leve med plagene og får en betydelig redusert livskvalitet fordi de ikke har råd til å betale det selv. Dette har vi fått inn flere eksempler på. Jeg er derfor glad og tilfreds med at statsråden nå vil gå inn og se på praksis og retningslinjene og presisere at det er pasientens funksjonalitet og ikke diagnose som skal være avgjørende for tildeling av støtte.

Jeg har tillit til at sosialministeren, siden hun er enig i at det kan være avdekket en uheldig praksis her, umiddelbart vil sørge for at dette kommer til opphør, slik at de pasienter dette gjelder, kan få den hjelp som de har krav på etter loven.

Så igjen, takk til statsråden for et positivt svar.

S p ø r s m å l 26

Aud Gaundal (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«I den senere tid er det kommet frem at antall bostedsløse i Oslo har økt i løpet av det siste året. Dessverre viser det seg at det er svært unge mennesker som representerer den største økningen. Problemene er sammensatte, fordi disse menneskene som oftest både har rusproblemer, mangler arbeid og sist, men ikke minst mangler en plass å bo.

Hvilke helhetlige tiltak kan Regjeringen tenke seg å sette i verk, eventuelt i samarbeid med Oslo kommune, for å gjøre noe med denne utviklingen?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Som representanten Gaundal seier, er det samansette grunnar til at folk blir bustadlause. Dette gjer at det krevst både ulike hjelpe-tiltak og ei heilskapleg tilnærming til problema.

Etter at eg hadde invitert byråd Erling Lae i Oslo kommune, hadde vi i går møte om fleire emne, m.a. situasjonen for bustadlause i hovudstaden. Han orienterte då om dei planane kommunen har for å møte problema for dei bustadlause. Mellom anna vil byrådet i Oslo fremja «sosialt boligprogram» for bystyret i nær framtid.

Eg vil understreka at Regjeringa sin politikk rettar søkjelyset like sterkt mot bustadlause i alle kommunar.

Ein bustadpolitikk der bustadpolitiske verkemiddel blir sette i samanheng med sosialpolitiske verkemiddel,

er generelt sett viktig om levekåra for dei svakaste i samfunnet skal kunne betrast. Eg minner om at Regjeringa våren 1998 la fram ei stortingsmelding om bustadetable- ring for unge og vanskelegstilte, St. meld. nr. 49 for 1997-98. Her er det peikt på at kommunane må laga lokale handlingsplanar som grunnlag for ein heilskapleg politikk for dei som har problem på bustadmarknaden, ikkje minst dei bustadlause. I meldinga blir det òg varsla at kommunane må nytta Husbanken sin kunnskap og stimuleringsstilskot når det gjeld å utvikla desse planane. Husbanken kan på grunnlag av desse planane meir effektivt gje tilskot og rimelege lån slik at ein kan få fleire bustadbod for vanskelegstilte. Stortingsmeldinga blir hand- sama av Stortinget i februar 1999.

Kommunal- og regionaldepartementet har i tillegg gått gjennom situasjonen for vanskelegstilte på bustad- marknaden i Oslo med kommunen for å kartleggja proble- ma.

Det synest framleis å vera behov for å styrkja hjelpe- apparatet i ein del kommunar, slik at dei kan handtera problemet med bustadlause på ein god måte generelt og i høve til den einskilde. Vi har dette året sett i verk ein handlingsplan for sosialtenesta si 1.-lineteneste, der eit hovudmål er å heva kvaliteten og kompetansen i sosial- tenesta sitt arbeid med klientar med samansette behov. Dette gjeld ikkje minst personar som misbrukar rusmid- del og har psykiske lidningar.

Eg vil òg visa til at vi nyleg har lagt fram ei stortings- melding om rehabilitering, som har fått overskrifta «An- svar og meistring Mot ein heilskapleg rehabiliteringspo- litikk», St. meld. nr. 21 for 1998-99. Her legg Regjeringa m.a. stor vekt på at det skal lagast heilskaplege individu- elle planar for personar som treng det. Utarbeiding av slike individuelle planar vil generelt sett òg kunna vera eit viktig tiltak for å førebyggja at den einskilde blir bus- tadlaus.

Personar utan bustad vil ofte vera blant dei aller dårle- gast stilte i Noreg. Det er difor særleg viktig å setja sø- kjelyset på situasjonen deira. Regjeringa vil ta opp nett- opp levekåra for dei bustadlause i meldinga om utjam- ning i levekår som etter planen skal leggjast fram for Stortinget i vårsesjonen. Vi tar der sikte på ein brei gjen- nomgang av aktuelle tiltak som kan medverka til å føre- byggja og minska bustadløyseproblemet. Vi vil m.a. sjå på tiltak som kan betra buevna.

A s m u n d K r i s t o f f e r s e n hadde her over- tatt presidentplassen.

Aud Gaundal (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Fra Frelsesarmeen påpekes det at det har etablert seg mer eller mindre en fast gruppe sirkulasjonsbrukere på ca. 100 personer som går inn og ut av botilbud og be- handlingsskoleapparatet. Et spørsmål er derfor om det er mulig å etablere mer smidige behandlingsordninger, særlig for de gamle rusmisbrukerne, slik at en i større grad kan konsentrere arbeidet om de unge.

Det er også behov for lavterskeltilbud med bakgrunn i at en del har gjort det umulig for seg å få botilbud over

tid og derfor ikke har adgang til aktuelle botilbud i Oslo, og at de etter hvert har etablert seg på svartelister.

Mitt spørsmål til statsråden er: Er dette en gruppe som Oslo kommune anser seg ferdig med? Bør det ikke være muligheter for å få et annet tilbud? Det kan ikke være slik at svartelisting skal gjelde for all framtid for disse menneskene. Hvilke lavterskeltilbud mener statsråden det er mulig å lage, vinteren kan bli kald og lang for en del av de bostedsløse.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Representanten Gaundal tar opp eit viktig, men òg vanskeleg spørsmål. Her finst ikkje enkle løysingar, men det er svært viktig å drøfta ulike tiltak.

Eg er glad for at situasjonen for dei bustadlause er på dagsordenen i mange kommunar, òg i Oslo kommune. Byråd Erling Lae opplyste til meg i går at dei har eit tett samarbeid med Frelsesarmeen. Og det er all grunn til å rosa det engasjementet som Frelsesarmeen har på dette området og òg den avlastinga og det verdifulle supplementet som dei er til det offentlege kan tilby.

Oslo kommune må kanskje svara for seg sjølv, men så langt eg kjenner til, så ser dei seg ikkje ferdige med spørsmålet. Dei har ein akuttberedskap, og dei har ledige rom pr. dato. Og eg kjem til å fylgja dette nøye framover.

S p ø r s m å l 2 7

Annelise Høegh (H): «Stortinget har bedt om at A/S Vinmonopolet revurderer sin planlagte avanseomlegging fra 1. januar 1999, slik at særlig de billigste vinene ikke blir dyrere. Hvis ikke oppheves effekten av vedtaket om lavere alkoholavgifter for å redusere grensehandelen. Statsråden har akseptert A/S Vinmonopolets styrevedtak om først å vurdere eventuelle endringer 1. mai 1999.

Hvorfor har ikke statsråden etterkommet Stortingets klare intensjon om ikke å gjennomføre avanseomleggingen fra 1. januar 1999?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eit fleirtal i Stortinget ber i ein merknad i Innst. S nr. 40 for 1998-99 om at den planlagde avanseomlegginga hjå A/S Vinmonopolet blir revurdert.

I mitt brev til Stortinget av 8. desember har eg gjort greie for mi sakshandsaming så langt. Styret i A/S Vinmonopolet har i sitt vedtak av 3. desember 1998 i realiteten peikt på at ei omlegging ikkje er mogleg å gjennomføra allerede frå 1. januar. Styret vil derimot vurdere kalkylemodellen med sikte på moglege endringar frå 1. mai 1999.

Etter mi meining inneber vedtaket ei rimeleg tidsramme. Eg har forståing for styret si handsaming av denne saka. Eg vil nytta høvet til å minna om at styret i A/S Vinmonopolet, som i andre selskap eigde av staten, har eit sjølvstendig ansvar for alle handelsavgjerder. Etter alkohollova skal A/S Vinmonopolet si innkjøpsverksemd – innanfor alkoholpolitiske rammevilkår – skje på vanlege handelsvilkår. Den skal tilpassast etterspurnad og sikra likehandsaming. Dette gjeld òg fastlegging av ein avansemodell. Det er òg gitt føresegner som skal sikra

innsyn i A/S Vinmonopolet si prisfastsetting, og særleg likehandsaming av produkt og leverandørar. Styret kan såleis ikkje utan vidare laga ein kalkylemodell som inneber at særleg dei billigaste vinane ikkje blir dyrare. Effekten av vedtaket om lågare alkoholavgifter er elles avhengig av fleire faktorar, m.a. prisane frå grossistane og valutakursendringar.

Eg legg til grunn at Stortinget vil ha forståing for at styret i A/S Vinmonopolet i denne saka har eit sjølvstendig ansvar og må få høve til å føreta ei ny sakshandsaming innanfor ein framdriftsplan som det sjølv finn for-svarleg, og eg vil koma tilbake til Stortinget med ei ori-entering når eit nytt styrevedtak ligg føre.

Annelise Høegh (H): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg må si at jeg er ganske overrasket over at statsråden setter seg så velbehagelig til rette og aksepterer styrets håndtering her.

Det er ikke en evaluering eller en vurdering stortingsflertallet har bedt om, det er en revurdering, og i parlamentarisk ordbruk tror jeg det er relativt enkelt å forstå at det betyr at stortingsflertallet ønsker at denne avanseomleggingen ikke blir gjennomført. Og det er, så vidt jeg vet, ikke riktig å si at Vinmonopolet ikke har anledning til å gjøre om dette vedtaket med virkning fra 1. januar. I 1996, da vi hadde det gamle salderingssystemet, fikk de avgiftsvedtak omtrent på denne tiden, så å si at de ikke har tid, er å bortforklare. Det er trenering, og jeg syns det er meget alvorlig dersom statsråden setter seg til rette og ser på og aksepterer at Vinmonopolet bevisst trener et uttrykt ønske fra Stortinget, et ønske som er uttrykt både gjennom Stortingets nye avgiftsvedtak og gjennom den flertallsmerkningen som statsråden selv viste til. Jeg vil derfor be henne på nytt om å revurdere dette, altså å få Vinmonopolet til å skjønne at vil de overleve, bør de opptre på en annen måte.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Etter mitt syn handlar dette spørsmålet om kva vilkår Vinmonopolets styre har for sitt arbeid, og det er gitt klare retningslinjer for kva styret på eiga hand kan føreta av vurderingar. Avgiftene og endringar i dei er noko dei må forhalda seg til kvart år. Dei skal òg sjølv byggja opp eit forhold til sine grossistar, sine leverandørar, og det var det som skapte problema innanfor den tida som dei no hadde til disposisjon.

Elles gir stortingsfleirtalet vekslende meldingar om i kor stor grad det er ynskjeleg å gripa inn i styret si handelsverksemd. Eg viser til merkanden om vareutvalet, der Regjeringa fekk beskjed om ikkje å gripa inn, og likeins til merkanden om sjølvbetente pol, der Vinmonopolet sine egne vurderingar skulle tilleggjast avgjerande vekt.

S p ø r s m å l 2 8

Annelise Høegh (H): Jeg stiller neste spørsmål også til sosialministeren:

«En eldre kvinne har pleiet sin gamle mor i 5 ½ år og fått godskrevet pensjonspoeng. Da moren døde like før

sommeren, fikk hun i tillegg den triste beskjed om at hun ikke fikk godskrevet omsorgspoeng for 1998. Det er et absolutt krav at omsorgsarbeidet har pågått i til sammen minst 6 måneder i kalenderåret.

Vil statsråden ta initiativ til å endre loven slik at langvarig omsorgsarbeid blir godskrevet selv om det opphører før 6 måneder av et kalenderår?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Her skal representanten Høegh få eit meir imøtekomande svar.

Folketrygdlova § 3-16 krev som kjent at omsorgsytaren har utført omsorgsarbeid minst halve året for at det skal bli gitt poeng for omsorgsarbeid. Poenga vil då svare til ei arbeidsinntekt på vel 180 000 kr i det same året.

Formålet med ordninga med poeng for omsorgsarbeid er fyrst og fremst at personar som tar på seg omsorgsarbeid i staden for inntektsgivande arbeid, ikkje av den grunn skal tapa pensjonsopptening.

Når omsorgsarbeidet varer mindre enn eit halvt år, er det vanlegvis mogleg å tena opp poeng ved inntekts-givande arbeid i dei andre månadene i året. Såleis skulle ordninga vera rimeleg nok.

Det kan vera tvilsamt om eit einskilt år med poeng for omsorgsarbeid kan få særleg verknad for pensjonen. Eg rår til at kvinna representanten viser til, får trygdekontoret til å rekna ut dette.

Sjølv om eg tykkjer at eit halvt år med omsorgsarbeid er eit rimeleg krav for poeng av denne storleiken, er eg samd i at dette er ein spesiell situasjon for personen i den aktuelle saka. Frå mi side kan det sjå ut som om det er behov for eit unntak når eit langvarig omsorgsarbeid tar slutt på grunn av dødsfall. Eg vil føreta ei nærare vurdering av ei mogleg lovendring i tråd med dette.

Annelise Høegh (H): Ja, nå kan jeg si også med følelse at jeg takker statsråden for svaret.

Det var hyggelig at hun med utgangspunkt i dette vil se på om det ikke i loven bør være anledning til unntak i slike situasjoner. Jeg er enig i at det i utgangspunktet er rimelig at et omsorgsforhold skal ha vart i et års tid for å få pensjonspoeng, men når det altså har vært et pågående omsorgsarbeid gjennom flere år, som i dette tilfellet over fem år, og den omsorgstrengende dør omtrent midt i et år, virker det svært urimelig ikke også å godskrive det arbeidet som er gjort. Den aktuelle kvinnen, som for øvrig bor i Trondheim, er selv snart pensjonist – det er jo ofte slik at det er eldre kvinner som pleier sine enda eldre foreldre – slik at det vil ikke være noe alternativ for henne å prøve å få seg jobb det året eller halvåret som er igjen av hennes yrkesaktive liv. Derfor håper jeg at statsråden ikke behøver altfor lang tid for å komme tilbake og eventuelt ta kontakt med trygdekontoret der oppe, slik at den aktuelle kvinnen også kan bli hjulpet.

S p ø r s m å l 29

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få stille den ærede helseminister følgende spørsmål:

«Det har den seneste tid vært flere alvorlige komplikasjoner også med dødelig utfall ved bruk av skopkirurgi ved flere sykehus.

Hva har statsråden gjort for bedre å kvalitetssikre denne operasjonsteknikken?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Det er i helsevesenet lovfestede meldeordninger ved uhell, komplikasjoner og uventede hendelser: melding til politiet om unaturlig dødsfall etter legeloven § 41 og melding til fylkeslegen om betydelig skade på pasient etter sykehusloven § 18 a.

På grunn av økt oppmerksomhet omkring uhell og komplikasjoner og spørsmål om hvilken rolle medisinsk utstyr spiller i dette, ble diverse meldeordninger fra 1993 samlet i en nasjonal meldesentral, lokalisert til Statens helsetilsyn. Den samler inn data fra alle sykehus og foretar registrering og kategorisering i samråd med sykehusenes kvalitetsutvalg. Samlerapporter gir helsetjenesten en mulighet til å få tilbakemelding om komplikasjonsfare forbundet med ulike medisinske prosedyrer.

I årsrapporten fra Meldesentralen for 1997 er flere tekniske prosedyrer samlet i en felles gruppe. Denne omfatter bruk av ulike kateter i hjerte og blodårer, innvendige undersøkelser med fleksible «kikkerter», prøve-taking eller behandling med instrumentering under gjennomlysning, samt operasjoner gjennom stive rør – såkalt kikkhullskirurgi. I rapporten er det summert alvorlige komplikasjoner og dødsfall knyttet til slike prosedyrer. Ingen av dødsfallene i 1997 var knyttet til kikkhullskirurgi, men Statens helsetilsyn har rapporter om alvorlige komplikasjoner også knyttet til denne teknikken.

Det er viktig å understreke at all kirurgi og alle tekniske prosedyrer kan være forbundet med komplikasjoner. Alt i alt har f.eks. gallekirurgi gjennom kikkerter ikke medført flere komplikasjoner enn tradisjonell åpen kirurgi. Det er også viktig at det ved innføring av nye metoder blir gjort sammenligninger med etablerte teknikker. Et ledd i dette kan være oppretting av nasjonale kvalitetsregistre der sykehusene rapporterer sine resultater og kan sammenligne seg med andre miljøer. Slike registre har vist seg nyttige og har bl.a. for kikkhullskirurgi avslørt at det er større fare for komplikasjoner der operatøren eller sykehuset behandler et lite antall pasienter. Jeg vil ta initiativ til at departementet stimulerer fagmiljøene til å opprette og drive flere slike registre.

Ved innføring av ny teknologi er det viktig at det skjer en gradvis kompetansespredning knyttet til disse metodene. Gjennom sykehusloven § 9 a har staten mulighet for å regulere utbredelsen av særlig kostbare og kompliserte behandlingsformer. Denne muligheten har gjennom 1990-tallet bidratt til å skape slagkraftige kompetansemiljøer innen ulike fagmiljøer. Regionsykehuset i Trondheim er tillagt en nasjonal oppgave nettopp for metodeutvikling og kompetansespredning gjennom oppretting av et laparoskopisk kompetansesenter. Dette er et viktig element i kvalitetssikringen på dette området.

I arbeidet med regionale helseplaner vil det bli lagt føringer på at man innad i hver helseregion må beskrive hvilke faglige krav som skal ligge til grunn for organisering.

ringen av de ulike tjenester. Her vil spørsmålene om sikring av rett kompetanse, tilstrekkelig behandlingsvolum og nødvendige utdanningsoppgaver bli behandlet for hver region, noe jeg også mener vil bidra til økt kvalitets-sikring.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg finner betryggende.

Ifølge de samme oppgavene fra Statens helsetilsyn som statsråden viste til, døde 28 pasienter ved norske sykehus i 1997 i forbindelse med behandling med moderne fiberoptisk utstyr. Hele 118 pasienter ble alvorlig skadet i samme forbindelse. Dette synes jeg personlig er skremmende tall, fordi fiberoptisk utstyr har vært brukt i landet over flere år. Skopkirurgien er imidlertid kommet for å bli. Det er en svært god teknikk, som er skånsom for pasientene, men i ukyndige hender kan denne teknikken være direkte livsfarlig.

Mitt spørsmål til statsråden er: Bør det i tillegg til kompetansesenteret ved Regionsykehuset i Trondheim opprettes flere nasjonale steder for opplæring i nettopp skopkirurgi?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg ser det som en helt sentral oppgave nettopp for det nasjonale kompetansesenteret i Trondheim å medvirke både til utvikling av selve metoden og til spredning av kunnskap og kompetanse i hele sykehusvesenet. Hvorvidt man trenger flere slike kompetansesentre som kunnskapen spres ut fra, og hvor kvalitetssikringen kan ivaretas på den måten, vil jeg ikke ta stilling til her og nå, men det er et spørsmål jeg vil ta med meg i det videre arbeid. Uansett vil jeg også legge vekt på det jeg sa i mitt første svar, at man i helseplanleggingen vil ha en mulighet til å definere slike oppgaver mer presist i forhold til de enkelte regioner.

S p ø r s m å l 30

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal få stille ytterligere et spørsmål til den ærede helseminister:

«En familie som mistet sin forsørger ved en feilbehandling ved et større sykehus i Østlandsområdet, fikk nylig tilbud om en skandaløs erstatning på 153 000 kroner fra Norsk Pasientskadeerstatning.

Vil statsråden ta initiativ til å endre regelverket for Norsk Pasientskadeerstatning slik at erstatningsbeløpene kommer på linje med andre forsikringsordninger ved tap av forsørger?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Den ærede representant reiser kritikk mot erstatningsutmåling foretatt av Norsk Pasientskadeerstatning med utgangspunkt i et konkret forhold med tap av forsørger. Uten å kunne ta stilling til den konkrete saken vil jeg gi en mer generell redegjørelse vedrørende erstatningsutmålingen i denne ordningen.

Den midlertidige pasientskadeserstatningsordningen Norsk Pasientskadeerstatning, forkortet NPE, trådte i

kraft 1. januar 1998. Ordningen omfatter i hovedsak den offentlige helsetjenesten i Norge.

NPE er en ordning som har til hensikt å styrke pasientenes erstatningsrettslige vern, og skal således bidra til å løse erstatningssaker smidigere og raskere enn domstolene. Reglene for ordningen med henblikk på det erstatningsrettslige ansvarsgrunnlag er objektivisert, slik at det etter denne ordningen ikke kreves forsett eller uaktsomhet hos skadevolderen. Det er således tilstrekkelig at den skadelidte påviser årsakssammenheng mellom skaden og den aktuelle behandling.

Når det gjelder utmåling av erstatningsbeløpet, anvender NPE alminnelige erstatningsregler, jf. skadeserstatningsloven kapittel 3. Ved tap av forsørger kommer lovens § 3-4 til anvendelse. Erstatning for tap av forsørger fastsettes under hensyn til forsørgingens omfang og den etterlattes muligheter for selv å bidra til sin forsørging. Dersom forsørgerens død for den etterlatte utløser krav på andre ytelser, som bl.a. fra folketrygden, vil disse som hovedregel gå til fradrag i det erstatningsberettigede tapet.

Erfaringen har vist at behovet for styrking av det erstatningsrettslige vern ved pasientskader har ligget tyngst på lempeligere regler om ansvarsgrunnlag for erstatning. NPE har i stor grad imøtekommet dette behovet ved den nevnte objektivisering av ansvarsreglene.

Regjeringen vil om kort tid fremme en ny lov om pasientskadeserstatning på bakgrunn av utredningen og de fremsatte forslag i NOU 1992:6, som bl.a. gjennomgår reglene om utmåling av erstatning ved pasientskader. Det vil gi Stortinget anledning til en bred gjennomgang av lovverket på dette feltet.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, og ser fram til Stortingets behandling av nye regler.

Jeg får veldig ofte henvendelser fra pasienter som har vært utsatt for uhell ved somatiske sykehus, som påstår at skadeserstatningen er mer symbolsk enn reell. Det hevdes også at det tar urimelig lang tid å få avgjort et erstatningsspørsmål ved Norsk Pasientskadeerstatning. Meget sjelden oppnår pasientene å få økonomisk oppreisning, selv om det er påvist grov uaktsomhet fra sykehus eller lege.

Har helseministeren inntrykk av at Norsk Pasientskadeerstatning er for restriktiv når det gjelder å utbetale skadeserstatning, og er det en beløpsgrense for slik erstatning som er fastlagt i utgangspunktet, også når det gjelder tap av forsørger? For 153 000 kr til en enke etter en forsørger er, som jeg sier, skandaløst lite.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kjenner ikke til hvilke forhold som ligger bak den utmåling som representanten Alvheim har vist til i sitt spørsmål. Men det som ligger i erstatningsreglene, er at utmålingen av erstatningsbeløpet skal være basert på de alminnelige erstatningsregler i skadeserstatningsloven kapittel 3.

Når det gjelder spørsmålet om erfaringene med Norsk Pasientskadeerstatning, er det mitt generelle inntrykk at Norsk Pasientskadeerstatning er blitt tatt vel imot, og at

(Statsråd Høybråten)

det fungerer godt, tatt i betraktning hva som ville vært alternativet til en slik offentlig ordning. Men jeg ser fram til at vi får en bred gjennomgang av erfaringene med den foreløpige pasientskadeerstatningsordningen, og at vi nå får lovfestet dette på permanent basis i og med det forslaget som Regjeringen vil legge fram.

S p ø r s m å l 3 1

Astrid Marie Nistad (H): Eg tillet meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«I Hyllestad kommune får dei ikkje søkjarar til jordmor- eller til fast distriktlækjarstilling. Med bakgrunn i dette søkte to gravide kvinner kvalifisert svangerskaps-hjelp i nabokommunen, men får ikkje refundert reiseutgiftene med bakgrunn i reglar i folketrygdlova. Folketrygdlova refunderer til næraste lækjar, som i dette tilfellet er vikarlækjarar.

Vil statsråden vurdere å få endra folketrygdlova på dette punkt med bakgrunn i forslaget om fast lækjar og fritt sjukehusval?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Folketrygden gir stønad til dekning av reiseutgifter. Til grunn for beregningen av stønaden legges taksten for billigste reisemåte med rutegående transportmiddel til nærmeste sted der den nødvendige undersøkelse eller behandling kan foretas.

Folketrygden dekker likevel reiseutgiftene fra pasientens bosted til nærmeste lege som deltar i den organiserte helsetjeneste i samme kommune, selv om lege i annen kommune er nærmere.

Etter det opplyste har trygdekontoret behandlet saken i samsvar med gjeldende regelverk.

Stortinget har imidlertid nå en odelstingsproposisjon om lov om pasientrettigheter til behandling. Når det gjelder rett til valg av sykehus, har Regjeringen i proposisjonen foreslått at reiseutgiftene skal deles mellom pasienten og folketrygden. Departementet vil komme tilbake til hvordan delingen av utgiftene mellom trygden og pasienten skal gjennomføres, i forbindelse med budsjettet for år 2000.

I høringsnotatet til fastlegeordningen er det foreslått at reglene om dekning av reiseutgifter i det vesentlige skal videreføres, slik at man får dekket utgifter til reise til nærmeste lege i kommunen eller nærmeste avtalelege i nabokommunen som kommunen samarbeider med.

Fastlegeordningen skal etter forutsetningene iverksettes fra 1. januar 2001. Departementet tar sikte på å legge fram en odelstingsproposisjon for Stortinget i løpet av vårsesjonen 1999. Forholdet til dekning av reiseutgiftene vil i den forbindelse bli vurdert nærmere.

Astrid Marie Nistad (A): Eg takkar for svaret.

Eg merka meg at ein har oversendt refusjonsordninga til Stortinget for at den skal verte behandla vidare. Ordninga går på at pasienten og styresmaktene skal betale kvar sin halvpart.

Eg vil gjerne peike på at vi ber om at jenter buset seg i Utkant-Noreg. Vi lagar òg mange prosjekt for at dei skal

busette seg i Utkant-Noreg. Dersom vi ikkje legg forholda til rette, slik at dei kan bu der på like vilkår med andre i sentrale strok, og ikkje må ta ekstra kostnader til dekning av sentrale ting som svangerskaps-hjelp, trur eg at vi får ein feilslått distriktspolitikk. Eg håpar verkeleg at statsråden og Regjeringa tenker seg om på akkurat dette punktet, for dette er distriktspolitikk i aller høgste grad.

Statsråd Dagfinn Høybråten: La meg først minne om at nåværende folketrygdlov, som denne saken er behandlet etter, ble fremlagt av daværende arbeiderparti-regjering og behandlet av Stortinget så sent som i februar 1997.

Ikke desto mindre vil Regjeringen foreslå visse justeringer, og da særlig knyttet til fritt sykehusvalg. Regjeringens forslag er ikke, slik som representanten Nistad kanskje oppfattet, at folketrygden og pasientene skal dele utgiftene på midten. Det skal være en utgiftsdeling, og hvor den delingen skal gå, vil vi komme tilbake til i budsjettssammenheng når pasientrettighetsloven er vedtatt og skal tre i kraft.

For øvrig vil Stortinget få anledning til å vurdere dette i forbindelse med primærhelsetjenesten, gjennom behandlingen av lovgivningen om fastlegeordningen, som kommer i løpet av neste år.

S p ø r s m å l 3 2

Fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til helseministeren:

«Rådet for psykisk helse med flere har fått avslag på søknad om midler til en forebyggingskampanje om verdier og idealdyrking, herunder et skoleprosjekt om spiseforstyrrelser. Målgruppene vil være ungdom i alderen 12-15 år, samt «påvirkermiljøene» som trend- og mote-magasiner, modellbyråer og reklamebransjen.

Mener ikke statsråden at en slik kampanje vil ha en viktig forebyggende verdi for barn og unge som står i fare for å utvikle en spiseforstyrrelse, og kan være med på at flere unge kan søke hjelp?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

S p ø r s m å l 3 3

Øyvind Korsberg (Frp): «Troms og Finnmark er plukket ut som prøvefylker vedrørende mammografiscreening. Forutsetningen for denne kreftundersøkelsen av alle kvinner mellom 50 og 69 år skulle være at den ble fullfinansiert av staten. På grunn av plassproblemer har Regionsykehuset i Tromsø (RiTØ) et behov for nybygg til ca. 24 mill. kroner, men har fått bevilget 5,1 mill. kroner.

Hva vil statsråden gjøre for å fullfinansiere denne tjenesten slik at også RiTØ blir inkludert?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Midler som bevilges til mammografiscreeningsprosjektene, er forutsatt å skulle gå til investeringer og lønnsmidler, og ikke til bygg. I et brev fra Regionsykehuset i Tromsø til prosjektledelsen

for mammografiprojektet i september i år ble det fremlagt en plan for realisering av en screeningsenhet ved Regionsykehuset i Tromsø med en beregnet byggekostnad på 7,2 mill. kr. Planen går ut på å oppføre et nybygg på taket av garasjen i C-fløyen ved sykehuset. Videre besluttet styret for sykehuset 16. november 1998 å anbefale overfor Troms fylkeskommune at byggingen av screeningsenheten finansieres gjennom opptak av lån, under forutsetning av at staten dekker de reelle utgiftene til utstyr og drift.

I departementets brev til Troms fylkeskommune 9. desember 1998 informeres fylkeskommunen om at bevilgningen på 5,1 mill. kr ikke kan omdisponeres til bygg. Departementet går i stedet inn for at byggingen av en screeningsenhet, kostnadsberegnet til 7,2 mill. kr, må ses i sammenheng med øvrig utbygging ved regionsykehuset. Når det gjelder behovet for utstyr til mammografiscreening, tar departementet sikte på å fullfinansiere dette.

Vi befinner oss nå i en overgangsfase, fra å være et prosjekt i noen få fylker til å bli en fullt utbygd landsomfattende screening. Departementet arbeider nå med alternative modeller for hvordan mammografiscreening bør organiseres og finansieres, både i en overgangsfase/oppbyggingsfase og på sikt, når mammografiscreening er etablert i samtlige fylker, og vil komme tilbake til Stortinget i budsjettssammenheng. Departementet tar sikte på å informere fylkeskommunene i et eget skriv i begynnelsen av januar 1999.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. I denne saken har det jo skjedd en hel del siden spørsmålet ble levert inn, og det meste som har skjedd i denne saken, er heldigvis av positiv karakter.

Når det gjelder fullfinansiering, har Haukeland og Oslo fått fullfinansiert sine tjenester. Haukeland fikk midler til ombygging og Oslo fikk midler til leie.

Videre gjorde Troms fylkeskommune et vedtak om å låne 7,5 mill. kr til nybygg, og det synes jeg er positivt.

Når det gjelder Troms og Finnmark, må man ta hensyn til de store geografiske avstandene og den spredte bosettingen som er i disse områdene. Vil statsråden, når han kommer tilbake til denne saken, ta hensyn til dette med organisering og finansiering på bakgrunn av bosettingsmønsteret i de to nordligste fylkene?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Når det gjelder tilskuddet til mammografiscreeningen, er det gitt i og med det tilsagn som Troms fylkeskommune har fått.

Når det gjelder spørsmålet om bygging, er det jo slik at vi har en kapitalrefusjonsordning, hvor staten gir refusjon av kapitalutgifter i prinsippet over byggets levetid. Dette tilskuddet vil selvfølgelig også være aktuelt ved en utbygging av sykehuset i Tromsø, som bl.a. omfatter mammografiscreeningsenheten.

S p ø r s m å l 3 4

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Fra Stortingets side har det ved flere anledninger vært fremhevet at øre-nese-hals er et prioritert satsingsområde. Videre er det klart at desentralisert spesialisthelsetjeneste i distriktskommunene er fordelaktig både for pasientene og samfunnet. I Balsfjord kommune mister imidlertid befolkningen nå sin øre-nese-hals-spesialist til tross for at denne gjerne vil fortsette sin praksis her.

Hva mener statsråden kan gjøres for å sikre at Balsfjord får beholde denne spesialisten?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ifølge opplysninger jeg har innhentet, gjelder spørsmålet en lege som har fast stilling som kommunelege i Balsfjord kommune. Legen er spesialist i øre-nese-halssykdommer, og vil gjerne drive privat spesialistpraksis en dag i uken. Uten fylkeskommunal driftsavtale får han imidlertid verken driftstilskudd eller trygderefusjon til en slik praksis. Dette er en følge av den lovendringen som Stortinget vedtok i 1992, som setter som vilkår for trygderefusjon at yrkesutøveren har driftsavtale.

Etter sykehusloven har fylkeskommunene ansvaret for å sørge for nødvendige spesialisthelsetjenester. Behovene kan dekkes gjennom sykehustjenester eller gjennom driftsavtaler med privatpraktiserende spesialister. Jeg verken kan eller vil legge meg opp i den enkelte fylkeskommunes prioriteringer når det gjelder omfang og geografisk plassering av spesialistavtaler. Jeg har imidlertid fått opplyst at saken kommer opp i helse- og sosialutvalget i Troms i februar.

For øvrig kan jeg opplyse at driftsavtaleomfanget i Troms er blitt tredoblet gjennom reformen som ble gjennomført pr. 1 juli i år under betegnelsen «ny avtalepolitikk for privatpraktiserende helsepersonell». Ifølge Statistisk sentralbyrå hadde fylket i alt 6,4 driftsavtaleårsverk for legespesialister og psykologer ved utgangen av 1997. Ingen av disse var spesialist i øre-nese-halssykdommer. Fra 1. juli 1998 er det inngått nye driftsavtaler tilsvarende 12,8 årsverk, herav én full driftsavtale med øre-nese-halsspesialist.

Jeg har ikke problemer med å se det fornuftige i å ha en øre-nese-halspraksis i Balsfjord kommune. Jeg må imidlertid understreke at det er fylkeskommunens ansvar å vurdere behovet for spesialisttjenester og dimensjonere tjenestene etter dette, herunder gjennom inngåelse av nødvendige antall driftsavtaler. I denne sammenheng er det ikke noe i veien for at en lege kombinerer stillingen som kommunelege med avtalepraksis som spesialist.

Bendiks H. Arnesen (A): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er opptatt av at det skal legges best mulig til rette for at vi skal makte å holde på spesialister som vil drive virksomhet ute i distriktene. For distriktene er disse personene gull verd. Jeg er overbevist om at denne spesialisten i Balsfjord sparer mange pasienter for store plager på grunn av betydelig redusert reiseavstand. I tillegg spares samfunnet for store reisekostnader. Derfor er dette spørsmålet viktig rent prinsipielt sett.

Jeg har notert meg svaret. Det håper jeg at også Troms fylkeskommune har gjort, og jeg håper at denne spesia-

listen fortsatt skal få kunne drive sin virksomhet i Balsfjord kommune.

S p ø r s m å l 3 5

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har et spørsmål til helseministeren:

«Det er rekrutteringskrise i den offentlige tannhelsetjenesten, som har hele 90 ledige stillinger ubesatt på landsbasis. Med den store tannlegemangelen vil det være umulig å opprettholde det tilbudet som barn, ungdom og andre grupper av befolkningen har krav på ifølge lov om tannhelsetjenesten.

Hvilke strakstiltak vil statsråden foreslå?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Statistikk fra og med 1992 viser en årlig ledighet i tannlegestillinger på 7 pst. i den offentlige tannhelsetjenesten på landsbasis. I 1997 var tallet nede på 5 pst., men situasjonen har forverret seg i 1998 og gir grunn til bekymring. Årsaken til en forverret bemanningssituasjon, spesielt i Nord-Norge, er at tilgangen på nordiske tannleger har vært minimal. Samtidig har det vært en vekst i privat sektor. Situasjonen fremover vil ikke bli bedre hva angår søkere fra Norden. Vi vil samtidig oppleve at det pensjoneres flere tannleger enn det blir utdannet.

De nordnorske fylkene har iverksatt ulike virkemidler, som f.eks. fleksible avlønningssystemer, ekstra ferieordning, finansiering av faglige kurs, stipendordninger mv., og i andre fylker er det foreslått tiltak av økonomisk karakter. Lønns- og arbeidsvilkår er en forhandlingssak mellom Tannlegeforeningen og Kommunenes Sentralforbund, og partene har vært i kontakt med hverandre for å diskutere dette spørsmålet.

I statsbudsjettet for 1999 er det bevilget midler til bl.a. personellrettede tiltak, stimuleringstiltak og utredningsarbeid. Departementet følger utviklingen nøye, og skal særlig bidra med å øke tilgangen på tannleger fra EØS-området. I den sammenheng vil det være hensiktsmessig å utvide samarbeidet med Legerekrutteringsprosjektet, særlig når det gjelder tilbudet om norsk språkkurs til også å gjelde for EØS-tannleger. Arbeidsdirektoratet har vært i kontakt med arbeidsmarkedsetaten i Tyskland og fått positiv tilbakemelding.

Departementet vil også følge opp prosjektet «Tannlegestabilitet og kvalitet i nordnorsk tannhelsetjeneste». På bakgrunn av en evalueringsrapport har vi bedt Statens helsetilsyn om å komme med forslag til aktuelle stimuleringstiltak for denne landsdelen spesielt. Departementet har videre bedt Universitetet i Tromsø om å få en delrapport fra utredningsarbeidet om tannlegeutdanning i Tromsø. Rapporten skal beskrive det norske tannlegemarkedet i fortid og nåtid og i fremtidsperspektiv, geografisk dimensjonering og fordeling offentlig/privat virksomhet. På bakgrunn av rapporten vil departementet ta stilling til tiltak, bl.a. om det er aktuelt å foreslå statlig regulering av tannlegemarkedet.

Tannlegemarkedet og virkninger av ulike tiltak er et felt som departementet vil følge nøye i tiden fremover.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er helt riktig at tilgangen på nordiske tannleger i Norge har blitt mindre. Det ser ut som om det er verre å rekruttere tannleger i det hele tatt – at den fine naturen vi har, og andre ting som er attraktivt i den nordlige landsdelen, ikke er tilstrekkelig lenger. Vi vet også at det skjer en forgubbing i tannhelsesektoren, bl.a. i Nord-Norge. Gjennomsnittsalderen ligger et sted mellom 50 og 60 år.

Statsråden nevnte en del stimuleringstiltak. Så vidt jeg vet, er det blandede erfaringer med dem. Det er én ordning som fungerer, forstår jeg, og det er provisjonsordningen som ble innført på 1970-tallet. Ellers er det veldig blandede erfaringer. Lønns- og arbeidsforhold er veldig viktig, som partene forhandler seg fram til, men her tror jeg det er ting som kan gjøres.

Det vil ta lang tid før vi eventuelt kan få nye studie-plasser i Nord-Norge. Vil statsråden vurdere kjøp av studie-plasser f.eks. i nabolandene – Umeå kan være aktuelt – eller andre tiltak for å sikre flere norske tannleger?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg har konsentrert mitt svar om de mer kortsiktige tiltakene, for jeg forstod det slik at spørsmålet særlig rettet seg inn mot det. Men jeg er uten videre enig med representanten Hedstrøm i at det å utvide utdanningskapasiteten er et viktig virkemiddel.

Vi vet at utvidelse av utdanningskapasiteten i Norge, og kanskje særlig i de distrikter hvor mangelen er størst, er av de mer effektive virkemidler vi kan bruke. Den erfaring har vi fra legeutdanningen. Det er erfaringer vi har med oss når vi vurderer spørsmålet om hvor og på hvilken måte utdanningskapasiteten bør økes. Det gjør vi i nært samarbeid med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, som naturlig nok har hovedansvaret her. Jeg tar med meg de signaler som representanten Hedstrøm har gitt i den sammenheng.

S p ø r s m å l 3 6

Rita Tveiten (A): «Mange slit med samsynsproblem. Grunna fagleg usemje mellom enkelte legar og optikarar får ikkje pasientane tilgang på aktuelle behandlingformer som er anerkjende i utlandet. Optometrist Alf Opheim på Voss har i mange år gitt hjelp til fortvila pasientar, med svært gode resultat på dette området. Han har no fått advarsel frå Helsetilsynet, som meiner Opheim sitt behandlingstilbod ikkje er i samsvar med optikarforskrifta § 9.

Kva kan gjerast for å sikra pasientane sin rett til ei behandling som har synt seg å verka?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Statens helsetilsyn er tillagt ansvar for tilsyn med helsepersonell. Advarsel med hjemmel i helsepersonelloven for brudd på bestemmelsene i optikerforskriften er et forhold mellom den det gjelder, og Statens helsetilsyn. Jeg vil ikke kommentere den reaksjon som Statens helsetilsyn har funnet å måtte ilegge den nevnte optiker. Saken går tilbake til 1992 og

har etter dette vært gjenopptatt flere ganger uten at Helse-tilsynet har funnet grunnlag for å endre sitt standpunkt. Sivilombudsmannen har imidlertid i desember 1998 bedt departementet vurdere på nytt om det har vært grunnlag for å gi Opheim advarsel. Dette vil bli gjort.

Spørsmålet om samsynsproblemer, eller såkalt latent skjeling, har opptatt fagmiljøer blant øyeleger, optikere og pedagoger i Norge på hele 1990-tallet. Sosial- og helse-departementet, Kirke-, utdannings- og forskningsde- partementet og Statens helsetilsyn har vært involvert i diskusjonen.

Jeg er kjent med at det foreligger faglig uenighet når det gjelder behandling av samsynsforstyrrelser, spesielt bruk av prismebriller, ved åpenbar eller latent skjeling. En gruppe øyeleger og optikere har stor tro på behand- ling av samsynsproblemer med prismebriller og mener at dette er for lite brukt. Statens helsetilsyn har opplyst at dette har støtte i enkelte optikermiljøer i utlandet. Helse- tilsynet har ikke opplysninger om at dette er alminnelig anerkjent eller utbredt i utlandet generelt. Ifølge Helsetil- synet mener flertallet i det norske fagmiljøet at små bry- ningsfeil og latent skjeling ikke skal behandles med bril- ler. Forbehandling med prismebriller kan imidlertid være aktuelt hos enkelte pasienter før operasjon.

Blant annet på bakgrunn av den uenighet som har vært i fagmiljøene om behandling av samsynsforstyrrelser, nedsatte Statens helsetilsyn i 1995 en arbeidsgruppe for å gjennomgå spørsmål omkring samsynsproblemer, bruk av prismebriller og hvilken betydning samsynsproblemer har for lese- og skrivevansker. Det fremkom av denne gjennomgangen at det ikke er foretatt noen større epide- miologiske undersøkelser som kan gi grunnlag for å kon- kludere når det gjelder behandling.

Etter dette har Sosial- og helsedepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet i samarbeid satt i gang et arbeid med et kartleggingsprosjekt. Det er utarbeidet en forprosjektrapport som har vært til høring. SINTEF har fått i oppdrag å gjennomføre hovedprosjek- tet «syn og lesing hos 6. klassinger». Prosjektet skal an- slå omfang og alvorlighetsgrad av leserelaterte syns- problemer og evaluere utvalgte tiltak mot leserelaterte syns- plager, herunder fullkorreksjon med prizmer. Det for- ventes at en på grunnlag av dette prosjektet vil kunne si noe mer om hvilke tiltak som er best egnet. Prosjektet startet i år og forventes avsluttet i år 2000.

Rita Tveiten (A): Eg er glad for at helseministeren vil fylgja opp Sivilombudsmannen si oppmoding om å sjå på saka på nytt, og eg håpar han då vil sjå på saka i lys av det nye slagordet, som er «pasienten i sentrum». Det er på høg tid at pasienten får rett til å få informasjon om eigen sjukdom og ulike behandlingsval som kan vera aktuelle. Det er nett dette Opheim har praktisert i alle år, og som har provosert enkelte legar – dei har oppfatta han som brysam og provoserande.

Fleire av dei pasientane som kjem til Opheim, har mange operasjonar bak seg i helsevesenet, med mislukka resultat, og når dei har kome til Opheim, har veldig man- ge av dei faktisk fått hjelp.

Denne saka går langt tilbake. Alt i 1984 låg det føre eit brev frå noverande statsminister om saka. Eg vil stilla følgjande spørsmål: Vil helseministeren stilla seg på pasientane si side og gripa fatt i og skjere gjennom denne profesjonsstriden? Vil helseministeren vurdere nærmare å gje strabismeoptometrien ein spesiell status, og vil han gå laus på optikarforskrifta § 9d, slik at den ikkje vert brukt til å få tolka ei rein profesjonsinteresse, slik at pasi- entane vert hindra i å få eit tilbod som har synt seg å verka?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ja, helseministeren vil stille seg på pasientenes side, og det er noe av bakgrun- nen for at man faktisk har igangsatt et kartleggingspro- sjekt som skal forsøke å skjære igjennom det jeg ikke vil kalle profesjonsstrid, men faglig uenighet. Det er avgjø- rende – tror jeg – at man søker å skape en størst mulig grad av faglig konsensus om hva som er god og riktig be- handling av pasientene. Det er også å ivareta pasientenes interesser. Så jeg håper at det forskningsrelaterte arbeid som nå settes i gang, nettopp skal gi et slikt grunnlag og dermed være en sikrere plattform for å avgjøre hva som er en god og riktig behandling for disse plagene.

S p ø r s m å l 37

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Trond Helleland til olje- og energiministeren, vil bli be- svart av miljøvernministeren som rette vedkommende.

Trond Helleland (H): Jeg vil stille følgende spørs- mål til miljøvernministeren:

«Heinseter turisthytte på Hardangervidda har søkt om tillatelse til å bygge et vindkraftverk for å erstatte bruken av fossilt brensel ved elproduksjon med aggregat. Lokale myndigheter har tilrådd dette, mens det statlige organet som er forvaltningsmyndighet for nasjonalparken, har avslått bygging av vindkraftverk.

Vil statsråden sørge for at det blir gitt tillatelse til byg- ging av miljøvennlig vindkraftverk ved Heinseter turist- hytte?»

Statsråd Guro Fjellanger: Det er riktig at eieren av Heinseter turisthytte, som ligger innenfor Hardangervidda nasjonalpark, for en tid tilbake søkte om å få sette opp et vindkraftverk til erstatning for et diesel- aggregat. Søknaden gjaldt også oppføring av sikrings- hytte og tilbygg for gasslager, da eieren også søkte om å installere et gassdrevet aggregat til strømproduksjon. Sa- ken ble etter vernebestemmelsene for nasjonalparken be- handlet av Statskog, som bl.a. gjennomførte en befarig i området i september 1997. Eieren fikk ved brev av 31. desember 1997 tillatelse til oppføring av sikringshytte, etablering av gasslager ved hovedhytta og gasslager/ aggregat/batteribankrom ved uthuset, men fikk avslag for vindkraftprosjektet. Begrunnelsen for avslaget var forvaltningens skepsis til å introdusere et vindkraftverk som et fremmedelement i nasjonalparken og at man ikke visste nok om hvordan et slikt tiltak ville påvirke vill-

reinen. Det ble i avslaget også sagt at man burde redusere strømforbruket til et minimum, og at man ved bruk av gass som energikilde ville oppnå en miljøgevinst i forhold til bruk av diesel «uten at det vil innebære sjenanse for vilt eller folk». Jeg viser til at Villreinnemnda for Hardangervidda frarådte at det ble gitt tillatelse til vindkraftprosjektet.

Vedtaket om avslag på søknaden om vindkraftverk ble påklaget, men er nylig avslått av Direktoratet for naturforvaltning. Avslaget på klagen begrunnes med at tiltaket vil føre til landskapsmessige ulemper og at erfaringene med slike vindkraftverk er begrensede, bl.a. med hensyn til driftssikkerhet under ekstreme værforhold, som ising osv. Direktoratet mener at det ikke vil være riktig å teste ut mulige skadevirkninger av slike vindmøller innenfor en nasjonalpark, bl.a. i forhold til villreinen. Direktoratet viser til at andre energiformer bør velges, og viser her bl.a. til solceller i kombinasjon med gassaggregat.

Departementet har siste uke mottatt brev fra klageren med klage på saksbehandlingen. Vi vil behandle henvendelsen på vanlig måte, og jeg finner det derfor ikke riktig nå å komme med ytterligere kommentarer til denne konkrete saken.

Trond Helleland (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg har forståelse for at hun ikke kan gi noe endelig svar så lenge saken er under behandling. Jeg har lyst til å peke på noen momenter som jeg håper statsråden vil legge vekt på i den videre saksbehandling.

Det er jo en klar politisk målsetting i større grad å satse på fornybare ressurser. Det er riktig at Heinseter ligger langt inne på Hardangervidda, og at turisthytta i dag får sin hovedforsyning av energi fra gassaggregat. Dette innebærer transport av gassbeholdere i et svært sårbart landskap. Direktoratet for naturforvaltning, som nå etter ti måneders behandlingstid endelig svarer på søknaden etter at dette spørsmålet var levert inn, anbefalte bl.a. at det brukes solceller. Det ville, hvis en skulle dekke opp det kraftbehovet som er der, innebære 125 solcellepanel, størrelse 1 x 0.5 m, ikke akkurat realistisk eller særlig estetisk.

Dessuten er det en bru ved Heinseter, som rager 10 m over bakken, og vindmølla er tenkt plassert i tilknytning til brua.

Jeg håper miljøvernministeren vil se positivt på søknaden fra Heinseter, og at en kan se på dette som et prøveprosjekt for å høste erfaringer med vindmølle i dette landskap og i denne sammenheng.

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få lov å si at Direktoratet for naturforvaltning ikke foreslår at man skal basere seg bare på solceller, men i kombinasjon med gassaggregat, og da blir nok omfanget av solcellepanelene noe mindre. Jeg er også glad for at representanten Helleland har forståelse for at jeg ikke kan gå mer konkret inn i saken så lenge jeg har en klage til behandling.

Jeg er enig i at de problemstillingene han trekker opp, er viktige å legge vekt på når vi skal vurdere klagen. Det

er en klar ambisjon fra Regjeringens side å få opp bruken av fornybare energikilder. Jeg har også lyst til å si at det for tiden er under utarbeidelse en forvaltningsplan for verneområdene på Hardangervidda, og jeg synes det ville være naturlig og fornuftig å ha en gjennomgang av hva slags type energikilder som vil være de mest miljøvennlige alternativene samlet sett for den typen virksomhet som det her er siktet til.

S p ø r s m å l 38

Steinar Bastesen (TF): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Statoil opererer Norneskippet og søkte tidlig i høst Statens forurensningstilsyn (SFT) om å demobilisere det ekstra slepefartøyet for oljelenser som er stasjonert på feltet. De ville bruke sitt eget fartøy, som er en 22 fots Malo slepeleddbåt. Da utstyret ble testet 3. november 1998, etter pålegg fra SFT, sank slepeleddbåten under arbeid i godt vær.

Med bakgrunn i dette, synes statsråden at oljevernberedskapen er tilfredsstillende?»

Statsråd Guro Fjellanger: Øvelsen som det refereres til i spørsmålet, ble avholdt den 3. november med en observatør fra Statens forurensningstilsyn til stede. Under øvelsen fungerte utstyret etter planen, men i forbindelse med at lensen skulle tas opp, ble arbeidsbåten fylt med vann av en brottsjø, og kantret. Mannskapet ble umiddelbart tatt opp av sjøen, og båten ble også berget. Statoil avgav rapport om øvelsen den 18. november i år.

Rederiet har nå bestilt en ny båt, og SFT har mottatt spesifikasjoner på denne. SFT har gitt Statoil pålegg om å beholde en ekstra slepebåt på feltet inntil det er gjennomført en tilfredsstillende verifikasjon av den nye arbeidsbåten. Dette er foreløpig ikke gjennomført på grunn av dårlig vær. SFT vil ta stilling til rapporten når den foreligger.

Statoil har også bygd en oljeopptaker som er tilpasset Norne-oljens spesielle egenskaper. Opptakskapasiteten er dermed god. Slepekapasiteten for lenser er også god nok, fordi det siden 1996 har vært stasjonert et ekstra slepefartøy på Norne.

Dersom det blir gjennomført en tilfredsstillende verifikasjon av den nye arbeidsbåten sin kapasitet som slepefartøy, vil det ikke bli stilt ytterligere krav til Statoils feltberedskap i denne fasen. På bakgrunn av hendelsen på Norne vil jeg ta initiativ til et arbeid med typegodkjenning av slepefartøy for beredskap mot akutt oljeforurensning.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, et svar som jeg kan si meg tilfreds med, spesielt den siste delen, at det nå skal lages retningslinjer for hva slags slepebåter som skal brukes. Det er helt utrolig at man ikke har hatt slike retningslinjer tidligere.

Når det sies i rapporten fra SFT at det var en brottsjø som fylte båten, er det mildest talt en meget sterk overdrivelse! Bildet av båten på feltet den aktuelle dagen viser at det var godt vær. Det var antakelig ikke mer enn

lett bris. Og når man da skal operere med oljevernustyr kanskje i liten til stiv kuling, synes jeg – ut fra et maritimt synspunkt – det er latterlig at Statoil i det hele tatt tillates å operere med en så dårlig kapasitet. Og det er utrolig at Statens forurensningstilsyn ikke har tatt dette alvorlig tidligere.

Statsråd Guro Fjellanger: Som jeg sa i mitt første svar, er Statoil pålagt å ha en ekstra slepebåt på feltet inn-til det er godtgjort at den nye slepebåten er tilfredsstillende. Hvis testene viser at den nye båten vil fungere etter forutsetningene, vil det ikke bli stilt ytterligere krav til Statoils feltberedskap i denne fasen. I dette ligger det at myndighetene har stilt de krav man mener er nødvendig for å ivareta de spesielle forholdene på Norne. Men all erfaring viser at man ikke kan gi garantier for at det ikke kan skje uhell også i fremtiden i et så værutsatt område.

SFT har i denne saken fulgt utviklingen av oljevernberedskapen på Norne meget nøye og stilt spesifikke krav for å fange opp de spesielle forholdene på feltet. Som kjent ble også produksjonen på feltet stanset tidligere i år i påvente av bedre opptaksutstyr. SFT vil også i fortsettelsen følge opp beredskapsutviklingen på Norne-feltet.

S p ø r s m å l 39

Torny Pedersen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I Norge gjøres det en god del for å bekjempe forurensning på land. Vi vet at i sjøen utenfor norskekysten ligger det mange forurensningskilder. Ifølge Alcatel STK ASA finnes det blant annet mellom 600 og 800 kraftkabler som er modne for opptak. Omgivelsene tærer gradvis på kablene, og vi får miljøfarlige utslipp.

Ser statsråden på dette som et problem, og hva vil statsråden gjøre for at kondemnerte sjøkabler blir tatt hånd om på en forsvarlig måte?»

Statsråd Guro Fjellanger: Strømførende under-vannskabler brukes i elektrisitetsfremføring både til fastlandet og offshore. De fleste er relativt tynne. Kablene inneholder kobber og bly og er omgitt av en oljeholdig hylse. Statnett opplyser at det ikke er brukt farlige miljøgifter i oljen. Kobber, bly og olje spres i liten grad fra kabelen. Noe tyntflytende olje kan lekke ut fra kabelen, men denne brytes raskt ned i sjøvann. Etter SFTs vurdering representerer derfor ikke kablene noe nevneverdig miljøproblem i dag, men det er behov for å få vurdert de langsiktige miljøkonsekvensene av at kabler eventuelt blir liggende på havbunnen.

Det er Norges vassdrags- og energidirektorat som forvalter regelverket knyttet til elektriske sjøkabler. Etter forskrift til energiloven stilles det krav til opprydding når større elektriske anlegg – som sjøkabler – tas ut av bruk.

Olje- og energidepartementet har satt i gang et treårig utredningsprogram som skal belyse konsekvensene av ulike disponeringsløsninger for rørledninger og kabler brukt i offshorevirksomheten. Dette arbeidet skal være ferdig innen utgangen av 1999. Utredningsprogrammet

består av en rekke delprosjekter som belyser ulike aspekter ved problemstillingen. Kabler vil bli berørt i et delprosjekt med tittelen «Konsekvenser for habitater ved ulike disponeringsalternativer for rørledninger og kabler». Hensikten med utredningsprogrammet er å skape grunnlag for å utforme en politikk angående disponering av rørledninger og kabler knyttet til norsk olje- og gassvirksomhet. Når utredningen foreligger, vil det være naturlig å vurdere politikken også for kabler som ikke har vært tilknyttet offshoreindustrien.

For å oppsummere: Utrangerte sjøkabler utgjør ikke noe nevneverdig forurensningsproblem i dag. Vi er i ferd med å vurdere om kablene utgjør et mulig fremtidig miljøproblem, og om det er behov for en strengere regulering.

Torny Pedersen (A): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er jo litt betryggende at det nå er et utredningsprogram på gang for å se på disse problemene. Men jeg synes det høres litt betenkelig ut når man vet at disse kablene ligger der i 40-50 år, og man vet at de inneholder 10 kg bly pr. m. Det er ganske forstemmende, når man vet at det ikke er lov å bruke blyhagl på jakt på grunn av miljøforurensningen.

Jeg håper derfor at statsråden kan være med på å få utarbeidet en forskrift som presiserer ansvaret, og som pålegger opptak av kondemnerte sjøkabler. Jeg mener at disse kablene av ressurshensyn og forurensningshensyn bør opp og gjenvinnes. Oljen vil selvfølgelig sive ut over lang tid, og at det er miljøskadelig, kan vi i alle fall være enige om.

Statsråd Guro Fjellanger: Som jeg sa i mitt første svar, er det slik allerede i dag at etter forskrifter til energiloven stilles det krav til opprydding når større elektriske anlegg, som sjøkabler, tas ut av bruk. En av de tingene som må vurderes i det arbeidet som nå er startet, er om regelverket er tilstrekkelig strengt til å sikre det.

Men jeg har litt lyst til å nevne at dette er en av flere store utfordringer vi står overfor når det gjelder forurensning langs kysten vår. Det er også derfor Regjeringen har valgt å prioritere tre ting spesielt: Det er opprydding i forurenset marine sedimenter i fjordområdene, vi har endelig fått i gang undersøkelser av de seks mest risikable vrakene våre med tanke på å få fjernet forurensningsfaren fra dem, og vi har også satt i gang kartlegging av og prioritering av tiltak ved skipsverft, fordi vi ser at disse utgjør en stor fare for forurensning, spesielt fra miljøgifter. Det er i første rekke dette vi nå gjør, samtidig som vi også utreder om sjøkablene vil utgjøre et miljøproblem i fremtiden.

S p ø r s m å l 40

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I Time kommune har fornminnemyndighetene krevd 15 mill. kroner av utbygger for å frigi et for lengst ferdig-

regulert boligområde. Området vil etter dette være vanskelig å få utbygd, grunnet høye tomtekostnader. Dagens praksis for slike inngrep bidrar generelt til å svekke rettsbevisstheten på dette viktige verneområdet.

Vil statsråden sørge for at det etableres saksbehandlingsprosedyrer som kan forebygge private- og samfunnsøkonomiske tap som følge av at fornminneinngrep skjer «vilkårlig?»

Statsråd Guro Fjellanger: Den saken som representant Johnsen refererer til, er i disse dager til sluttbehandling som klagesak hos Riksantikvaren. Jeg finner det derfor ikke riktig å kommentere de konkrete problemstillinger som er knyttet til denne spesielle saken.

Departementet mottar en del henvendelser om forholdet mellom plan- og bygningslovens planbestemmelser og kulturminnelovens bestemmelser om arkeologiske utgravninger.

Etter mitt syn gir det et galt bilde av situasjonen å hevde at oppfyllelse av kulturminnelovens krav i dag skjer vilkårlig, og at dette generelt bidrar til å svekke rettsbevisstheten på dette feltet. Min erfaring er at spørsmål om frigiving av automatisk fredete kulturminner, vilkår om arkeologiske utgravninger og tiltakshavers dekningsplikt gjennomføres i samsvar med saksbehandlingsreglene i kulturminneloven og forvaltningsloven. Jeg kan forstå at kulturminnelovens krav om utgravninger kan oppleves som konfliktfylt i forhold til ønsket om en smidig og kostnadseffektiv gjennomføring av tiltak.

Gjennomføring av utbyggingstiltak krever som regel koordinering med og tillatelser etter ulike lovverk. For tiltakshaver vil det ofte påløpe kostnader knyttet til behandling av søknader og vilkår knyttet til eventuelle tillatelser, herunder også etter kulturminneloven. Utgifter knyttet til oppfyllelse av kulturminnelovens krav, er derfor i utgangspunktet utgifter på lik linje med andre utgifter som påløper utbyggingsprosjekter, og som man må innkalkulere i de totale prosjektkostnadene. Praksis viser at kostnader knyttet til arkeologiske utgravninger sjelden utgjør en vesentlig del av prosjektets total kostnader. I de tilfeller det er mange automatisk fredete kulturminner i byggegrunnen, kan kostnadene bli av en slik størrelsesorden at det kan være aktuelt å gi statlige bidrag.

På denne bakgrunn mener jeg det ikke er grunnlag for å endre hovedprinsippene i dagens regelverk.

Jan Johnsen (H): Jeg bad ikke om at denne saken skulle ligge til grunn for svaret – jeg bare refererte til slik tilstanden er. Men det sier seg selv at en arealdisponering etter en stadfestet kommuneplan blir illusorisk dersom en fagmyndighet gis muligheter til etter eget skjønn å endre arealutnyttelsen i sluttfasen av prosessen.

Det er også en stor svakhet når det er slik at det er den samme instans som bestemmer hva som skal gjøres. Eksempelvis er det de samme mennesker som bestemmer hva som skal undersøkes, og hvor mye dette skal koste. De står selv som utførende for utgravingene, og bestemmer selv når disse skal utføres. I realiteten snakker vi her om at dette er en beskatningsrett som er gitt til de arkeologiske institusjonene. Synes ministeren at dette er en tilfredsstillende ordning i dagens samfunn?

Statsråd Guro Fjellanger: Som jeg sa i mitt forrige svar, mener jeg at kulturminnepolitikken i hovedsak fungerer bra, og ser ingen grunn til å endre hovedlinjene i den politikken vi har i dag.

Når det gjelder den situasjonen at et statlig organ, som f.eks. Riksantikvaren, har mulighet til å gripe inn etter at kommunen har laget en plan, må dette også ses i sammenheng med kommunens plikt til å ta hensyn til nasjonale retningslinjer i kulturminnepolitikken. Da er automatisk vernet kulturminner, og ikke minst arkeologisk interessante funn, viktige å ta vare på, både av hensyn til vår felles kulturarv og til vår felles identitetsfølelse. Jeg tror ikke man skal undervurdere viktigheten av at man også i lokalsamfunnene kan finne tilbake til sine røtter gjennom disse minnene. Samtidig er det selvsagt viktig å ha en smidig og fornuftig håndtering av de sakene som oppstår. Derfor har altså staten mulighet til å gå inn med midler der det er veldig mange automatisk fredete minner i grunnen.

Presidenten: Spørretimen er dermed over.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.55.
